

LETO XII

Številka 30

Jesenice, 31. julija 1970

ŽELEZAR - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Jož Varj — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja« zadrženo podjetje SLOVENSKE ŽELEZARNE Ljubljana — Železarne Jesenice, Telefon Int. uredništvo 483 administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

Ob prazniku občine Jesenice;
vsem občanom čestitajo in jim želijo
veliko delovnih uspehov in osebnega
zadovoljstva

- Skupščina občine Jesenice
- Družbenopolitične organizacije občine
- Uprava Železarne
- Samoupravni organi Železarne
- Družbenopolitične organizacije Železarne
- Uredništvo Železarja

leta
n in
vjem

hovi,
vese-
nage.
mar-
ogra-
rata»
stene
Stra-
narja,
ce je
napo-
i gor-

arico
Tri-
Isto-
anin-
napo-
v pla-
pod
Tri-
tretji
Vra-
orjen
1910.
deio
rona-
ehom
a na-
skega
zalne-

Vrat,
i vsa-
zigra-
loma-
izlet-
incev,
Na ti-
je, ki
ohva-
orejo
ličine.
le oš-
25-let-
glav-
upni-
75-let-
a vr-
adnje
ega,
ma v
o mo-
Spo-
bilan-
letu
ih in
kova-
uro

Za enakopraven položaj železarn

Na letnem sestanku Združenja jugoslovanskih železarn, je imel predsednik upravnega odbora dr. inž. Miodrag ČEPERKOVIC referat v katerem se zavzema za enakopraven položaj jugoslovanskih železarn v okviru jugoslovanskega gospodarstva. Iz referata, ki je bil objavljen v 25. št. ČELIKA, glasila ZJZ, povzemamo osnovne misli.

V primerjavi z letom 1967 in še posebno z letom 1968 je bila situacija na tržišču jekla v Jugoslaviji lansko leto znatno boljša. Znatno pa je bila povečana tudi proizvodnja jekla v primerjavi s prejšnjimi leti. Doseženi pa so bili tudi ugodnejši finančni rezultati.

Jugoslovanske železarne so lani proizvedle 2.212.000 ton surovega jekla, kar kot predvidevamo poprečne za vezo znese 11% v odnosu na predhodno leto. To povečanje je posledica boljše izkoriščenosti vseh kapacitet in pričetka obratovanja novih kapacitet za proizvodnjo surovega železa in jekla. Vsa veja pa je občutila pomanjkanje belega surovega železa, saj je bila proizvodnja realizirana le za 86%, nove kapacitete pa še niso pričele obratovati. Vzroki za tako stanje v proizvodnji belega surovega železa so različni. Naprave za pripravo surovin niso bile pravočasno izgotovljene, bilo je precej remontov plavžev, delno pa je na to vplivalo poslabšanje stanja z oskrbovanjem premoga za koksanje, kakor splošno pomanjkanje koksa v državi. Zaradi pomanjkanja metalurških surovin ob koncu lanskega leta, je prišlo do prekinitve obratovanja nekaterih plavžev v železarni Jesenice in Smederevo. Razumljivo, da je tako stanje proizvodnje belega surovega železa imelo tudi vpliv na proizvodnjo železove rude.

Dinamika izpolnjevanja srednjeročnega načrta je bila v letu 1969 popravljena, toda obveze do gospodarske veje, predvsem od federacije niso izvršene. Zaradi tega se izgradnja nekaterih kapacitet še naprej podaljšuje in zavlačuje se tudi začetek obratovanja nekaterih novih obratov. Poleg vseh navedenih težav, je lani začel obratovati moderno opremljen rudnik Tajmište, dve redukcijski peči ter ena 40-tonska električna peč in težka valjarna na Ravnah in hladna valjarna z zmogljivostjo 200.000 ton v železarni Skopje.

Skupni uvoz nekaterih surovin je prispeval k sinhroniziranemu oskrbovanju železarn. Medtem, ko se določene skupne karakteristike gospodarskih vej v naši državi, odražajo v delu črne metalurgije v preteklem letu. To se predvsem nanaša na nelikvidnost in pomanjkanje obratnih sredstev. Zaradi tega so bile zaloge nekaterih surovin — belega surovega železa, starega železa, ferolegura ob koncu leta minimalne.

Doseženi rezultati v letu 1969 so boljši od doseženih v preteklih letih. Poleg boljše dela, je tudi povišanje cen jekla, čeprav nekoliko z zamudo, vplivalo na dosežene

rezultate. V lanskem letu so formirani skladi v višini 88 milijonov din, medtem, ko je bilo 97 milijonov din izgube v letu 1968. Seveda pa je za razvoj črne metalurgije taka masa ustvarjalnih sredstev na skladih le simbolična. V letu 1969 so se tudi osebni dohodki dvignili v poprečju za 17% v odnosu na prejšnje leto. Na drugi strani pa moramo poudariti tudi izredno povišanje cen metalurških surovin in drugih uslug, kar je imelo velik vpliv na nivo stroškov v proizvodnji jekla.

Ugotovitve o ekonomskem položaju črne metalurgije v Jugoslaviji, izrečeno na sestanku UO — ZJZ maja lanskega leta, v glavnem veljajo še danes. Namreč tekoča ekonomska politika permanentno favorizira predelovalno industrijo in tako na najbolj posreden način izvaja prelihanje viškov dela iz bazične industrije. To podaljšuje življenje tudi podjetjem z zelo majhnimi predelovalnimi kapacitetami, ki sicer ne bi zdržale niti domače še manj pa inozemske konkurence.

Taka ekonomska politika ni dala pričakovanih rezultatov in je vprašanje v kakšen položaj bo zabredla, če se bo strateško naslanjala na depresivne cene domače surovinske baze.

Posledica take politike je desetletno zmanjšano investiranje v črni metalurgiji in to v času izredno dinamičnih gibanj v svetovni tehnologiji. Predvsem pa so nekateri ekonomski ukrepi v letih 1967 in 1968 izredno neugodno vplivali na ekonomski položaj črne metalurgije. Da bi opravičili tako politiko, se stalno napada kvaliteta domačih surovin, predvsem manjših zmogljivosti črne metalurgije in, da nimamo izdelanega programa razvoja, čeprav smo med prvimi tega izdelali, itd. Če se bo tak odnos nasproti črni metalurgiji nadaljeval, so neizbežno negativne posledice v izvrševanju osnovnih — strateških ciljev reforme.

Ekonomski položaj črne metalurgije se odreja administrativno in taka politika vedno bolj ogroža delovne organizacije katerih kolektivi imajo manjši vpliv na ekonomski sistem in pogoje proizvodnje. Ravno zato mora biti naša gospodarska veja aktivno prisotna pri izdelavi srednjeročnega načrta. Mi ne zahtevamo spremembe sistema, ampak se prizadevamo, da se odpravi protekcionizem, ki ga določene gospodarske veje uživajo. Če se ne sprejme princip svobodnega oblikovanja cen za vse, če administracija odloča o oblikovanju cen, potem se mora določiti tudi sistem kompen-

zacij oziroma se mora redno in tekoče usklajevati odnos med cenami.

Ni slučajno, da je po dolgih letih povišanje cen jekla za 8% pudarjeno kot usoden trenutek in opravičilo za povišanje cen mnogih proizvodov. Na ta način se seveda lahko najbolje prikriva jedro problema. Seveda pa taka stališča prinašajo tudi določene politične težave. Že več kot dve leti se ne moremo na osnovi samoupravnega dogovora sporazumeti s predelovalno industrijo niti v pogledu cen jekla, niti v pogledu mehanizma usklajevanja cen. Zakaj, ni težko uganiti. Del gospodarstva se mora prostovoljno odreči delu dohodka, ki mu je administrativno odvzet v korist drugega dela gospodarstva.

V bistvu se proizvajalci in predelovalci jekla lahko samoupravno dogovarjajo le, če imata oba partnerja svobodne cene svojih proizvodov ali, če administracija oziroma državna uprava enako dodeljuje in odvzema obema partnerjema, ki se samoupravno dogovarjata.

Po večletnem napornem delu je te dni združenje dokončalo delo osnovnih principov dolgoročnega razvoja črne metalurgije, s čemer je

ustvarjeno maksimalno soglasje o osnovnih strateških ciljnih našega razvoja. Seveda obstojijo tudi nekatera mišljenja, da je treba posamezne dele naše strategije drugače postaviti, vendar ta mišljenja niso dovolj jasno opredeljena. Upamo, da bomo v doglednem času tudi te nesporazume uskladili. V bistvu pa to ne spreminja našega osnovnega stališča strateških ciljev črne metalurgije. Vendar kakršenkoli nivo bomo predpostavili, ga naši proizvajalci jekla ne bodo uresničili, če se odnos ekonomske politike do naše gospodarske veje hitro ne bo spremenil.

Letos bi morali imeti jasno situacijo, ali bomo šli v svobodno oblikovanje naših cen, kar potegne za seboj znane posledice, ali se bodo naše ostale zahteve brezpogojno in hitro reševale v skladu s predlogi združenja. Sedanje stanje je nevzdržno, ker ogroža sistem samoupravljanja v naših podjetjih, ki živijo na minimalnem dohodku, nekatera pa celo brez njega.

Črna metalurgija je ena od redkih gospodarskih vej v našem gospodarstvu, ki se bori za pogoje gospodarjenja in ne samo za razdelitev dohodka. Zato mi nimamo no-

benih novih predlogov razen teh, ki smo jih že dali. Predsednik dr. inž. Čeperković, je potem pozval upravni odbor, da se razjasni, če teh zaključnih vprašanj v prvi polovici letošnjega leta ne rešijo z zvezno upravo, da potem zahtevajo razpravo o položaju črne metalurgije v zvezni skupščini.

Ob koncu svojega referata je predsednik opozoril upravni odbor na resno stanje in probleme, ki čakajo črno metalurgijo v obdobju izvajanja srednjeročnega programa v pogledu oskrbovanja s koksom. Vse namreč kaže tako, da se bo proizvodnja koksa resneje povečala šele v letu 1973. Zato bodo potrebni skupni napor, da prebrodimo to objektivno nastalo situacijo na tem področju.

Na tem, kakor tudi na mnogih drugih eksistenčnih vprašanjih ki metalurge morda čakajo že jutri, se bo preizkušala solidarnost v združenju jugoslovanskih železarn, zasnovana predvsem na ekonomskih interesih njenih članov, je zaključil svoje uvodne misli na letnem sestanku Združenja jugoslovanskih železarn predsednik upravnega odbora dr. inž. Miodrag Čeperković.

Nekaj problemov, ki čaka o na rešitev v valjarni žice

V stari valjarni žice so imeli na vidnem mestu postavljeno bronasto spominsko ploščo z imeni šestih padlih borcev iz valjarne v narodnoosvobodilni borbi. Ob vseh državnih praznikih so v njihov spomin ploščo tudi primerno okrasili. Že več kot eno leto je, ko je bila stara valjarna žice likvidirana in spominska plošča se je znašla v novi valjarni žice v skladišču, kjer je še danes. Nihče jo več ne krasi in nihče se ne meni zanjo. Če v novi valjarni ni primerne prostora, potem naj se odda v tehnični muzej — oddelek za delavsko gibanje in NOB, ker se sicer lahko tudi zgodi, ker je plošča iz drage litine in tehta 60 kg, da neznanu kam izgine.

Drugo vprašanje, ki pesti valjavce, je to, da v kopalnici nimajo tople vode, včasih pa niti mrzle ni, da bi se lahko umili. To je za vroče obrate prav gotovo pereče vprašanje, ki bi ga morali že zdavnaj rešiti.

Čeprav je v valjarni žice zaposleno manjše število žensk, bi vendarle morale imeti svojo kopalnico in garderobo, kar sedaj uporabljajo skupno z moškimi. Imajo le manjši prostor za preoblečenje, ki pa je zaprt le z zaveso. Razumljivo, da v takih razmerah pride do

vsemogočih scen in ekscesov. Ta vprašanja nam je posredoval član delovnega kolektiva valjarne žice, ki je obenem tudi samoupravljalec in član sindikata. Mi smo sicer zabeležili ta vprašanja, ki so prav gotovo pereča, prvi pa celo neodpustna, vendar se vprašujemo, zakaj pisec članka, kot član delovnega ko-

lektiva in sindikata navedena vprašanja ni zaostрил na sestanku delovne skupine ali na sindikalnem sestanku. Prav gotovo bi bil tak način bolj učinkovit. Če pa je to naredil, naj nam oprost, potem je tudi prav, da se vprašanja, ki tarejo delavce v valjarni žice tudi javno objavijo.

Dopolnilo k članku »Kdo bo popravil čeljustni drobilec na Javorniku«

Delovna skupina v kamnolomu Trebež, je na svojem sestanku obravnavala okvaro čeljustnega drobilca. Prav gotovo je napravljen v delavskem samoupravljanju korak naprej v tem, da delovne skupine obravnavajo razna vprašanja, med njimi tudi stanje posameznih strojnih naprav s katerimi morajo delati. Vendar pri tem ne bi smeli mimo vzrokov zakaj je tako stanje, oziroma mimo analize vzrokov za okvaro. Konkretno so to pozabili v kamnolomu v Trebežu.

Čeljustni drobilec je vse dotlej, dokler ni prišlo med drobilne plošče petkilogramsko kladivo, zelo dobro obratoval. Kladivo je bilo tako

zabito, da ga je moral ključavnikar izrezati. Ker drobilec ni narejen za mletje kladiv, je zaradi tega nastala okvara, katero moramo popraviti. Po vsej verjetnosti pa je zakrivljena glavna os. Kladivo je lahko padlo med drobilne plošče po naključju, ali zaradi nepazljivosti, morda zaradi malomarnosti, morda celo namerno. Odločitev prepuščam bralcem oziroma sodelavcem v kamnolomu.

Vzdrževalci smo takoj pristopili k izdelavi ležajnih blazinic, čim sem bil obveščen o okvari. Seveda to delovni enoti verjetno ni bilo znano.

Stane Torkar

Polletno poslovanje

Včeraj 30. julija, je bila 12. seja delavskega sveta Železarne. Predsednik Franc Kobentar je za dnevni red seje predložil: pregled sklepov zadnje seje, obravnavo polletnega poslovnega poročila, sprejem statuta podjetja in poročila o sejah odborov in komisij. O sprejetih stališčih in sklepih seje bomo poročali v prihodnji številki, danes pa povzemamo le nekaj misli iz polletnega poslovnega poročila. Ker je poročilo zelo obsežno se bomo omejili le na nekatera poglavja.

Gibanje zaposlenih

Poprečno je bilo v prvem polletju letos zaposlenih v Železarni 5868 oseb, od tega 4980 delavcev in 888 uslužbencev. V istem času lani pa je bilo zaposlenih 6412 oseb in sicer 5523 delavcev in 889 uslužbencev. Na dan 30. 6. 1970 je bilo v podjetju zaposlenih 5745 oseb, medtem, ko jih je bilo 30. 6. 1969 — 6182 in 31. 12. 1962 5962 oseb. V prvem polletju letos je prekinilo delovno razmerje 556 oseb, lani v istem času 604, na novo pa je bilo v prvem polletju sprejetih 378, lani v prvem polletju pa 303 osebe. Največ prekinitev delovnega razmerja je bilo zaradi izključitve oz. samovoljne zapustitve delovnega mesta in sicer 276 ali skoraj 50% (lani v istem času 281), sledijo prekinitve po lastni odločitvi — 84 (lani 106), starostno in invalidsko upokojeni — 80 (lani 73), umrli — 12 (lani 14), pretek delovne pogodbe — 11 (lani 12) in disciplinski odpusti po sili zakona — 7 (lani v istem času 13), medtem ko je 86 sodelavcev odšlo v JLA (lani 100).

Iz poslovnega poročila je torej razvidno, da se je letos v prvem polletju število zaposlenih znižalo za 187 delavcev, ali za 114 delavcev manj kakor v enakem obdobju lani. Na novo pa je bilo letos sprejetih 75 delavcev več kakor lani, medtem, ko je bilo prekinitev delovnega razmerja le 48 manj.

Prekinitev delovnega razmerja zaradi samovoljne zapustitve dela, so v zadnjih treh letih v stalnem porastu. Znižanje zaposlenih v obdobju od 1. 1. 1969 do 30. 6. 1970 za 745 delavcev, predstavlja že resno oviro za normalno delo. Hkrati pa to zahteva, da se še bolj pospešeno dela na preusmeritvi proizvodnje. Tako zniževanje zaposlenih predvsem ogroža osnovno proizvodno dejavnost, ki jo želimo še povečati. Tudi izglede za bistveno povečanje zaposlenih ni, poizkusi pridobivanja delavcev iz drugih republik pa le še povečujejo fluktuacijo. Delno se bo povečalo število zaposlenih v II. polletju v vzdrževanju, ker bo v podjetje prišlo 78 absolventov poklicne železarske šole in 51 absolventov tehnične šole in sicer 30 strojnikov in 21 metalurgov. Prizadevanja pa so usmerjena tudi v povečano zaposlovanje žensk.

Poročilo o odsotnosti z dela za prvih pet mesecev letos kaže tendenco upadanja

predvsem v bolovanju do in nad 30 dni. Lani je bila v prvih petih mesecih odsotnost 12,03%, medtem, ko je padla letos v prvih petih mesecih na 11,38%. Najbolj zaznaven padec je v bolovanju do 30 dni in sicer od 3,86% lani, na 3,31% letos in v bolovanju nad 30 dni od 2,22% lani na 2,00% letos, medtem ko je ostala odsotnost na približnem nivoju I. polletja lanskega leta (porodniški dopusti, redni dopusti, orožne vaje, izredni dopusti itd.). Še bolj nazorno pa kaže upadanje bolovanja do in nad 30 dni primerjavo z enakimi obdobji v letu 1968, 1969 in 1970. Tako je bila leta 1968 odsotnost 4,48% zaradi bolovanja do 30 dni, leta 1969 se je zmanjšala že na 3,86% in letos na 3,31%. Odsotnost zaradi bolovanja nad 30 dni pa je bila leta 1968 — 2,84%, leta 1969 — 2,22% in letos 2,00%.

Odsotnost zaradi rednih letnih dopustov je sicer enaka kakor v preteklih letih, vendar pa zelo pod planom koriščenja letnih dopustov, saj znaša v odnosu na plan komaj 62%. To hkrati opozarja, da bo odsotnost zaradi rednih letnih dopustov v mesecih julij, avgust in december nenormalna oziroma v velikem razkoraku s planom.

Kupci in dobavitelji

Dolgovanja kupcev so se nasproti 1. 1. 1970 v prvem polletju povečala za okrog 10 milij. din, poprečno plačevanje kupcev pa je bilo letos skoraj enako istemu obdobju lani. Saldo kupcev je po prvem polletju malenkostno nižji v primerjavi s 30. 6. 1969, vendar pa smo dosegli za 121.886.894 din več plačane realizacije kljub vedno večji neplačljivosti v pod-

jetjih. Iz poročila je razvidno, da je bilo 99,4% fakturirane realizacije tudi plačane in sicer 85,6% z izrednimi ukrepi. Čeprav je letošnja realizacija za 37,8% večja pa je priliv sredstev za 6,5% manjši, kar kaže da podjetja vedno več kompenzirajo.

Nizek priliv sredstev na žiro račun ne zadošča niti za izplačila osebnih dohodkov, kaj šele za plačevanje družbenih obveznosti in nujnih nabav reprodukcijskega materiala. Strokovne službe pospešujejo izterjavo z osebnimi intervencijami, tožbami, akceptivnimi nalogi in z menicami. Učinek izterjatev pa se je šele izboljšal ko sta finančno-računovodski in komercialni sektor nastopila v skupni akciji. Kajti ukrepi finančno računovodskega sektorja niso zadostovali, če temu ni sledila ustavitve dobave materiala.

Presenetljivo zadovoljiv uspeh pa je Železarna dosegla v pogledu dolgovanih dobaviteljem. Saldo dobaviteljem je v teku šestih mesecev padel za 76.529.440 din. To je prav gotovo posledica boljšega finančnega poslovanja podjetja in znižanja nalog obvezne garancije ter delne poravnave brez česar ne bi mogli nabavljati reproductivnega materiala. Iz tega vidimo, da je bilo 82,9% plačane realizacije porabljene za dobavitelje. Tudi poprečni dnevi plačevanja dobaviteljem so se v primerjavi s prvim polletjem lani zmanjšali od 148,6 dinarjev na 75,0 din v prvem polletju letos. Kljub temu pa smo v prvem polletju imeli žiro račun blokiran 149 dni, lani v istem obdobju pa 150 dni. Tudi naša Železarna je dobaviteljem plačala v breme žiro računa v obliki direktnih plačil 22,9%, v obliki kompenzacij in asignacij 61,1%, uvoza 6,8% in kliranga 9,2%.

Na podlagi polletne finančne bilance je razvidno, da Železarna dolguje na dan 30. 6. domačim — jugoslovanskim dobaviteljem 94.851.697 dinarjev, medtem ko jugoslovanski kupci dolgujejo podjetju 182.623.594 din.

Druga številka Železarskega zbornika

V preteklem tednu so strokovnjakom v vseh treh železarnah in na metalurškem inštitutu v Ljubljani razdelili drugo številko Železarskega zbornika, ki obsega 72 strani. Uredništvo je pripravilo šest sestavkov, ki so jih napisali: mag. inž. Rajko Kežar, inž. Jezeršek in inž. Stocca iz naše Železarne, inž. Rodičeva iz železarne Ravne, inž. Kovačič iz Siska ter S. Kimoto, strokovnjak iz Japonske. Oba zadnja sestavka sta bila obravnavana tudi na nedavnem metalurškem simpoziju na Bledu. Tudi drugo številko Železarskega zbornika, ki je izšla zaradi preobremenjenosti tiskarne v Kranju z zamudo, je te dni prejelo 160 naročnikov v vseh večjih delovnih organizacijah v Jugoslaviji. Uredništvo pošilja tudi okrog 30 izvodov Zbornika v številne evropske države, v ZDA in v Brazilijo.

Izlet na Plitvička jezera

Sindikalni odbor RTA je za dan borca organiziral za svoje člane izlet na Plitvička jezera in v Crikvenico. Udeležilo se ga je 23 članov kolektiva, večina od njih z ženami ali možmi in otroci, tako da nas je bilo ravno prav za udoben mercedesov avtobus.

Na pot nas je pospremila slabo vreme, ki je trajalo kar ves dan. Na Plitvičkih jezerih je bilo za ta letni čas izredno hladno in rahlo je rosilo. Kljub temu smo se vneto zapodili po stezah mimo jezer in slapov in občudovali mojstrsko delo narave. Voda se nam je zdela izredno topla in nekateri so celo razmišljali, da bi se kopali. Oglede jezer smo zaradi vremena občutno skrajšali. V javnih lokalih in raznih prodajalnah spominkov se nismo ustavljali, saj je bilo videti, da so v cenah občutno dražje tudi naravne znamenitosti.

Kosili, večerjali in spali smo v hotelu Park v Otočcu, mestecu, ki leži 30 km dalje proti morju. Ta hotel je, kot je izgledalo alfa in omega turizma tega kraja. Večer so nekateri preživeli v hotelski restavraciji ob klepetu in »žilavki«, drugi so igrali tarok, nekateri so šli spat, nekaj pa jih je šlo v bližnji dom JLA na ples.

Drugo jutro smo se odpravili prek senja proti Crikvenici. Nekje na Velebitu nas je prvič na izletu pozdravilo sonce, na prevalu Vratnika, ko smo zagledali morje pa nas je pozdravila tudi prava poznana senjska burja. Veter je pihal s tako silo, da nam je jemalo sapo, starši pa so svoje otroke raje držali, da jih veter ne bi vrgel čez previs.

Sredi dopoldneva nas je sprejel za nekatere že stari, dobri dom železarjev v Crikvenici. Veter je še vedno pihal, voda je bila mrzla in pred kosilom se je samo eden ojunail, da si osoli telo z morskovo vodo. Po kosilu se je zvedrilo in šele takrat smo začutili privlačno morskovo klimo. Večina se je hitela namakati, saj je bilo do odhoda domov le štiri ure časa.

Pot proti domu je spremljalo umirjeno večerno sonce in veselo razpoloženje, ki ga je pomagal ustvariti dalmatinski prošek, poleg vsega pa rahla utrujenost, pomešana z zadovoljstvom ob lepo preživetem dnevu.

Vsi smo pohvalili ta prijeten izlet. Posebej smo bili zadovoljni z gostoljubjem, hrano in postrežbo v Železarskem domu, precej manj pa s postrežbo dan prej v Otočcu. Pohvalili smo udobje v avtobusu, zanesljivost in prijazen šoferja Franja, no nazadnje pa tudi otroke, saj so bili naravnost vzorni. Na slabo vreme prvega dne smo kar pozabili. Spoznali smo se med seboj, se sprijateljili in si obljubili, da se prihodnje leto spet udeležimo takega izleta, če bo le kaj denarja v sindikalni blagajni in če bomo imeli sposobne organizatorje.

M. G.

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu ●

	telefon v pisarni	doma
SOBOTA, 1. avgusta: inž. Janko PERNE, valj. Bela	848	723
NEDELJA, 2. avgusta: Teodor OKROŽNIK, grad. vzdr.	577	739
PONEDELJEK, 3. avgusta: Bogo HOMOVEC, teh. dir.	301	766
TOREK, 4. avgusta: inž. Jaka SOKLIČ, stroj. del.	556	888
SREDA, 5. avgusta: inž. Božidar BARTELJ, valj. 2400	638	83114
ČETRTEK, 6. avgusta: inž. Ivo ARZENŠEK, SEP	501	500
PETEK, 7. avgusta: inž. Avgust KARBA, dir. proiz.	270	693

Dežurna služba traja od datuma nastopa ob 7. uri do naslednjega dne do 7. ure. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite glavnega vratarja 410.

Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razpisnih deskah pri vseh vratarjih.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu ●

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Obratni aktiv ZMS Jeklovlek

Tokrat, bomo bralce n Zelezarja v rubriki za mlade, predstavili obratni aktiv ZMS jeklovlek. Na vprašanja o aktivu in njegovem delovanju, je odgovoril njegov predsednik Milan SLIVNIK. Kot nam je v uvodnem razgovoru povedal, sam aktivno deluje v ZM že od leta 1964, na pobudo takratnega predsednika TK ZMS Zelezarne Janeza Kavčiča. Relativno dolga doba aktivnega udejstvovanja v ZM in obiskovanje raznih seminarjev in predavanj za mlade aktiviste pa je Milanu pomagalo, da je postal uspešen predsednik obratnega aktivna ZM in od preteklega leta tudi predsednik društvene komisije pri TK ZMS Zelezarne, dalj časa pa je tudi član predsedstva ObK ZMS Jesenice.

Po tem uvodu nas je najprej zanimalo, koliko mladih združuje aktiv ZM jeklovlek, kakšna je njih struktura in koliko mladih aktivno deluje pri izpolnjevanju nalog iz aktivna. Predsednik Slivnik je takole odgovoril:

— Obratni aktiv ZM jeklovlek združuje 62 mladih. Izobrazba mladih je nižja, čeprav delovna mesta v pretežni meri zahtevajo ustrezno dopolnilno oziroma višje strokovno znanje. Po mojem mnenju pa se ravno pri dopolnilnem izobraževanju na delovnem mestu in pa pri uvajanju novih mladih sodelavcev v delovni proces posveča premalo pozornosti, kar negativno vpliva tudi na kasnejše udejstvovanje mladih v družbenopolitičnem dogajanju v obratu. Sicer pa je v aktivu 20 do 25 mladih, ki so pripravljeni v aktivna sodelovati. Mladi nekaj več prizadevnosti kažejo pri izpolnjevanju praktičnega dela, dogovorov in sklepov aktivna, nekoliko manj pa pri teoretičnem delu.

Nadalje nas je zanimalo kako v aktivu sklicujejo sestanke ob kakšnih prilikah, koga na sestanke vabijo in če delajo po že izdelanem programu dejavnosti aktivna.

— Sestankov ne sklicujem redno, ker programa dela nimamo izdelanega in se ravnamo po programu TK ZMS. Sestajamo pa se ob raznih priložnostih, predvsem kadar smatramo, da lahko tudi mi mladi damo svoj doprinos in kadar se pripravljamo na kakršnokoli akcijo. Na sestanke pa vabimo tudi predstavnike obratovodstva in ZK našega obrata. Obveznosti, ki si jih ob takih priložnostih zastavimo pa zelo zadovoljivo tudi izpolnjujemo.

Povedal si, da na sestanke vabite tudi predstavnike obratovodstva in ZK, pa nas zanima, kako na splošno z njimi sodelujete in kakšno vzdušje vlada med starejšimi in mlajšimi v obratu.

— Medtem ko se z obratovodjem tov. Bertijem Brunom zelo dobro razumemo in nam je tudi voljan pomagati, po mojem mnenju isto ne velja tudi za ostale člane obratovodstva, kar pa včasih tudi neposredno vpliva na dejavnost mladih v obratu. Sodelovanje z ZK pa se zaenkrat kaže samo v prisotnosti članov ZK na sestankih, kar pa je absolutno premalo. Izvzamem lahko le dokaj neuspeh poskus sekretarja ZK tov. Dežmana, ki je poizkušal v razgovorih mlade pritegniti v ZK. Vzroke za neuspeh teh razgovorov pa po mojem mišljenju ni iskati le pri mladih. Osebnostno sem mnenja, da bi bilo potrebno mladim najprej objasniti kaj ZK sploh je, kakšne naloge in cilje ima. Taka in podobna prizadevanja pa zahtevajo več potrepljivega dela, volje in načrtni vzgoje mladih. Po tem pa tudi rezultati ne bi izostali. Kar se tiče odnosa med starejšimi in mlajšimi sodelavci pa lahko rečem, da je zelo pristen in tovariški in o takoimenovanem »konfliktu generacij« sploh ni govora.

V jeklovleku je veliko mladih pa bi bilo tudi logično, da vsaj del mladih aktivno deluje v samoupravnih organih. Kako je torej s to stvarjo pri vas?

— V jeklovleku je od skupno vseh zaposlenih okoli 40 odstotkov mladih ljudi in res bi bilo normalno, da del njih tudi aktivno deluje v samoupravnih organih. Žal pa ni tako. Besede mladih v samoupravnih organih ni slišati. Menim, da so za tako stanje odgovorni tako mladi, ki se premalo angažirajo v samoupravnem sistemu in dogajanju kot starejši, ki premalo skrbijo za mlade, katere naj bi družbenopolitično usmerjali.

Zanima nas tudi s kakšnimi težavami se srečujete in kolikšen je povprečni mesečni zaslužek v obratu jeklovlek?

— Eden od resnejših problemov je vsekakor veliko odhajanje delavcev v druga podjetja, ker menijo, da bodo drugod bolje zaslužili. V jeklovleku pa se povprečni mesečni zaslužek giblje od 800 do 900 din, kar pa ni povsem realen prikaz, saj je v obratu precej mladih (izpod 18 let), ki po pravilniku zaslužijo precej manj kot ostali delavci, s tem pa je tudi povprečje nižje.

Meniš, da so mladi dovolj dobro seznanjeni s konceptom samoupravljanja in cilji družbenopolitičnih organizacij?

— Po mojem mnenju so mladi vse premalo seznanjeni in poučeni tako o samoupravljanju, kot tudi o vlogi in ciljih družbenopolitičnih organizacij v naši družbi. Da bi

se ta pomanjkljivost odpravila pa menim, da bi mladim morali nuditi ustrezno osnovno znanje že v šolskih klopih, jih spremljati in pomagati tudi na nadaljnji poti, da bi navezadnje tudi s svojim prizadevanjem in aktivnostjo mlad človek postal dober samoupravljaec in tudi uspešen družbenopolitičen delavec.

E. Z.

Aktiv mladih komunistov

Ena od osnovnih nalog pri usposabljanju za družbenopolitično delo je vsekakor teoretično usposabljanje.

Napačno pa bi bilo, ko bi se pri družbenopolitičnem izobraževanju mladih naslonili le na to tezo. Poznati moramo vsaj nekatere značilnosti mladine, predvsem psihološke posebnosti, značilne za mlado generacijo. To so nestrpnost, zaletavost, kritičnost, ki izvirajo iz idealizma, poštenosti in čustvenega obravnavanja družbe in dogajanj v njej.

Današnja mlada generacija je kritična do družbe, do nekaterih vrednosti, ki nam jih zapuščata generacija pred nami, kritična pa je tudi sama do sebe. Hoče pa biti ustvarjalna, aktivna, konkretna in praktična. Vse to pa je pogojeno z motivi. Prav vsakdanji uspehi, spreminjanje sedanosti in razmer pa je motiv za družbeno delo mladih. Na to prevečkrat pozabljam.

Mladi želimo konkretne akcije, akcije v sredini, kjer živimo. Ne zadovoljimo se le z obravnavanjem nekaterih problemov, zahtevamo njihovo reševanje. Vsakdanje, na pogled nepomembne zmage, ki nam vlivajo zaupanje do družbenega dela, nam dajejo energijo za družbeno delo in usposabljanje. Nočemo obstati pri splošnih vprašanjih, stvari hočemo reševati konkretno. Svoj odnos do družbe hočemo graditi na aktiven način, zato moramo in hočemo poznati ne le teorijo, predvsem nas zanima odnos med teorijo in prakso. Družbenopolitično izobraževanje mora sloveti prav na tem, da mladi vidimo iz vsakega problema izhod, rešitev in smer za družbeno akcijo.

Iz prakse vemo, da predavanja o splošnih temah mlade odbijajo. Tu gre za samo metodo, za način izobraževanja. Od konkretnega problema, konkretne rešitve in konkretne akcije moramo preiti k reševanju in obravnavanju splošnih vprašanj. Takšen način izobraževanja pa je tudi bolj učinkovit.

V Zvezi mladine, pa tudi v ZK posvečamo premalo pozornosti izobraževanju mladih komunistov in mladih družbenih delavcev. Ena od sredstev večje učinkovitosti dela ZK je nedvomno sprejem mladih v to organizacijo. ZK mora biti zainteresirana za družbeno usposabljanje mladih, prav tako tudi ostale družbeno politične organizacije.

Na nedavni skupni seji komiteja ZK in predsedstva OK ZMS Jesenice je bil sprejet sklep, da morata obe organizaciji posvetiti več pozornosti idejnemu izobraževanju članov aktivna mladih komunistov in vodstvom aktivom ZMS v občini, prav tako pa sprejemu mladih v ZK.

Pri sprejemu mladih v ZK se pojavljata dve gledanji. Prvo je idealno, saj smatra, da je mlad komunist takoj po sprejemu sposoben za vse naloge, ki jih mora opravljati kot nosilec družbeno politične akcije. Drugo gledanje je do mladega komunističnega nezaupljivo in je, tako kot prvo, premalo realno, čeprav je v obeh nekaj resnice.

Takšnih vprašanj, ki so zelo občutljiva, se ne smemo lotevati po občutku, temveč realno in z vso odgovornostjo. Opreti se moramo na realno stanje, tega pa nam lahko prikažejo analize, razgovori in ankete. Pri izobraževanju mladih komunistov moramo predvsem vedeti, koliko že kdo ve o temah, ki jih obravnavamo. Nesmiselno je mlademu človeku govoriti tisto, kar se je že leta učil v šoli, prav tako pa bodo naša predavanja in seminarji, razgovori, nezanimivi, če se ne bomo znali prilagoditi sredini oziroma znanju mladih komunistov.

Tudi pri delovanju aktivna mladih komunistov se pojavljata dve različni gledanji. Prvo vztraja na tezi, naj bo aktivna le izobraževalna oblika, drugo na zahtevi, naj deluje aktiv mladih komunistov kot samostojna organizacija. Nobena od obeh tez pa ni realna. Zakaj?

Menim, da bo aktiv mladih komunistov opravičil svoj obstoj in delovanje samo, če se bo opiral na naslednje tri faze dela:

— sprejem mladih v ZK, aktiv naj bi le evidentiral možne kandidate, imel z njimi več razgovorov, sam sprejem pa bi izvršile osnovne organizacije ZK. Kakšen naj bo kriterij za sprejem in evidentiranje? Aktivnost v ZM, splošna družbena aktivnost, aktivno vključevanje v samoupravljanje, odnos do dela in do ljudi;

— ena od najvažnejših nalog aktivna mladih komunistov je prav gotovo družbenopolitično in idejno izobraževanje mladih članov ZK. Aktiv pa mora poskrbeti tudi, da bodo njegovi člani zavzeli vsaj do osnovnih vprašanj enotna stališča, da bodo med seboj izmenjavali

oblikovali poglede na določena vprašanja, probleme in njegovo reševanje; — in nazadnje, mladega komunističnega moramo usposobiti, da bo sposoben za delo organizacij ZK v šoli, delovni organizaciji in v krajevni skupnosti.

Sprejem, izobraževanje in konkretno usposabljanje so tri oblike dela aktivna mladih komunistov in če bomo le eno od njih izpustili ali zanemarili, naše delo ne bo uspešno.

Mlad človek, predvsem mlad komunist, mora razumeti splošna družbena dogajanja in se vključevati vanje.

Aktiv mladih komunistov je ena od tistih oblik družbenega dela, pri kateri se morata angažirati ZK in ZM v občini in ravno tako samo vodstvo aktivna mladih komunistov.

Program izobraževanja mladih komunistov, ki sta ga sestavila vodstvo aktivna mladih komunistov občinske konference ZM Jesenice, predvideva razgovore z možnimi kandidati za sprejem v ZK. Na razgovorih bi spoznali Zvezo komunistov, lik komunističnega in nekatere oblike dela ZK in ZM v občini. Po razgovorih pa naj bi bili sprejeti v osnovnih organizacijah ZK.

Za svoje člane in vodstva aktivov ZMS v občini bo aktiv organiziral vikend seminarje, na katerih bi se mladi seznanili z metodami in oblikami družbenega in političnega dela, z vlogo družbeno političnih organizacij v občini in z rezultati gospodarske in družbene reforme v občini Jesenice. Mladi bodo razpravljali še o komunističnih in delavskih gibanjih v svetu, o vlogi OZN in nevezanih držav, o vključevanju cerkve v sodobna družbena dogajanja, II. kongresu samoupravljalcev, razvoju gospodarstva, o moralnih dilemah v socialistični družbi.

Mladi komunisti — pedagogi bodo razpravljali o idejnosti pouka, samoupravljanju na šolah in o položaju prosvetnega delavca v naši občini. Aktiv bo organiziral tudi seminar za tiste mlade komuniste, ki so člani samoupravnih organov. Obravnavali bodo naloge komunističnega v razvoju samoupravljanja, razpravljali pa bodo še o bistvu in ciljih samoupravljanja pri nas ter o razvoju samoupravljanja v svetu. Komunisti, ki aktivno delujejo v raznih društvih in organizacijah, se bodo pomenili o vlogi društev in organizacij v samoupravnih družbi, o kulturnih dilemah in o materialnem položaju društev in organizacij pri nas.

Pri realizaciji programa izobraževanja bodo sodelovali komite ZK, predsedstvo OK ZMS in vodstvo aktivna mladih komunistov. Po preporočilu bo to prav gotovo ena od najbolj uspešnih oblik dela vseh teh organov.

milan

Samoupravni organi v preteklem tednu

46. seja odbora za plan in finance

Na 46. seji odbora za plan in finance, ki jo je predsednik Anton Komljanec sklical v četrtek, 23. julija 1970, so obravnavali uspehe proizvodnje v II. dekadi julija in finančni rezultat dosežen v juniju in v I. polletju letos.

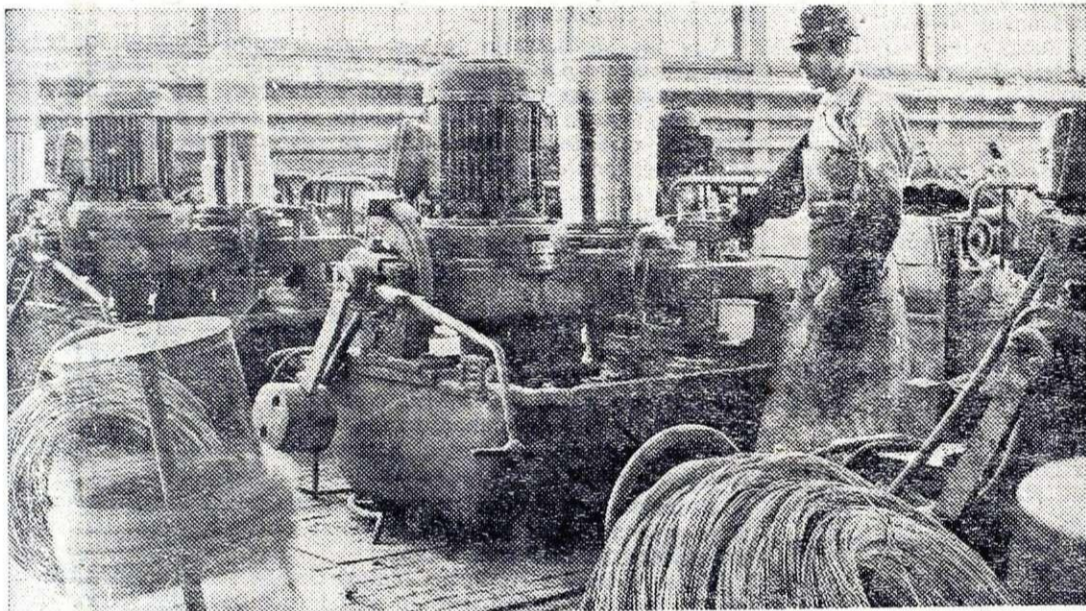
Ugotovili so, da so uspehi proizvodnje v II. dekadi nekoliko boljši, kot pa so bili v minuli dekadi, vendar bistvenega izboljšanja ni mogoče pričakovati niti v naslednji dekadi niti v naslednjem mesecu, predvsem zaradi remonta valjarne žice in zaradi pomanjkanja delavcev. Zato so na seji apelirali predvsem na proizvodne obrate, da skušajo z nadurnim delom zmanjšati izpad proizvodnje zaradi teh vzrokov.

Finančni rezultat tako za

junij kot za 1. polletje izkazuje določen uspeh poslovanja kljub težavam pri nabavi in cenah repromateriala ter težavam zaradi pomanjkanja delovne sile. Ostanek čistega dohodka je v juniju znašal 221.482 din v 1. polletju pa 4.542.780 din. Takšen uspeh je brez dvoma, glede na našete težave, rezultat izrednega prizadevanja celotnega kolektiva, posebej še proizvodnje, komercialnega sektorja in uprave tovarne, ki se je prizadevala tudi pri

zunanjih faktorjih doseči izboljšanje našega nezavidnega položaja.

V nadaljevanju seje so obravnavali vlogo šefa delovne enote predelovalnih obratov s katero seznanja odbor o kritičnem stanju delovne sile in opozarja, da ne bodo mogli izpolniti planskih obvez, če bo takšno stanje ostalo tudi v bodoče. Ker je pomanjkanje delovne sile že znana težava v naši tovarni, so naročili kadrovskemu sektorju, da sporoči tako odboru kot svetu delovne enote predelovalnih obratov, kaj namerava storiti za izboljšanje stanja in kaj je sploh še mogoče narediti, da bi se stanje izboljšalo.

Zaradi zmanjšane obsega obratovanja in kolektivnega dopusta ne bodo obratovali tudi trije HERBORN stroji (glej zapis na 6. str.)

Sestanki delovnih skupin

ELEKTRODNI ODDELEK — EP 10 LINIJA — Sestanek so imeli 16. julija. Na dnevnem redu je bilo poročilo za junij in razprava o ukrepih, ki jih predvideva okrožnica št. 14. Najprej so ugotovili, da je bil zaradi pomanjkanja Fe v prahu pri proizvodnji oplaščenih elektrod, ter zaradi remonta peči za izdelavo EP praška, plan dosežen v juniju s 93,6%. Člani kolektiva so razen nekaterih posameznikov, ki pa se bodo morali tudi prilagoditi, z razumevanjem sprejeli na znanje okrožnico, ki predvideva ukrepe za zaostritev delovne discipline.

Da bi vsebino okrožnice št. 14 dosledno izvajali, člani kolektiva zahtevajo ureditev higienskih prostorov in naprav, rešiti bo treba tudi problem vode za umivanje. Da bi lahko izpolnjevali obveznosti, je treba najprej urediti vprašanje surovin, da jih ne bo primanjkovalo iz meseca v mesec.

JAVORNIK I — ADJUSTAŽA — Delovna skupina Benedičič je imela sestanek 13. julija. Z dogovorom glede norm, delovna skupina ni zadovoljna, ker imajo delavci zaposleni na progah svoje delo, v adjustaži pa tudi svoje. Vodja delovne skupine

tov. Benedičič je prisotne seznanil z nalogami in problematiko za tekoči mesec. Naloge bodo lahko izpolnili le z dobrim delom in disciplino.

Delovna skupina se strinja s stališči sindikata glede osebnih dohodkov. Pripomnili so, da ima vsak cestni pometlač boljše plačo kot pri nas kvalificirani delavec, ki ima v zadnjih mesecih osebne dohodke izpod 1000 N dinarjev. Člani delovne skupine so izjavili, da se že zanimajo pri drugih podjetjih za delo pod boljšimi pogoji.

STROJNO VZDRŽEVANJE — VALJARNA BELA — Sestanek so imeli 1. julija. Na sestanku so se zavzemali za boljše medsebojne odnose in zato, da vsak delavec dela vestno na svojem delovnem mestu. Za potrebe strojnega vzdrževanja na Beli je treba pletiti žične vrvi. Pletejo jih delavci z A testom in predlagajo, da naj tudi ključavničarji naredijo A test za pletenje žičnih vrvi. Delo je treba opraviti po pogodbi v prostem času. Nadalje so bili mnenja, da premije ostanejo kot je bilo določeno, dopuste pa koristijo z ozirom na proste dneve po predvideni lestvici. Delovni čas 4 + 1 je treba izvajati ne glede na državne praznike.

11. seja odbora za kadre

Predsednik odbora za kadre Janez Tušar je sklical 11. sejo odbora v ponedeljek, 27. julija 1970 in to sejo namenil predvsem podelitvi štipendij za šolsko leto 1970/71 na podlagi prijav na razpis, ki je bil objavljen v Železjarju in dnevnem tisku.

Na predlog strokovne komisije, ki je vse prijavljene kandidate ocenila so dodelili:

za metalurško fakulteto 8 štipendij, za strojno fakulteto 1 štipendijo in 3 štipendije pogojno, če bodo kandidati uspešno opravili teste, za ekonomsko fakulteto 2 štipendiji, za matematiko in fiziko 3 štipendije, za pravno fakulteto 1 štipendijo, za germanistiko 2 štipendiji, za pedagoško akademijo 1 štipendijo, za tehniško srednjo šolo - elektro 2 štipendiji, za tehniško srednjo šolo - varilstvo 1 štipendijo.

Hčerki smrtno ponesrečenega našega sodelavca so dodelili denarno pomoč za študij na gimnaziji.

Kandidatom na germanistiki so priporočili, da po končanem študiju opravita še funkcionalno izobraževanje, kandidatinji na pedagoški akademiji, ki je hčerka smrtno ponesrečenega sodelavca in je zato štipendijo dobila, pa so priporočili, da vpiše takšen predmet, da ga bo praktično v tovarni lahko uporabila.

Zavrnilo so prošnje treh kandidatov za srednjo ekonomsko oziroma za upravno administrativno šolo, ker Železarni tega kadra ne primanjkuje in prošnjo za denarno pomoč za študij na medicinski šoli.

V nadaljevanju seje so obravnavali predloge železarskega izobraževalnega centra v zvezi s problematiko letošnjega vpisa v poklicno šolo. Zavrnilo so predlog centra, da bi v prvi razred poklicne šole vpisali za enega ali dva razreda učencev iz drugih republik, ker izkušnje minulih

let kažejo, da se takšni učenci po končani šoli ne zaposlijo v tovarni, če pa se, pa prav kmalu odidejo. Odobrili pa so predlog, da Železarna pokrije polovico stroškov, ki jih je železarski izobraževalni center imel s povečano akcijo in propagando za vpis v I. razred poklicne šole.

Ob koncu seje so obravnavali še nekaj vlog za študijske ugodnosti pri izrednem študiju in so takšne ugodnosti odobrili po sprejetih kriterijih, če so bili prosilci v šolah, ki so za Železarno interesantne ter še nekaj drugih vlog.

Železarski globus

LIBERIJA. Ta država se uvršča na afriški celinji na prvo mesto z ozirom na količino izvožene kvalitetne železove rude s prek 60% železa. Leta 1968 so izvozili iz liberijskih rudnikov 8,7 milijonov ton, leta 1969 10,7 milijonov ton in letos računajo na 11 milijonov ton. V pristanišču Buchanan, kjer rudo natovarjajo, je lani pristalo 231 ladij.

NIZOZEMSKA. Specializirano pristanišče za razkladanje železove rude Europort pri Rotterdamu gradijo s kapitalom treh zahodnoneških železarn — August Thyssen Hütte, Krupp in Mannesmann. Investirali so 60 milijonov zahodnonemških mark ter bo pričelo obratovati še letos. Njegova razkladalna zmogljivost bo 11 milijonov ton železove rude letno.

RO — OTKR — Na sestanku 17. julija so obširneje govorili o finančnem poslovanju v prvem polletju, o analizi dela organov samoupravljanja, novem delovnem mestu za varilnega tehnika ter o osebnih dohodkih. Na sestanku je bilo prisotnih 26 članov kolektiva. Vodja delovne skupine je prisotne seznanil z doseženimi rezultati v prvem polletju. Proizvodnja laboratorijev je bila za 19,5% večja od planirane. Stroški pa enaki planiranju. Zato RO izkazuje znižanje proizvodnih stroškov za 371.920 N dinarjev. Prisotni se niso strinjali z ugotovitvijo v poročilu sekretarja delavskega samoupravljanja, da se je delovna skupina RO oziroma OTKR, sestala vsake štiri mesece enkrat. Strinjajo se z mnenjem političnih organizacij, da je vsak poslovni delovni sestanek, ki je dobro pripravljen tudi del politike gospodarjenja, torej samoupravljanja. Vodstvo RO tedensko oblikuje po več sestankov in za to ni potrebe, da bi se delovne skupine sestajale vsak mesec. Sestajajo naj se po potrebi oziroma najmanj enkrat v dveh mesecih.

Da bi pospešili raziskovalno delo na dodatnih materialih vodstvo RO predlaga povečanje normativa za eno osebo. Novo delovno mesto »varilni tehnik« mora biti na nivoju tehnika za samostojne raziskave. Vodja delovne skupine inž. Kürner je še poročal o formiranju mase osebnih dohodkov v zadnjih mesecih. S predlogom sindikalnega odbora RO so se prisotni strinjali, da namenijo blagajni sindikalnega odbora 6.000 N dinarjev, namesto za rekreacijsko dejavnost članov sindikata.

Razgovor z mladinci na počitniškem delu

Čeprav se njihovi sovrstniki kopajo v morju ali so drugje na počitnicah, je v našem delovnem kolektivu 196 mladink in mladincev na počitniškem delu. V vseh primerih tudi ne gre samo za zaslužek, mnogo je takih, ki so na delo prišli, da si pridobijo delovne navade in izkušnje ter da dva meseca ne preživijo v popolnem brezdelju. Sicer pa preberimo kaj so nam v razgovorih povedali. Najprej mladinci na transportu.

Marjan ERMAN, je letos dovršil 8. razred osnovne šole Tone Čufar. Tudi njegov oče je član delovnega kolektiva Železarnice, sicer pa je Marjan prvič na počitniškem delu.

V počitniško delo se je vključil predvsem zato, da se sreča tudi s fizičnim delom in delovno disciplino, kar mu bo v življenju zelo koristilo. Seveda, je pripomnil pa bo tudi vsak dinar, ki ga bo zaslužil prišel prav za nadaljnje šolanje. Železarno je dejal, bolj malo pozna, kar jo je spoznal na šolski ekskurziji, bolj pa je spoznal železarske poklice na predavanju v šoli.

Na delu, kjer so zaposleni, opravljajo razna fizična dela od posipanja tovarniških cest, razkladanja vagonov do drugih pomožnih fizičnih del. Delo pravi ni pretežno in se dobro počuti pa tudi z delovodjem se dobro razumejo.

Marjan je vpisan v tehnično šolo — strojni oddelek na ŽIC, kjer bo v jeseni nadaljeval šolanje.

Andrej ŽIBREK, ki je letos dovršil 8. razred v osnovni šoli na Koroški Beli, je sicer prvič na počitniškem delu v železarni, sicer pa je bil že lani v počitnicah na delu pri komunalnem podjetju pri kopianju vodovoda. V Železarni je zaposlen tudi njegov oče.

Za počitniško delo sta pri Andreju prevladala predvsem dva motiva: da se spoprime s fizičnim delom, kar mu bo v življenju koristilo in da si prisluži kakšen dinar za obleko in šolske potrebščine.

Tudi on pozna Železarno iz šolske ekskurzije, sedaj pa včasih izkoristi malico in si kaj ogleda v tovarni. Železarske poklice je spoznal na predavanju v šoli, nekaj pa mu je povedal tudi oče. Andrej pozna tudi nekaj težav, s katerimi se srečuje delovni kolektiv, kaj več pa mu o Železarni ni znano. Z delom na transportu je še kar zadovoljen, včasih je sicer malo težje pa je potem drugi dan lažje in tako se izenači.

V jeseni bo Andrej nadaljeval šolanje na tehnični šoli — metalurški oddelek na železarskem izobraževalnem centru. Delo v Železarni ga ne skrbi, saj je povsod treba delati in ubogati, je zaključil najin razgovor.

Ilič BOJKOV, sin našega sodelavca, je letos zaključil sedmi razred osnovne šole v Veržeju. Čeprav je šolsko obveznost že opravil, bo nadaljeval šolanje v 8. razredu,

da se bo kasneje lažje vključil v poklic.

Na počitniškem delu je Ilič prvič in pravi, da je zadovoljen. Nekaj bo zaslužil pa tudi koristno je zaposlen kar mu bo v življenju koristilo. Tudi on je z delom zadovoljen in pravi, da ni pretežno. Železarno ne pozna, razen kar jo je spoznal na počitniškem delu.

Po zaključenem šolanju na osnovni šoli želi postati avtomehaničar, ker ga ta poklic najbolj veseli.

Drago JELIČ, je na osnovni šoli Koroška Bela letos zaključil 8. razred. Njegov oče dela v Kranju, vendar pa je Drago že drugič v Železarni na počitniškem delu.

Na počitniškem delu je predvsem zato, da bolje spozna Železarno in delo ter da zasluži kakšen dinar. Delo, ki ga opravlja pravi da zmore in da ni niti pretežno. Železarno je nekoliko spoznal na šolski ekskurziji, sicer pa podjetja, njegovih težav in perspektiv ne pozna.

Drago bo v jeseni nadaljeval šolanje na poklicni železarski šoli, kjer bi se rad izučil za elektrifikarja.

Marjan KOKOSINEK, je letos sicer zaključil šolsko obveznost v 7. razredu v osnovni šoli v Veržeju, za to bo v jeseni nadaljeval šolanje v 8. razredu, da si bo lažje izbral poklic.

V počitniško delo se je tudi Marjan vključil zato, da si pridobi čimveč delovnih izkušenj in navad, seveda pa bo tudi vsak zaslužen dinar prišel prav.

Delo pravi ni pretežno in ga zmore. Železarno znotraj ne pozna, niti ne težav s katerimi se srečuje in njene perspektive. Nekaj železarskih poklicev sicer pozna, večine pa ne. Po končani osnovni šoli bi se najraje izučil za avtomobilarja, ker ga ta poklic najbolj veseli.

Na zaključku našega razgovora z mladimi na prometno-transportni službi, smo prosili še za mnenje delovodja **Zdravka KAVALARJA**. Povedal je, da s fanti nima težav, vendar je treba reševati stvari bolj z dobro voljo, kot z ukazi. Fantje so mladi, brez večjih delovnih navad, saj so komaj prišli iz osnovnošolskih klopi. Tudi naredijo precej, če se jih pravilno motivira. Delovodja meni, da bo potrebno nekaj narediti v zvezi z njihovim finančno stimulacijo, kar bi pri fantih delovno vnelo še povečalo. Na transportu opravljajo razna pomožna fizična dela. Na-

sipajo ceste, čistijo, če je pa potrebno razkladajo tudi vagonce z lažjimi materiali. Lani, nam je dejal tov. Kavalarij, jih je bilo na počitniškem delu še več, vendar je bolj nekaj manj, saj je potrebno več pozornosti posvetiti njihovi delovni varnosti. Sicer pa se fantje po nekaj dneh dela tudi že sami orientirajo v Železarni, vendar pa jih je treba vedno opozarjati.

V drugem delu našega razgovora, predstavljamo še dve mladinki na počitniškem delu, ki ga opravljata na kadrovske službi.

Marija ZUPAN, je letos zaključila III. letnik pedagoške gimnazije v Tolminu. Dela na kadrovske službi pri psihologih, v Železarni pa je zaposlen tudi njen oče.

Motiv za počitniško delo je predvsem v tem, da si sama zasluži nekaj denarja za šolanje, kajti v IV., to je zadnjem letniku, je potrebnih precej učnih pripomočkov. Delo pri psihologih, nam je rekla Marija, ji bo nedvomno koristilo tudi v njenem bodočem poklicu. Na tem delu je spoznala precej problemov Železarne, predvsem v zvezi s kadrovsko politiko in problematiko zaposlenih. Z delom je zelo zadovoljna in je tudi za pol meseca podaljšala proizvodno delo. Spoznala je mnogo stvari, ki jih prej ni poznala in ji bodo v življenju koristile.

Po končani pedagoški gimnaziji, nam je zaupala Marija, se bo odločila za študij med kemijo in industrijsko psihologijo.

Zlata KODER, absolventka III. letnika administrativno-upravne šole v Kranju, je že drugič na počitniškem delu v Železarni. Lani je delala na RTA. Tudi njen oče je zaposlen v podjetju.

Seveda je osnovni vzrok za počitniško zaposlitev, nam je rekla Zlata, da si sama zasluži nekaj denarja, da si bo lahko kaj kupila. Počitniško delo na kadrovske sektorju (evidenca) pa ji bo koristilo tudi pri njenem šolanju, predvsem pri predmetu pisarniško poslovanje.

Nekaj problemov Železarne pozna že po pripovedovanju očeta, marsikaj pa je zvedela tudi v pogovorih. Tudi Zlata je z delom zadovoljna in se na oddelku dobro razumejo.

Zlata bi po končani administrativno-upravni šoli zelo rada nadaljevala šolanje na dveletni višji upravni šoli, seveda pa je to odvisno tudi od štipendije. Glede bodoče zaposlitve še ni razmišljala, ker je to precej odvisno od prostih delovnih mest, zaposlila pa bi se rada tudi v Železarni.

Vsem se zahvaljujemo za razgovor in jim želimo veliko uspehov pri nadaljnjem šolanju.

Novice iz železarne Ravne

Franc Fale — novi direktor

Na zasedanju delavskega sveta tovarne, dne 24. julija 1970 je bil izvoljen za novega direktorja železarne Ravne tovariš Franc Fale. Ker ga v našem podjetju manj poznamo, objavljamo njegovo kratko delovno biografijo.

Franc Fale se je rodil 10. novembra 1921. leta v Pustem polju v zgornji Savinjski dolini gozdnemu delavcu. V stari Jugoslaviji se je izučil kovaško ključavničarske obrti.

Z NOB je začel sodelovati maja 1942, novembra pa je odšel k partizanom. Bil je trikrat ranjen in večkrat odlikovan. Leta 1946 je bil kot 40 % vojaški invalid demobiliziran iz JLA.

V začetku leta 1947 je bil izvoljen za sodnika okrajnega sodišča v Gornjem gradu. Pozneje pa je bil še na sodiščih v Soštanju in Slovenjem Gradcu, kjer je bil predsednik okrajnega sodišča. Od 1. maja 1954 do 31. oktobra 1962 je bil zaposlen v železarni Ravne kot sekretar podjetja, 1. novembra 1962 pa izvoljen za predsednika občinskega ljudskega odbora Ravne na Koroškem.

Ves čas službovanja je tov. Fale izredno študiral in se izobraževal, po poteku mandatne dobe predsednika občine pa je diplomiral na višji pravni šoli v Mariboru ter se vrnil v železarno Ravne na delovno mesto sekretarja podjetja. Po izvolitvi direktorja Klančnika za generalnega direktorja združenega podjetja Slovenske železarne je bil tov. Fale izvoljen za v. d. direktorja železarne Ravne, dne 24. julija 1970 na zasedanju DST pa za direktorja.

V vseh krajih, kjer je tov. Fale služboval, je delal tudi v družbeno političnih organizacijah, predvsem v občinskih komitejih ZK.

V Železarni je bil več let sekretar tovarniškega komiteja ZK. S svojimi naprednimi stališči je veliko prispeval k utrditvi ZK v podjetju. Tudi kot predsednik občinske skupščine je pokazal vse svoje delovne in organizacijske sposobnosti. V tem času je bila na območju naše občine urejena vrsta vprašanj na področju zdravstva, komunalne ureditve, in drugih družbenih služb in gospodarstva.

S svojim naprednim pristopom k občanom ter delavcem si je pridobil ugled pri odbornikih in občanih, predvsem pa pri sodelavcih železarne Ravne.

Za svoj delež v NOB, pri obnovi domovine ter za nesebično družbeno politično delo je prejel tudi več odlikovanj.

Dejavnost tovariša Faleta pa presega celo te, tako široke okvire poklicnega in družbeno političnega dela.

Vrsto let je bil predsednik koroškega aero kluba in upravne odbora delavskega muzeja na Ravnah. Prav posebno pa se zavzema za kulturna vprašanja kraja, ter je bil med pobudniki letošnje Forme vive ter dal idejo za slikarsko kolonijo, ki je letos prvič na Ravnah.

Ko mu čestitamo k izvolitvi, želimo, da bi bil na novem delovnem mestu enako uspešen kot na vseh dosedanjih.

M. K.

Žičarji na kolektivnem dopustu

V dneh od 26. julija do 10. avgusta bodo izvedli remont vseh strojev in naprav v valjarni žice na Beli. Zaradi predvidenega remonta bo primanjkovalo toplo valjane žice in so zato bili primorani v žičarni zmanjšati obseg obratovanja.

Tovariš Kelvišar nam je povedal, da bo v tem času na dopustu 65 delavcev iz žičarne. Deset delavcev je razporejenih v martinarno, nadaljnjih 12 delavcev pa na delo v adjustažo hladne valjarne.

Zaradi zmanjšane obsega obratovanja in kolektivnega dopusta ne bodo obratovali naslednji stroji: 2 VAUGHN

stroja, pet RF strojev, 1 VAUGHN — DD stroj, 1 VAUGHN — SD stroj, 1 stroj GRINA — 4 st., 3 Helborn stroji — 9 st. in 3 Helborn stroji — 11 st.

Istočasno bo v patentirnici obratovala le A linija, v lužnici pa bodo za potrebe žičarne lužili material samo na eno izmeno. V dneh ko bo zmanjšan obseg obratovanja žičarne, bodo izvedli remont na D in C progji in patentirnici ter na strojih, ki ne bodo obratovali. Kljub zmanjšanemu obsegu obratovanja in kolektivnemu dopustu žičarjev pa bo žičarna vseeno zagotovila vložek za žebjar no in elektrodni obrat.

Kolona Blažvega bataljona in zaščitnice štaba brigade se je vijugala navkreber. Gozd je skrtil zvezde. Nekje na oni strani grebena so se zdaj tu, zdaj tam kdaj pa kdaj oglašale strojnice, s svojimi odmevi bičale noč in preganjale tavajoče skupinice ali celo posameznike, ki so na slepo srečo iskali pot za brigado, od katere so jo odrezali sovražniki.

— Samo da bi ne šli tja čez, — je utrujeno razmišljal tiskarski stavec Lisjak, ki se je s poslednjimi močmi vlekel v koloni štabne zaščitnice in ki od izčrpanosti in utrujenosti ni videl v temi nikogar pred seboj ne za seboj. V srcu in sencih mu je divje razbijala kri. Čutil je bolečine v glavi in pljučih, predvsem v pljučih, ki niso mogla nikoli vdihniti toliko zraka, kolikor ga je potreboval. Sopol je naglo in težko in ob vsakem vdihu mu je bilo kakor da vdihava z zrakom ostre razbeljene kovinske drobce, ki se mu zajedajo v dihalo, kakor da mu jih bodo vsak hip razparali in razmesarili.

Dušilo ga je, kakor da se bo zdaj zdaj zadušil, vseeno pa se je s skrajnim naporom volje še vedno opotekal v koloni in se prizadeval, da bi ne zaostal za štabno zaščitnico, v katero so ga vključili. Bal se je, da bi izgubil stik s štabom in da bi ga imeli za človeka, ki ni kos takim

naporom, kakor jih prenašajo drugi. Če je že moral v partizane in če je hotel, da mu bodo v brigadi zaupali brigadno tehniko, je moral tudi v takih okoliščinah, ko kršne so, vzdržati v bližini štaba, ki mu je, kakor je menil, pripadal od trenutka, ko ga je njegov mladi prijatelj, bataljonski komisar Peter priporočil štabu kot človeka, ki bi ga lahko uporabili za tiskanje brigadnega glasila, ko ga bodo ustanovili.

Kdaj bo to, Lisjak ni vedel, ker o Petrovem predlogu na štabu še niso utegnili razpravljati, pa tudi njemu še nihče od štaba ni rekel, da je odslej brigadni tehnik. Toda Lisjak si zaradi tega ni belil glave, ker je bil prepričan, da je Petrovo priporočilo pomenilo prav toliko kakor imenovanje v dnevnem povelju brigade. Brez dvoma bi pred postrojenimi bataljoni že prebrali ukaz o njegovem imenovanju, ko bi tisto noč ne odmirali na oni nesrečni pohod in se včeraj zjutraj ne zapletli v še bolj nesrečno hajko, iz katere se še vedno niso rešili.

— Peter je dober človek in resnični prijatelj, — je razmišljal po tisti nepotrebnosti jezici, ki ga je bila razjedala že od prihoda v partizane, ko so ga namesto v kako partizansko tehniko, kakor so imenovali partizanske tiskarne, poslali v bojno enoto, na odred, kjer so mu odkrito po-

Miha Klinar

UTRINEK

Spomini iz NOB

vedali, da se bo moral najprej izkazati kot borec, če hoče »kam naprej«, in po še bolj nepotrebnosti jezici, ko so ga z odreda poslali z bataljonom neoboroženih borcev in jih nalagali, da gredo po orožje, v resnici pa so jih poslali v brigado.

No, bil je jezen kakor vsi, ki so jih na odredu potegnili za nos. Godrnjal je pred brigadnimi borci, ki so se jim zaradi odredove potegavščine smejali.

— Pritožil se bom, — se je zaklinjal. V partizane je vendar prišel prostovoljno. Zato se za partizane na tak način ne bo šel. V dolini so mu vendar rekli: »Tiskar si! Stavec si! Ne bo ti težko! V tiskarno boš prišel!« Hm, že to je bila laž, saj so mu v hosti že prvi dan povedali v obraz: »Najprej se privadi vohati smodnik! Če se boš izkazal v četi, te prekomandiramo v tehniko!« Ni tehnik, jim je odgovoril, in jim po-

vedal, da je tiskarski stavec, oni pa so se mu zasmejali, da mu je šel njihov smeh še bolj na jetra. Kaj pa je vedel, da imajo tiskarji v partizanih tako gosposki naziv. Tehnik? To v dolini pomeni toliko kakor gospod. On pa je bil in bo proti gospodom. Pošten tiskarski poklic ima in ta poklic je tudi partizanom potreben! Več kakor leto in pol je za partizane kradel v tiskarni papir, tiskarsko črnilo, črke... Zdaj pa ga hočejo vtakniti v brigado, kakor da je fant, ki ni sposoben za drugo kakor za puško in ki se mu niti ne sanja, kaj je cicer, kaj colonel... Za vruga, ali se ni že v dolini najedel za partizane dovolj strahu, kdaj ga bo zalotil kak izdajalec in ga naznanil da sodeluje z banditi. Ali to ni bilo nič? Ali to niso bile nobene zasluge, da bi moral zdaj nositi še puško kakor kak vojak, čeprav še nikoli ni bil, ker so

ga že na predvojnem naboru proglasili za »škarto«.

Tako se je jezil, dokler se ni nekdo za njegovim hrbtnom oglašil, zakaj se pridruša in ga v splošno začudenje poklical po imenu. Tudi sam se je začudil, a ko se je obrnil, je zagledal človeka s kominarskimi našitki in v njem prepoznal Petra, gimnazijca, ki je stanoval pri isti gospodinjki kakor on.

— Peter, ti? — se je začudil, a se takoj opravičil, ker mu ni rekel: tovariš komisar.

Toda Peter je samo zamahnil z roko in ga vprašal, če mu ni prav, ker je prišel v partizane.

— Tako že ne, — je rekel. V dolini na tajnem sestanku so mu vendar rekli, da ga kličejo v partizane, ker tam potrebujejo tiskarja. Tu pa je že takoj po prihodu spoznal, da so ga nalagali. Ali ni to krivica? Nezaslišana krivica, je hotel Petru vnovič razložiti vso storijo, a ga

je Peter dal komisar po pr ustavil in rek svojim injanje ši pred gimi.

— Kajdi to smešno? se j in dopoval, d tega, da se s krivica, se mu ni nič snega moral toeti, s

W

Sanjste ubili miške tizane enot mašja us na Jeah al mejeza nji se zanovo t še veverje vemo so ji hausatet t voditohinj okroa odb okroa kor pomeah re front

Pomosti žena jana po vedal videl boriš

Pro vse jesen talce slov redniš

Uroš Župančič

Pozno neurje

(nadaljevanje)

Sonce je mrknilo, toda potne kaplje so Klemenu vedno močnejše zalivale oči. Ne bi bilo prav če bi Klemen v nastalem položaju pospešil plezanje in zanemaril previdnost. Prehiteti se v gorah ne da ničesar, edinole v smrt. Pred Klemenom je bilo še sto in sto stolpov in sto škrbin, težav in nevarnosti. Mirno in preudarno mora vse te težave in nevarnosti premagati in preplezati. Tam daleč je težko zaželjeni cilj in uspeh.

Preudarno, premišljeno in trezno se je Klemen naglo in vztrajno ter varno bližal grmadi Škrlatne gore, toda vrh je bil še daleč in se je vztrajno zavijal v meglo pomešane s težkimi, svinčnimi oblaki.

Ura se je Klemenu ustavila, čas pa je hitel in dan se je nagnil na večerno stran. Sredi prekipevajočih užitkov, kjer se je krušljivi in izpostavljeni grebenski svet grezil v globino na levi in desni

strani, v enem samem skoku do melišč in tokav, ki so napajale reke v dolini, je Klemen občutil prvo debelo deževno kapljo na razgretem čelu. Gore so dobivale vedno večje sive kučme, ki so jim segale do ramen, prek Dolov, Doličev in Škrbin so se valile cunjaste, žugajoče in zlovešče megle, grozeče bale oblakov so stale na grebenih in se v slapovih spuščale v doline.

Debele snežne kaplje so udarjale po skalah, prijemih in stopalih, daleč za gorami se je oglašil prvi grom in bliski so se začeli poditi po gorah.

Klemenu še na misel ni prišlo, da bi pospešil plezanje ali, da bi iskal sestop v dolino na levi in desni. Vse misli in znanje je posvetil treznemu in preudarnemu plezanju, mojstrsko je zmagoval težka in nevarna mesta, se vzpenjal navzgor in se spuščal v škrbine. Vse v njem je delovalo brzhibno, odlično, nič ni in ni smel prezreti.

Toda sredi potuhnjenih megla in žugajočih oblakov se je Klemen vedno težje orientiral na izpostavljenem in krušljivem grebenu. Ozračje je bilo naelektrjeno in iz megla in oblakov je sikal Elijev ogenj. Vse je sililo Klemena, da si poišče izhod z grebena v dolino. Klemen nikoli in nikjer ni poznal ali priznal polovičarstva, Polonci je obljubil, da se zvečer dobita v zavetišču pod Škrlatno goro, tja mora, mora priti še ta večer...

Elektrika je pela svojo pesem kot roj razjarjenih čebel, dež se je ulival v vedno večjih in močnejših curkih, zastor dežja mu je z meglami in oblaki ožil vidljivost in obzorje. Klemen je moral vztrajno brskati po spominu, da si je utiral pravo pot, prave prijeme in stope, ki so ga varno vodili dalje.

Preudarno, premišljeno, brez furje je Klemen hitel od prijema do prijema, nič ga ni zadrževalo in nič ni smel storiti nepremišljeno, vse nje-

govo bistvo je bilo koncentrirano v harmonično in varno delo.

Ko se je Klemen povzpел na srednji, najvišji stolp sredi grebena, je vse okoli njegga nenadoma postalo turbobno tiho. Deževne kaplje niso več udarjale po skalah, laseh, čelu, licu in obleki. V zraku so zaplahutale velike bele snežinke, ki so se v gostih rojih usipale iz megla in oblakov, vse naokoli je sredi poznega popoldneva postalo svetlejšje, belina je napolnila ozračje. Snežinke so se lepile Klemenu na razgreto čelo, skrb je začela glodati po Klemenovi notranjosti. Grebenski veter, ki se je razbesneval v vihar, je Klemenu rušil ravnotežje in prisebnost. Pohiteti bo treba, mu je prišlo na misel, če hočem do večera srečno prispeti k Polonci v zavetišče. Ustrašil se je te misli izkušeni Klemen.

Klemen je vedno odklanjal in se vedno odločno boril proti nepremišljenim početjem v gorah, vedno je brzdal vsako tvegano početje, toda to pot si je tako želel rešitve, prihoda in objema s Polonco kot še nikoli. Pri svojem delu ni opazil, da so mu prsti in roke krvavele, da so mu noge trepetale, da je vedno bolj pogosto čutil, da se ga loteva utrujenost in da ga napadajo krči. Oči so iskale in zbegano sledile skalnim razčlembam, možgani so le mukoma odgovarjali telesu, toda hiteti in storiti kar koli

nepremišljenega, se mu je upiralo, zato je trezno in premišljeno nadaljeval telovadbo po grebenu, ki se mu je zlovešče in neznanu izmotalval iz megle in oblakov ter rojev snežink. Kljub temu, da je Klemen vedno dobro vedel kje pleza in kako mora loviti ravnotežje, kdaj mora iti na levo pod previs in kdaj se mora vzpeti naravnost po nazobčanem grebenu, ga je to pot zapustila razsodnost.

Ko je stopil v sivem mrču snežink, megla in oblakov v globoko škrbino v grebenu, je siloviti grom podrl grebenski stolp tik za njim, da se je v silovitem trušču sesul na levo in desno. Kamenje je odmevalo še dolgo iz prepada, zadišalo je po žveplu. Komaj se je Klemen ubranil padajočemu kamenju, ki je padalo okoli njega, ga je žugajoči blisk oslepil in njegov puh pritiskal ob steno, da je komaj, mukoma ulovil ravnotežje. To je bil stahoten višek pobesnele narave, ki je žugajoče grozila Klemenu. Prijemov in stopov na globoko zasneženem grebenu ni bilo več, vse je bilo belo, zasnežno. Klemen je podvomil v samega sebe, pobesnela narava ga je oropala prisebnosti in skoraj ni znal več plezati, tako kot je to znal on, ki je čestokrat zmagoval tudi tam, kjer je bilo to težko, nevarno in tvegano.

Narava se je kruto in neusmiljeno zaklela proti njemu. Mokri, premočeni lasje

so bili mokri, obrazu s mu l ledene sike, t talo od orov, bila prena in lil skozio do glednost nazob sneženemušljiv nu je biznatn ča, Obzoro oži oblaki. G in b prestanodil p Vse to jamilo voljo in m. T zbrati var je men, tree bilo mnogo ta, kar nikoli mirabil še nikoli nikjer naučil.

Klemen je ti čil rešiti tisto šiti da, de klju stim, kie veča žile nabadalj nje mirna vrl potem z navzno. To s vrstil ljevalo vlogled škrbine se vrst da jih ni ki

Zapadže za prste sne Kleme liki dobi ni i toviti, kie ali n ali predem g stolpu ali bo ti pognati posledr proti vrh trlatne se mu jelo ti dolgo, plgo, dolgo kot in j tu sne jev, meg oblak rintu sto in st

je Peter... komisar... ustavil... svojimi... pred...
— Kaj... tebi se zdi... se je razburjal... in dopovedal, da mu ni do tega, da se smešil in da krivica, se mu godi, tudi ni nič... Peter bi moral... saj ga pozna

ali bi ga vsaj moral poznati kot resnega človeka. Ze pred desetimi leti ga je spoznal. Pred desetimi leti, ko je bil on, Lisjak že stavec, a Peter prvošolček, takole majhen, mu je pokazal z roko, a potem je rasel takole, je z majhnimi presledki, kakor da bi meril Petrovo rast po letih, dvigal dlan.

(se nadaljuje)

Kdo je bil Mauthausenu?

Srednjega aprila 1942. so partizani sredi Jesenic ubili... župana Lukmana. Nemočni proti partizanski... notam so Nemci kot povračilni ukrep in iz maščobe ustrelili 50 talcev. Te talce pa niso ustrelili na Jesenah ali Begunjah, temveč so jih odpeljali prek meje... njimi se je izgubila vsaka sled. Dolgo časa se za novo usodo sploh ni vedelo. Marsikje so doma še verjeli, da morda le niso vse ustrelili. Danes, vemo, so jih ustrelili v zloglasnem taborišču Mauthausenu... med ustreljenimi so bili tudi Tomaž Godec, voditelj... upornikov, Leopold Okrožnik, član okrožnega odbora OF Jesenice, Marjan Kavalarič, član okrožnega komiteja KP za Jesenice in še vrsta drugih pomembnih revolucionarjev in delavcev Osvobodilne fronte.

Podnosti o njihovi usmrtni nam niso znane. Žena... Kavalariča pa je ondan povedala, da je po vodil... v železarni nekdo, ki je omenjene talce videl... taborišču in mu je znana njihova usoda.

Proč vse, ki so v Mauthausenu videli prihod 50 jesenih talcev (aprila 1942. leta), da javijo svoj naslov... železarni.

Uredništvo

so bili... treneni, po čelu in so nenadoma spremenili svoj obraz... mu lepile velike ledene snake, telo je drgetalo od... obrov, obleka je bila premo... in mrz je silil skozi... do kosti. Preglednost... mazobčanem, zasneženemu... živim grebenu je bil... znatna, nemogoča, obzoro... ožile megle in oblaki. G... in bliski so ne... prestano... bli po grebenu. Vse to je... mlo Klemenovo voljo in... Treba je bilo zbrati... vsar je znal Klemen, treba... bilo znati tudi mnogo... tise, kar dosedaj še nikoli... ni... bil in česar se še nikoli... nikjer ni učil ali naučil.

Klemen... je trezno odločil... rešiti... tisto, kar se rešiti da, za... kljub nevarnosti, ki... se... večale in množile... mir... nadaljeval plezanje... navzgor... vrh stolpa in potem... navzdol... v škrbino. To... vrstilo in nadaljevalo... v... gled, stolpi in škrbine... vrstile, kakor, da jih... ni... kraja.

Zapad... je za tri ali štiri prste... Klemen... kljub veliki... dobri... ni mogel ugotoviti, kje... ali na zadnjem ali prednjem grebenskem stolpu... ali... bo treba sedaj pognati... slednji naskok proti vrhu... latne gore? Vse se mu je... tuje, da že dolgo, pr... neskončno dolgo... v... pleza v neznanem... v... snegov, viharjev, megla... oblakov, v labirintu stolp... in stolpičev, ki

(Se nadaljuje)

»Ni vam treba obžalovati. Tam bi ne imeli nikoli tako imenitne službe.«

»No, to je res. Samo v svobodni domovini sem lahko to, kar sem. Pa mnogi te domovine ne cenijo. Svobodna domovina se lahko zanese samo na nas Primorce, a še med nami jih je nekaj, ki so se spredili v komuniste. V Ljubljani sem jih moral sam aretirati nekaj. Pa bi jih najraje po šubu poslal v Italijo Mussolinijevi policiji v roke. Morda bi se potem spametovali in ne rovarili več proti kralju in generalu in Jugoslaviji... Pljunil bi na take rojake, ki so pljunili na gostoljubje v svobodni domovini. Ma, nj jih malo, ni jih malo takih, ki so se spajdašili s komunisti...«

Tako govori mladi tajni policijski agent Ferdo Drekonja o primorskih rojakih, ki so se zatekli v Jugoslavijo pred Mussolinijevim fašističnim nasiljem, pa so se nad »svobodo« v »svobodni domovini« razočarali, in postali komunisti.

»Pa smo bili poprej malodane vsi tigrovci. Saj si že slišala za tajno organizacijo TIGR?« pogleda od strani Adelo, če ga posluša. »Vsi smo bili bojevniki za slovensko in hrvaško pravico... to se pravi za jugoslovansko pravico do Trsta, Istre, Gorice, Reke, jugoslovansko pravico, ker danes smo en sam narod — Jugoslavlani« poudari, da bi popravil »slovensko in hrvaško pravico« v jugoslovansko v skladu s sedanjimi prizadevanji generala Zivkoviča, da bi pojugoslovanil vse narode v kraljevini v en sam narod in mu vsilil srbski jezik. »Ja, vsi smo bili na braniku svoje domovine, zdaj pa, ko smo našli v njej zatočišče, smo domovini ostali zvesti le tisti, ki smo pri policiji. Vsi drugi, ja, skoro vsi drugi pa, ali so se spremenili v godrnjavce, ali pa celo šli med komuniste, med te največje sovražnike naše

SIVO MESTO

svobodne države. Podtalno delajo, rovarijo, a jih bomo odkrili, kolikor jih še nismo... In potem jim gorje! Kaj se vendar pravi rušiti svobodno domovino, ki ti je dala zatočišče, delo, kruh...« premočne z odprtimi usti, ker ga je zmotil hrup, prihajajoč skozi odprta okna gostilne ob reki. »Za boga,« prime za roko Adelo in jo ustavi.

»Kaj je?« ga pogleda Adela.

»Slišiš?« jo nehote tika, kakor jo je začel tikati že poprej, ne da bi mu dovolila. »Slišiš tole kričanje?«

Skozi okno krčme res prihajajo pijani glasovi. »Zaprli... hk... koga so zaprli... hk... Same posrance... hk... Mene naj zapro... hk... pa bo vsa dolina slišala... hk... kaj smo... komunisti... Vreg... hk... Vreg... hk... ali je on sploh... hk... še kakšen komunist... hk... Jaz, Franc Verkman... hk... jaz bi se jim ne pustil ukleniti... hk... ne pustil ukleniti... hk... ukleniti kar tako... hk... Jaz bi... hk... prej opsoval... hk... vsjo to prekleto bando... hk... opsoval pandurje Aleksandra Krvavega... hk... opsoval žandarsko bando... hk... Vrag pa... hk... roke navzkriž... hk... Tu me imate... hk... Peljite me, hk... Živijo Stalin, hk... Živijo komunizem, hk... Če bi... če bi, hk... peljali mene, hk... bi jim že pokazal, hk... Vreg pa pokorno z njimi, hk... v arest, hk... v arest, hk...«

»Lepo, lepo, lepo,« ponavlja policijski agent, ne meneč se ta hip za Adelo. Na kaj takega je čakal pred kinom in napejal ušesa, da bi ujel kak prita-jeni prepovedani pogovor ali šepet. Pa ni bilo nič. Tu pa se nekdo junači s prevratniškim gobezdanjem. Pijanec res. A v pijanosti ljudje najraje izbljuvajo resnico, ki jo imajo trezni zaklenjeni s sedmimi ključavnicami.

»Le zakaj poslušate pijanca,« Adeli ni do postanja pred gostilno.

»Sovražnik države, sovražnik kralja!«

»Pijanec, znan pijanec,« pripoveduje Adela in prime agenta pod roko, da bi ga opomnila nase in na sprehod v samotni Milanov log ob Savi.

»Ga poznaš, pupa?« jo agent prodorno pogleda.

»Poznam. Verkman je, pijanec Verkman.«

»Verkman? Prav. Zapomnil si bom. Nocoj bo spal v ječi!«

»Eh, kaj bi! Vselej kriči. Tudi pred žandarji, pa ga navadno pustijo pri miru, čeprav jih vselej psuje.«

Odvadili ga bomo. Odvadili,« zatrjuje agent.

»Pa menda ne bova poslušala pijanca, ko je tako lep dan.«

»No, ja, seveda,« se agent omehča.

Pojdiva,« se prestopi Adela in se zdrzne, ko ta hip zagleda Tineta, kako prihaja čez most.

Tudi Tine jo zagleda.

»Adela?« se mu boleče zganejo ustnice ob pogledu na moškega, ki se ga drži Adela pod roko. »Adela? Ali je to mogoče?« se mu zaplete korak, potem pa mu skozi žalost prodre divja jeza na neznanega Adelinega spremljevalca. »Ubijem ga! Ubijem,« se nabira v njem sovraštvo prevaranega moškega, a se takoj nato zave, da je sinoči sam grešil z Waldnerjevo proti Adeli. »Adela,« se mu sovraštvo topi v lastni krivdi, po licih pa mu začno drseti solze, ki jih ne more zaježiti. »Adela,« stopi prednjo in pred neznanca. »Adela,« izjeclja skozi zadrževan jok. Rad bi ji očital, rad bi ji rekel: »Adela, kaj si mi storila?« a reče samo: »Adela, mati mi je umrla. Slišiš, mama mi je umrla.«

Adela pa se ne zmeni zanj.

»Kdo je ta?« jo vprašuje agent.

»Ah, neki smrkavec! Nori za menoj. Nenehno me ustavlja in nadleguje. Zaljubljeni norec pač! Kaj morem zato?«

Te besede udarjajo v Tinetovo dušo...

7.

»Adela, o Adela,« preplavlja Tineta bolečina razočaranja nad ljubeznijo. »Ali je mogoče Pa mi je zagotavljala, da me ima rada, rada, rada...«

Bolečina, ta hip celo večja kakor bolečina zaradi mrtve matere, ga nosi po cesti proti stari fužinarski cerkvi v staro fužinarsko ulico. Iz tamkajšnje krčme je slišati harmoniko. Nihče drug ne more biti kakor nesrečni harmonikar Mihol.

In res se Mihol prav ta hip pojavi na pragu krčme z raztegnjenim mehkom, takoj nato pa harmoniko jezno stisne, da glasovi zahrešče kakor kletev.

»Vse babe so cipe! Razumeš, fant, vse babe so prasice.«

Mihol se postavi pred Tineta in se s pijanimi očmi zastrmi vanj.

»Vse so candre! Vse nezveste. Jaz vem,« poudari in že pripoveduje svojo nesrečno zgodbo. »Zeno sem imel. Svetnica je, sem si mislil. Pa je bila kurba, prefrigana kurba! Mislil sem ji zgraditi hišo. Osrečiti sem jo hotel, pa se je skurbala. Slišiš, skurbala z nekim prekletim oficirjem! Hja, denar mi je pobrala, pa hajd v Zemun k tistemu skurbanemu prascu. In prasec ji je zapravil denar, potem pa jo sunil v rit. Odvlekla se je v Beograd kot potepena psica. Hja, baje se zdaj tam kurba... Hja, pa sem jo imel rad, tako zelo rad... Hja, hja, zvesta je samo harmonika, tale harmonika, hja, moja zvesta harmonika... Greva pit, fant!«

»Kaj? ... Kaj vidim? Solze imaš v očeh. Hja, je tudi v tebi žalost, sama črna žalost.«

»O žalost, žalost,« bi rekel Tine, a molči.

»Ali nisi Kosirnikov?«

Tine molče pritrjuje.

»Le kaj te je pobodlo, da si kakor deževno vreme,« namigne Mihol na Tinetove solze. »Le povej! Dekle? Ja?? Hja, nič zato! Bolje sedaj, kakor da ti poročeno skurba kakšen oficir! Kaj bi se zato cemeril?«

»Pa saj se ne zato,« se Tine zlaže in pove le pol resnice: »Mama mi je umrla. Po krsto sem šel.«

»Mama? Kosirnica?«

Mihol se začudi, nato pa mu v očeh zatli nekaj hudobnega. Ve, s kom je Kosirnica natikala roge ranjkemu Kosirniku.

»Ja, vse babe so cipe!«

Tako bi bil rekel Mihol. A ga ob fantovi žalosti obide sram.

Tudi Mihol o svoji pokojni materi ne misli in bi ne mogel misliti nič slabega.

Tudi ko bi bila taka kakor druge, bi ne verjel.

Pokrivanje splošnih potreb, je odvisno od določenega ekonomskega stanja

Prvi del ekspozicije predsednika občinske skupščine Jesenice Franceta Žvana, na slavnostni seji ob prazniku občine Jesenice 1. avgusta 1970

V naši občini se je v preteklih letih izoblikoval običaj, da ob današnjem dnevu ne izrekamo zgolj slavnostnih besed in čestitk, čeprav naj bi le-te prvenstveno izpolnile okvir našega praznovanja, pač pa skušamo povedati, v kakšnem položaju se nahajamo, kakšna sta naša danes in jutri, kaj smo skušali storiti v obdobju med dvema praznikoma, kakšni so bili naši programski cilji in kako smo jih izpolnili, prav tako pa skušamo čim bolj trezno pogledati in pregledati tisto, kar nas čaka v prihodnje. In ker se je že ustalil takšen običaj, bo tudi moje današnje razmišljanje postavljeno v njegov okvir. Iz zelo širokega diapazona vseh naših naporov, težav in uspehov, ki iz našega prostora v katerem se gibljemo in ga skušamo oblikovati, bom skušal osvetliti nekatera vprašanja in pokazati, kako smo delali, da smo prišli do nekaterih uspehov, kaj bi nam bilo moralo uspeti, da bi bili naši uspehi večji in kako nam je ravnanje, če želimo uresničiti nekatere naše prihodnje programe.

Izjemoma začnem svoja razmišljanja z nekaterimi podatki, ugotovitvami in prognozami o današnjih in jutrišnjih sredstvih splošne porabe — se pravi o tem, koliko in kako smo ustvarili za proračun in sklade. Več bom govoril o zbiranju — po moje ustvarjanju sredstev — kot o porabi. Saj je in bo razumljivo, da je široka fronta družbenega standarda, komunalnih potreb, socialnega varstva, zdravstva, šolstva, vseljudske obrambe, delovanja javnih institucij in tako dalje, v celoti odvisna od višine sredstev, ki jih vsakoletno formirajo proračun in skladi. Oboje — proračun in vsa dolga vrsta skladov — sta v celoti odvisna od rezultatov gospodarjenja v določenem času na našem občinskem prostoru. Dobro in uspešno gospodarjenje v delovnih organizacijah zagotavlja večje možnosti za zadovoljevanje splošnih potreb, celo več, dobri poslovni uspehi v podjetjih, ekonomska razvitost, zaposlenost, višina osebnih dohodkov, to in še marsikaj je tako ozko povezano z možnostmi pokrivanja splošnih potreb, da so slednje v celoti zrcalna podoba določenega ekonomskega stanja v konkretnem času na našem občinskem prostoru. Ta ugotovitev mi je bila vodilo, ko sem se odločil, da bom prvenstveno spregovoril o sredstvih za pokrivanje

splošnih družbenih potreb — se pravi o proračunu, sredstvih za izobraževanje in skladih.

Informacija službe družbenega knjigovodstva Kranj o proračunski porabi za leto 1969 in za prvih pet mesecev leta 1970 pravi v uvodnih in splošnih ugotovitvah na prvi strani tole:

Porast proračunskih dohodkov je najobčutnejši v občinah Škofja Loka in Kranj, manj v občinah Radovljica in Trzin, a najmanj v občini Jesenice, kjer je le dohodek od taks narasel skoraj osemnajstkratno, ostali viri proračunskih dohodkov pa kažejo zmeren vzpon, kar je v prvi vrsti posledica še vedno kritičnega položaja Železarn. Ugotovitev je glede višine in porasta proračunskih sredstev povsem točna, edinemu navedenemu vzroku, češ da je takšno stanje posledica kritičnega položaja v Železarni, pa je treba dodati še vse ostale vzroke, ki smo jih že večkrat navajali in analizirali in kamor štejemo prvenstveno:

— enostransko razvitost našega gospodarskega prostora,

— izredno slabo zaposlitveno strukturo glede na zaposlenost žena,

— zaostajanje višine osebnih dohodkov za republikim in gorenjskim poprečjem, zlasti v trgovini in gradbeništvu, pa tudi v turizmu in hotelirstvu,

— še vedno močan odziv kupne moči naših občanov izven občinskega prostora — v prostor Radovljice, Kranja in Ljubljane, pa tudi na sosednjo Koroško in v Italijo ter

— slabo povezanost, notranjo strnjenost in pripravljenost na sodelovanje v našem gospodarstvu, saj poznamo nesheto primerov, ko se naše delovne organizacije vežejo glede dobav in uslug raje navzven, namesto da bi iskali možnosti za sodelovanje med seboj, zlasti takrat, kadar je takšno sodelovanje smotno, učinkovito in cenejše.

Naštete in še mnoge druge vzroke je torej treba pridružiti osnovnemu, v Informaciji navedenemu, češ da je vsemu kriva zgolj situacija v Železarni.

Za izhodišče nam torej služi ugotovitev, da je porast sredstev splošne porabe glede na ostale gorenjske občine v naši občini lansko leto in prvih pet mesecev letošnjega leta, skromen. Pregled dotoka sredstev za pokrivanje potreb splošne porabe pa nam

kaže zlasti letos mnogo bolj enakomerno, nenihaajoče gibanje, saj sta dinamika in ritem dotoka proračunskih sredstev letos mnogo ugodnejša kot prejšnja leta. Tak položaj zagotavlja večjo stabilnost in vzroke zanjo vidim zlasti v močnejši bazi trgova

Delež:	1967	1968	1969
zveza	69,9 %	67 %	71,9 %
republika	7 %	12 %	11,6 %
občina	18,7 %	20,7 %	16,2 %

Prikazani odnosi kažejo, da je iz leta 1967 na leto 1968 delež republike občutno porastel in je lani ostal na osvojeni ravni. Znatni del tega porasta je utemeljen, saj je v letu 1968 republika prevzela v celoti financiranje vseh šol druge stopnje, vendar je povečanje precej nad to obveznostjo republike. Delež občine se je iz leta 1967, ko je predstavljal 18,7%, predlanskim dvignil na 20,7% a je lani spet zdrknil na 16,2%. Delež zveze, ki je v letu 1968 zdrknil skoraj za 3% navzdol se je lani spet dvignil skoraj za 5%. V zadnjih treh letih se stopnje prispevkov, ki jih predpisuje občina in grede njej, niso menjale in prav tako se niso bistveno menjale stopnje davkov, a vendar je v bruto sredstvih opazna tendenca zmanjševanja deleža občine in porast deleža republike in zveze.

Za prvih pet mesecev letošnjega leta pa lahko ugotovimo tole:

Sredstva, ki grede občini, so se kljub inflatornim gibanjem, povečala le za 14% (všteta je tudi temeljna izobraževalna skupnost), vendar izvira celotno povečanje iz delovnih organizacij, ki imajo negospodarski značaj, iz nadurnega dela in iz drugih podobnih virov, ter od taks, medtem ko je prispe-

	1969		1970		indeks
	znesek	%	znesek	%	
blago na drobno	804.329 din	39,7 %	1.115.148	44,5 %	139
žgane pijače	443.691 din	21,9 %	443.680	17,7 %	100
naravna vina	438.488 din	21,6 %	458.521	18,3 %	105
pivo	247.786 din	12,2 %	256.479	10,2 %	104
plačila in storitve	61.371 din	3,0 %	67.633	2,6 %	110
nepremič. in pravice	31.512 din	1,6 %	163.544	6,5 %	519

Iz pregleda vidimo, da je posebno narasel občinski prometni davek od prodaje blaga na drobno — v obdobju januar—maj v letu 1970 nasproti letu 1969 za 39 poenov. Pogoji, ki so omogočili takšno zvišanje so bili že omejeni, naloge za nadaljnje povečanje pa bodo obravnavane pozneje. Saj nas ta podatek sili k razmišljanju kako v bodoče povečati sredstva splošne porabe iz tistega dela kupne moči občanov, ki da-

vine in povečane porudbe v tem, da je pri nas mnogo manj sezonsko zaposlenih ljudi, v dokaj dobri zimski turistični sezoni, pa tudi v izboljšanjem delu davčnih organov pri odmeri in izterjavi.

V obdobju 1967—1969 je izgledala razdelitev na našem prostoru zbranih sredstev takole:

(Procentualne odnose, ki jih bom navedel je treba vrednotiti z določeno rezervo, zlasti glede deleža zveze, ker v naši občini predstavljajo sredstva zbranih carinskih dajatev v bruto prispevkih ogromen delež, vendar so ta sredstva na našem prostoru zgolj zbrana, pa v celoti odvedena zvezi).

Delež:	1967	1968	1969
zveza	69,9 %	67 %	71,9 %
republika	7 %	12 %	11,6 %
občina	18,7 %	20,7 %	16,2 %

vek iz osebnega dohodka v delovnih organizacijah v obravnavanem obdobju v letu 1969 in 1970 popolnoma enak. To pomeni, da se lani zabeleženo in tu povedano gibanje nadaljuje, da sicer osebni dohodek v gospodarskih delovnih organizacijah na zaposlenega narašča, ne narašča pa v masi, ker beležimo ponovno zmanjševanje števila zaposlenih v gospodarstvu.

Izmed vseh davkov bom nekoliko osvetlil le prometnega, ker je nominalno daleč najvišji in zagotavlja najpomembnejši izmed vseh tovrstnih virov. Dobro polovico vsega pri nas zbranega prometnega davka predstavlja zvezni prometni davek. Lani je bila v tem viru zveza udeležena s 53,1%, letos do junija pa s 54%. Republiški prometni davek je predstavljal lani 8,6%, občinski prometni davek pa je bil lani in letos v masi udeležen s 35%. Lani je bilo v prvih petih mesecih zbranega 2,27 milijona dinarjev občinskega prometnega davka, letos pa 2.505.000 dinarjev. Opazen je občuten porast, ki je omogočen zaradi že prej omenjene povečane trgovske baze in asortimenta blaga. Občinski prometni davek ima naslednjo strukturo: (v prvih petih mesecih v letu 1969 in 1970).

Dobro so vam znane razprave v družbenopolitičnih organizacijah, zbornicah in zvezni skupščini o imobilizaciji ustvarjenih viškov v proračunih zveze, republik in občin. Sklenjeno je, naj se izvrši imobilizacija v sferi proračunov, ne pa v sferi izobraževanja. Ker smo mi ob polletju ustvarili 6,94% sredstev manj, kot predvideva plan (to je v dinarjih 1.153.988), zaenkrat pri nas ni kaj imobilizirati. Sedanj

ga na drobno, seveda občutno znižal. Svoječasno je obstojala trditev, da je v jeseniški občini prometni davek od prodanih alkoholnih pijač eden najkvalitetnejših davčnih virov, sedaj vidimo, da bi takšna trditev ne zdržala več. Če bi poraba in prodaja alkoholnih pijač resnično stagnirala, bi bilo dejstvo samo po sebi razveseljivo, vendar sodim, da stvar ni taka. Sodim, da prodaja alkoholnih pijač sicer počasneje, a še vedno narašča, vendar gre vedno večji delež prodanih pijač mimo evidence davčnih organov in bo potrebno v prihodnje kontrolo na tem področju zaostri. Izdatnejše možnosti za povečanje prodaje alkoholnih pijač pa vidim zgolj v hitrem razvoju turizma in hotelirstva ter v uspešnejši prodaji ljudem, ki iz leta v leto bolj množično tranzitirajo našo občino. Izreden porast kaže tudi prometni davek od nepremičnim in pravic, saj je narasel za 519 poenov. Vzroki leže v povečanju investicijske dejavnosti, ki je vzrok večjemu prometu z zemljišči. Prav zaradi tega nam je v bodoče intenzivneje odpirati možnosti za gradnjo stanovanjskih in počitniških hiš, ter zlasti turističnih objektov in počitniških domov v naši občini. Če bomo seveda hoteli doseči ta smoter, bomo morali v bodoče nameniti večja sredstva v zazidalno in uradniško dokumentacijo ter v oakup zemljišč.

V strukturi dohodkov naj omenim tudi upravne takse. Višina le-teh je močno porasla že lansko leto glede na leto 1968, še opaznejši porast pa beležimo letos. Letos od januarja do maja so porasle glede na lansko obdobje prvih petih mesecev za 36 poenov. Sodim, da tudi na tem področju še zdaleč nismo izčrpali vseh možnosti in da nam je v prihodnje ponovno proučiti zlasti pobiranje sodnih taks in taks, ki jih zbirajo organi skupščine občine.

Polletni pregled zbiranja sredstev splošne porabe pa kaže sledečo podobo:

V kategoriji prispevkov je bilo do konca junija realizirano 46,64% letnega plana, v kategoriji davkov 47,634%, taks smo zbrali 44,71% in prispevka za uporabo mestnega zemljišča 30,80% od letnega plana. Tako je konec junija proračunski del sredstev splošne porabe 6,84% pod zastavljenim planom, sredstva TIS pa so v tem obdobju za 3,97% nižja od planiranih.

Dobro so vam znane razprave v družbenopolitičnih organizacijah, zbornicah in zvezni skupščini o imobilizaciji ustvarjenih viškov v proračunih zveze, republik in občin. Sklenjeno je, naj se izvrši imobilizacija v sferi proračunov, ne pa v sferi izobraževanja. Ker smo mi ob polletju ustvarili 6,94% sredstev manj, kot predvideva plan (to je v dinarjih 1.153.988), zaenkrat pri nas ni kaj imobilizirati. Sedanj

1. avgust

praznik občine Jesenice

položaj kaže kvečjemu na to, da je naš proračun za leto 1970 precej napet, vendar pričakujem, če seveda ne bo prišlo v drugi polovici leta do nepredvidenih gospodarskih ali drugih pretresov, da bomo do konca leta postavke proračuna občine in TIS realizirali, morda bomo dosegli celo rahel presežek. Ob že uvodoma ugotovljenem skromnem povečanju proračuna v naši občini pa bi bilo prav, če bi republiška skupščina takrat, ko bo sklepala o imobilizaciji sredstev v Sloveniji, na njej dosledno vztrajala v tistih občinah, kjer so in bodo ustvarjeni viški lahko eden izmed izvorov inflacije.

Popolnoma razumljivo je, da skromno povečanje sredstev splošne porabe omogoča le skromno povečanje izplačevanja proračunskih obveznosti, dotiranje organov, organizacij, društev, zvez, izplačevanje štipendij, socialnih podpor, priznavalnin in programov komunalnih ter drugih zadev. Vendar poteka komentiranje kljub vsemu bolje kot prejšnja leta, zaradi enakomernega dotoka in imamo pri izplačilih znatno manj težav. Zato sodim, da ni odveč opozorilo, da moramo storiti nadaljnje napore, da bi bilo v bodoče še manj težav pri alimentiranju in dotiranju ter izplačevanju, to pa pomeni zagotavljanje še stabilnejše vire sredstev in razvijanje tistih gospodarskih obveznosti, ki omogočajo največjo proračunsko sigurnost. Istočasno sodim za potrebno izreči opozorilo, da sli v bodoče ne znam predstavljati zviševanja sredstev splošne porabe tako, da bi zviševali prispevne stopnje in davčne stopnje, pač pa tako, da bomo širili bazo, iz katere črpamo. To pa v našem primeru pomeni, širiti predelovalno industrijo, modernizirati in razviti proizvodnjo izdelkov 117 panog v Železarni ter še zlasti razvijati trgovino in turizem. Vsega tega ni mogoče delati s plani, programi, resolucijami in deklaracijami, pa naj bo vse to še boljše, in še bolj smotno, pač pa je zato treba imeti ljudi in sredstva. Zato naj opozorim na to, da bi kazalo enako ravnati tudi v bodoče. Sodim, da mora biti samoupravna skupnost udeležena pri razvoju gospodarstva ne le s programi in samoupravnimi dogovori, pač pa v okviru možnosti tudi z ustreznimi sredstvi. Razumljivo, da ne mislim nikakršnih vlaganj pod nikakršnimi socialnimi vidiki z namenom, da rešujemo nekaj, kar se rešiti ne da ali da pomagamo tam, kjer ni dovolj lastne poslovne ambicije in sposobnosti, pač pa na osnovi lastnih računov in podob, ki bodo zagotavljale hitro vračanje vloženi sredstev, istočasno pa bodo pomenile okrepljeno bazo za črpanje sredstev splošne porabe.

V spomin na prvo partizansko bitko na Obranci ter prva padla partizana Viktorja Arzenška in Ferda Korena, v naši občini vsako leto 1. avgust praznujemo kot občinski praznik. Ob tej priliki je tudi za letošnje leto predviden program prireditvev.

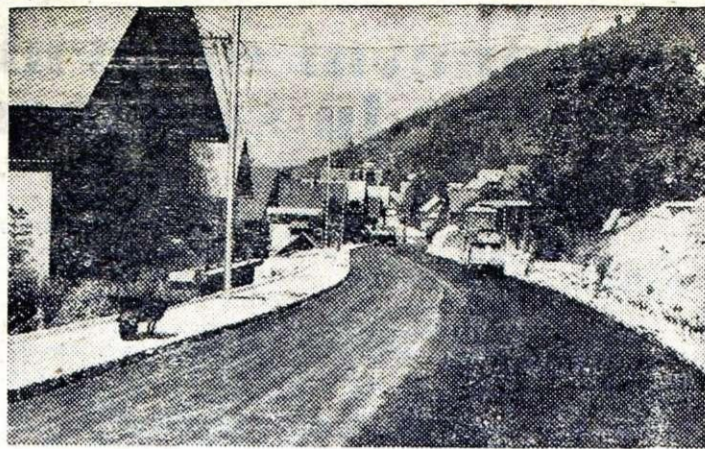
V petek, 31. julija ob 11. uri bo otvoritev novega obrata Iskre na Blejski Dobravi. Na sam praznik bo seja občinske skupščine občine Jesenice. Najprej bo ob 8. uri delovna seja, na kateri bodo odborniki obeh zborov obravnavali informacijo o spremembi šolskih okolišev, razpravljali o osnutku odloka za podelitev domicila pokrajinskemu komiteju KPS za Gorenjsko in celotnemu pokrajinskemu aktivu OF, razpravljali o nekaterih spremembah in dopolnitvah odloka o javnem redu in miru v občini ter ob koncu opravili nekatere razrešitve in imenovanja. Za tem pa bo ob 10. uri slavnostna seja, na kateri bo imel predsednik France Žvan ekspozicijo o splošni potrošnji in gospodarskem gibanju v občini, podelili pa bodo tudi čufarjeve in Gregorčičeve plakete zaslužnim kulturnim in športnim delavcem.

Odborniki in gostje si bodo nato ogledali nekatere gospodarske objekte in gradbišča v občini. Ob 12.15 si bodo ogledali nov obrat Iskre na Blejski Dobravi, ob 12.45 bo otvoritev avtomatskega kegljišča v športnem parku Podmežaklje, seznanili pa jih bodo tudi z gradnjo športne hale. Ogledali si bodo proizvodne prostore športmetala. Za tem si bodo odborniki ogledali prostore in se seznanili z investicijskimi vlaganji podjetja Gorenjka Jesenice in načrti za gradnjo industrij-

ske hale podjetja Kovinoservis Jesenice. Približno ob 14.30 si bodo v Kranjski gori ogledali gradbišče za hotel Central in načrte za ostale objekte.

V okviru praznika lahko prištejemo tudi dokončanje del pri ureditvi druge etape Tomšičeve ceste na Jesenicah, kjer so ta teden polagali asfaltno prevleko.

Ob priliki letošnjega praznika bo tudi nekaj športnih prireditvev. Po otvoritvi avtomatskega kegljišča bo četverboj ekip v kegljanju na asfaltu. Sodelovale bodo ekipe državnega prvaka Triglava iz Kranja, Gradisa iz Ljubljane, Salzburga-Avstrija in Jesenic. Turnir bo vsekakor za-

Do občinskega praznika bo dograjen drugi del Tomšičeve ceste, česar se še prav posebno veselijo stanovalci za progo

nimiv, saj se bodo pomerili kar štirje državni reprezentanti: Turk in Cesen iz Kranja, Farkaš iz Ljubljane in domačin Jože Šlibar.

V soboto bo tudi rokometna tekma med ekipama Jesenic in Kranjske gore, zvečer pa predvidoma še prijateljsko srečanje med moškima ekipama Triglava in Jesenic.

V nedeljo zjutraj se bo v Bazi na Jesenicah začel ve-

lik turnir v balinanju, kjer bodo sodelovale tudi ekipe iz sosednje Italije, ob 10. uri pa bo pod Prisankom tradicionalno tekmovanje v slalomu.

Če k vsemu dodamo še nedavno otvoritev nove klavnice na Jesenicah, ter nove samopostrežne trgovine v Gozd-Martuljku, potem smo z rezultati na gospodarskem področju v naši občini v letošnjem letu kar zadovoljni.

Z Jesenic do Novigrada

V petek, 31. julija 1970, bo odšla z Jesenic na letovanje v Novigrad, že četrta izmena šolskih in predšolskih otrok. To so otroci iz Plavža, Podmežaklje, Blejske Dobrave in Žirovnice. Skupaj 105 otrok, ki jih bo spremljalo in za njih skrbelo šest vzgojiteljic in medicinska sestra. Odhod je predviden kot po navadi, ob 6.30 uri izpred železniške postaje na Jesenicah. Vse prevoze otrok na letovanje opravlja podjetje Ljubljana transport — PE Jesenice z udobnimi avtobusi in najboljšimi šoferji, ki se ne odlikujejo samo z dolgoletno prakso temveč tudi s polno mero potrpljenja in čutom odgovornosti.

Kako prijetno je opazovati otroke preden se odpeljejo. Obrazi jim kljub jutranjemu hladu kar žarijo, vsi so nestrpni, polni pričakovanja, komaj imajo čas posloviti se od staršev. Le redkokdaj se zgodi, da steče kakšna solzica, saj vedo, da je pred nji-

mi 13 dni veselega in urejenega življenja.

Starši so navadno v skrbeh, da bo imel otrok svoj sedež, kako bo prenašal vožnjo? Tudi zaradi malice, ki jo mora imeti otrok obvezno s seboj, so skrbne mamice v dvomih, če je bo otrok pojedel itd. V pomiritev steršev lahko povemo, da so vse take skrbi odveč. Preden pripeljemo v Ljubljano, otroci že odvijajo svoje dobrote, navadno najprej začnejo pri slaščicah. Nekateri otroci imajo seboj le skromno malico, vendar so deležni vsega, kar imajo s seboj drugi sovrstniki. Vsi vemo, da je vožnja z avtobusom tudi za odrasle včasih zelo naporna, podobno je pri otrocih. Zato se včasih zgodi, da je nekaterim otrokom siabo in bruha. Tu se šele pokaže pravo tovarišstvo otrok, vsi so polni sočutja in bi radi pomagali.

Če ni potrebno se ustavi mo šele v Hruševju, deset minut od Postojne, ali ravno na polivici naše poti. Tu je preprosto gostišče, maice odmaknjeno od ceste, s prostornim dvoriščem za parkiranje avtobusov.

Pri postanku se otroci lahko pošteno okrepčajo, saj so ma voljo tudi brezalkoholne pijače, ki so tu najcenejše; na vsej relaciji našega potovanja. In še nekaj je tu, kar se lahko redko vidi. Otrkom se včasih pokaže pavja dru-

žina v vsej svoji gracioznosti in eleganci. Zato so otroci začeli imenovati to gostišče »Pri pavcu«.

Po 45. minutnem postanku nadaljujemo pot, kajti pred nami je še polovica vožnje, ki je do Črnega kala zelo dolgočasna. Zato jo mali potniki navadno krajšajo s prepevanjem.

Ko pa otroci zagledajo morje, ne sedi nihče več, vse ploska in kliče morje! morje! Tudi najmlajši navadno lezejo s sedežev in silijo k oknu. Kakšen užitek je opazovati od začudenja razprte otroške oči in poslušati njihove komentarje, predvsem, če je v bližini obale zasidrana kakšna velika prekoceanska ladja.

Po dobrih petih urah vožnje je za namj Koper, Izola, Portorož, Piran in Umag in ko se cesta zopet loči od obale, postanejo otroci navadno že utrujeni, vendar le redko kdo zaspi. Ko pa ponovno zagledamo morje, se že bližamo Novigradu. Ker naše letovišče leži na majhnem polotoku Pineta, pustimo mesto za seboj in zavijemo na makadamsko cesto ob obali. Po desetminutni vožnji že zagledamo prostrano naselje ličnih hišic in mladih borov. Ko avtobus ustavi nas takoj obkroži skupina lepo porjavelih otrok, ki se bodo popoldne poslovili od morja in odpotovali nazaj k staršem in prijateljem, kajti za njih je letovanje minilo.

Otroci so srečni, pred njimi je 13 dni sonca, morja, iger in veselja. Veliko jih je, toda že jutri bodo številna, složna družina in se bodo vključili v dnevni red, ki je časovno tako razdeljen, da najdejo čas za vse kar je koristno za njihovo letovanje in dobro počutje.

Ivanka Torkar

Tudi naša občina v projektu »Zgornji Jadran«

Prejšnji petek je bila redna seja sveta za urbanizem, gradnje in komunalne zadeve, krajevne skupnosti in stanovanjske zadeve pri skupščini občine Jesenice. Poleg članov sveta je bilo navzočih tudi več gostov, med njimi tudi dr. Eršič, predstavnik zavoda za regionalno planiranje, ki je pojasnjeval izdelavo prostorskega plana »Zgornji Jadran«. V omenjeni projekt je vključenih tudi nekaj občin v notranjosti Slovenije, želeli pa bi, da bi bila med te vključena tudi naša občina, saj v marsičem predstavlja vrata za Jadran. Prav zato, bo tudi skupščina občine sofinancirala izdelavo prostorskega regionalnega načrta. V nadaljevanju seje so razpravljali o zazidalnem načrtu Koroške Bele, ki ga je pripravilo SGP Gorica. Člani sveta so sklenili, da omenjenega na-

črta ne razgrnejo, ker podjetje ni registrirano za izdelavo takih načrtov in drugič ker zemljišče ni funkcionalno izkoriščeno. Predlagali so izdelavo novega zazidalnega načrta.

Na seji sveta so tudi potrdili nekatere spremembe in dopolnitve odloka o javnem redu in miru v občini, ki pa jih mora dokončno potrditi še skupščina občine. Na koncu seje so se člani sveta strinjali z manjšo spremembo pri gradnji novega hotela Kompas v Kranjski gori. Sporazumno z urbanističnim inštitutom naj bi omenjeni hotel postavili nekoliko bolj proti severu, s čemer bi pridobili več prostora. Člani sveta tudi predlagajo skupščini občine, da gradnjo hotela A kategorije v Kranjski gori, katerega investitor je Kompas, razglasi za objekt v splošnem interesu. T. L.

Petdnevni delovni teden na osnovnih šolah in spremenjen šolski koledar

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo SR Slovenije, je skupaj s soglasjem osnovnim šolam naše občine, da lahko s 1. septembrom preidejo na petdnevni delovni teden, poslal tudi predmetnik in šolski koledar, po katerem se morajo šole ravnati, dokler ne izidejo ustrezni predpisi. Ker bodo naše bralce, predvsem tiste, ki imajo v osnovnih šolah svoje otroke pa tudi naše najmlajše bralce — učence osnovnih šol zanimale spremembe šolskega koledarja, ga v povzetku predstavljamo.

Solsko leto se začne s 1. septembrom in se konča z 31. avgustom oziroma pouk v osnovnih šolah se začne 1. septembra in se praviloma konča 30. junija. Prvo polletje traja od vključno 1. septembra, do vključno prve sobote v februarju, drugo polletje pa traja od vključno prve sobote v februarju do vključno 31. avgusta. Pouk v osnovnih šolah pa traja v prvem polletju od vključno 1. septembra do vključno zadnje sobote v januarju; v drugem polletju pa traja od vključno prve sobote v februarju, do vključno 30. junija. Z drugimi besedami, bodo polletne oziroma zimске počitnice trajale, če upoštevamo obe prosti soboti in

obe nedelji — devet dni. Glede na vremenske razmere lahko šola prestavi sedem dni šolskih zimskih počitnic na drug čas v mesecu januarju oz. februarju.

Med dneve pouka se štejejo tudi z učnim načrtom predpisane poučne ekskurzije, en dan za šolski izlet, štiri športni dnevi, en dan za zdravniški pregled učencev, v osmem razredu osnovne šole čas od vključno 16. do 30. junija, da se lahko učenci tega razreda pripravijo na sprejemne izpite v srednjih šolah oz. za te učence se pouk konča 15. junija. Štiri športne dneve od osmih je šola dolžna organizirati v štirih mesecih enkrat na mesec v sobotah, čas pa določa

ravnatelj. Letna spričevala se razdelijo na šolski proslavi zadnji dan pouka v šolskem letu.

Osnovna šola mora opraviti vpis v 1. razred najpozneje do 31. maja, vpis v naslednje razrede pa od 25. do 31. avgusta. Razredni in popravni izpiti učencev se opravljajo med 25. in 31. avgustom, učenci osmega razreda pa imajo pravico prvičkrat opravljati popravne izpite med 24. in 28. avgustom tistega leta, v katerem so obiskovali osmi razred.

Pouka prosti dnevi so: nedelje, sobote, razen tistih, ob katerih šola organizira športni dan (4), 1. november — dan mrtvih, 29. in 30. november — dan republike, 31. december — novoletna jelka, 1. in 2. januar — novo leto, od vključno zadnje sobote v januarju, do vključno prve sobote v februarju, zimске šolske počitnice, 27. april — dan ustanovitve osvobodilne fronte slovenskega naroda,

1. in 2. maj — praznik dela, 25. maj — dan mladosti, od zaključka pouka v šolskem letu, to je od 1. julija do 31. avgusta — letne šolske počitnice. Če je kakšen od dveh dni določen za praznovanje dneva republike, novega leta in praznika dela sobota, se pouka prosti dan premakne na drugi delovni dan.

K spominskim dnevom, ki jih šola praznuje, s proslavo, ki traja največ dve šolski uri, šolski koledar uvršča zlasti: 29. september — pionirski dan, 24. oktober — dan združenih narodov, 7. november — obletnico oktobrske socialistične revolucije, 22. december — dan JLA, 8. februar — Prešernov dan, 8. marec — dan žena, 9. maj — dan zmage, občinski praznik in dan šole, ki ga določi svet šole. Če je spominski dan sobota ali nedelja, je proslava v petek pred spominskim dnevom. Proslava dneva republike, dneva ustanovitve OF in praznika dela so zadnji dan pouka pred praznikom, vendar ta dan ni pouka prost dan. Dan mladosti in novoletno jelko šole praznujejo na dan, ki je v šolskem koledarju za to določen.

Na republiškem posvetu, ki je bil v zvezi z uvajanjem petdnevnega pouka v osnovne šole, so poudarili nekaj

vprašanj, ki so se ob tem prehodu še posebno zaostri. Eno najvažnejših nalog, ki jo je pokazala tudi ustrezna strokovna raziskava, je revizija predmetnikov in učnih načrtov. Se bolj ostro pa se je pokazalo, da je treba pouk v osnovni šoli intenzivirati in racionalizirati. Da bi imel prehod na petdnevni tedenski pouk čim manj negativnih posledic, bo treba posvetiti vso pozornost podrobnejemu programiranju vzgojnega in izobraževalnega dela v šoli. Večjo pozornost bo treba posvetiti tudi vzgojno-varstveni dejavnosti in prostovoljni dejavnosti na šoli. Seveda bo prehod odprl še vrsto drugih vprašanj, ki jih bo treba skupaj s pristojnimi šolskimi organi sprosti reševati.

Spremenjeni šolski koledar pa bodo prav gotovo morali upoštevati tako starši kot tisti, ki planirajo in organizirajo dopuste, organizatorji kolonij, izletov, tekmovanj in drugega. Precej teh dejavnosti bo v bodoče potrebno organizirati v sobotah oziroma meddneh, da ne bi obremenjevali že tako napetega učnega programa. S spremenjenim koledarjem oziroma prostimi sobotami pa se odpirajo nove možnosti za delo specializiranih organizacij, ki delajo z mladino.

Kam z otroki, ki bodo jeseni ostali brez varstva?

Letošnji vpis v otroški vrtec Julke Pibernik na Jesenicah (KS Sava) je presejal vsa pričakovanja in vse dosedanje vpise. Za šolsko leto 1970/71 so starši vpisali 200 otrok, medtem ko je normalna zmogljivost vrtca le za 60 otrok, plus 20 v oddelku Podmežakljo. S tem, da bodo v vrtcu maksimalno, do nenormalnega obsega povečali skupine skoraj za 100 %, bodo v jeseni sprejeli 170 otrok in sicer 150 v vrtec na Savi in 20 v vrtec Podmežakljo. Ostalo je 30 otrok zaposlenih staršev brez varstva, k tem pa se bodo v drugi polovici avgusta in v začetku septembra prav gotovo priključili še novi, kar je že v navadi. Številka pa še ni dokončna, saj se še v letošnjem letu odpirajo v občini in izven nove možnosti za zaposlovanje žena, s čemer se bo pritisk v vrtec še povečal. Vprašanje je, kam s 30 in več otroki, ki bodo v jeseni ostali brez varstva?

V vrtcu se zelo prizadevajo, da bi vprašanje varstva tudi preostalih otrok rešili. Čeprav so sedanje zmogljivosti povečali kar za 150 %, iščejo še možnosti za sprejem preostalih otrok s tem, da bodo poizkušali dobiti ustrezne prostore izven vrtca. Vodstvo vrtca in delovni kolektiv vzgojiteljic pri reševanju tega vprašanja kaže izredno veliko prizadevanja in razumevanja, saj so si s tako rešitvijo povečali tudi delovne obveznosti in delovni napor. Če bodo dobili ustrezne prostore, bo potrebno tudi nekaj dodatnih sredstev za manjšo adaptacijo in za novo vzgojiteljico.

Opisana obremenitev vrtca velja za dopoldanske ure, ker je največji interes staršev za dopoldansko varstvo, medtem ko imajo za popoldansko varstvo še velike možnosti oziroma proste kapacitete. Delovni čas v vrtcu je od 5.30 zjutraj do 18. ure zvečer. Torej možnosti za popoldansko varstvo so velike.

Iz tega je razvidno, da smo v pogledu gradenj novih kapacitet za otroško varstvo v

izrednem zaostanku, saj v 25. letih, razen Podmežakljo, nismo zgradili ničesar novega, usposobili ali adaptirali smo le nekaj obstoječih zgradb, ki v večini primerov funkcionalno ne ustrezajo svojemu namenu. Iz podatkov okvirnega programa otroškega varstva v občini, ki ga je izdelala posebna strokovna grupa pri temeljni skupnosti otroškega varstva občine Jesenice je razvidno, da na posameznih območjih občine ni vključeno v varstvo 579 otrok, starih od 0 do 6 let, ki so brez varstva. Še posebno je bila izražena želja in potreba staršev po vključevanju dojenčkov in šolskih otrok v organizirano družbeno varstvo, teh možnosti pa večina obstoječih vrtcev nima. Tako se bo k 488 soloobveznih otrok v občini brez varstva, z novim šolskim letom priključilo precej novih, ki so kot predšolski otroci imeli do sedaj varstvo v vrtcih. Največ otrok brez varstva je na Plavžu, Savi, na Javorniku in Podmežakljo, najmanj pa v manjših vaseh.

Na območju krajevne skupnosti Sava je kar 82 otrok,

starih od 0 do 6 let brez varstva. Z gradnjo novih stanovanjskih kapacitet in vedno večjimi možnostmi zaposlovanja žena, pa bo to število naglo naraščalo. V omenjenem programu so v naslednjih štirih letih predvidene novogradnje, razširitve in adaptacija vrtcev. Po tem programu naj bi se dve tretjini denarja zbralo na podlagi republiškega zakona pri temeljni skupnosti otroškega varstva v občini, do vključno leta 1974, za ostalo pa bodo potrebni dodatni viri. To je program do konca leta 1974, vendar pa so potrebe take, da bo treba intenzivno razmišljati o čimprejšnji realizaciji programa razširitve kapacitet otroškega varstva.

Taka možnost se za otroški vrtec Julke Pibernik kaže že v prihodnjem letu, ko bo predvidoma v neposredni bližini dograjena nova stolpnica, ki jo od sedanjega vrtca ločuje samo vrt. Del pritličja bi kazalo že med gradnjo funkcionalno nameniti vrtcu. Za razširitev vzgojno varstvenih kapacitet na Plavžu so že izdelani načrti in se bo predvidoma gradnja pričela že letos. Z intenzivnim delom in s tako rešitvijo, bi bilo vsaj za prihodnje leto na območju mesta to vprašanje rešeno. Sicer pa bi kazalo k reševanju tega perečega vprašanja vključiti tudi delovne organizacije, da z ustreznimi finančnimi sodelujejo pri razširjanju vzgojno varstvenih kapacitet v občini. Saj je to del njihove skrbi k izboljšanju življenjskih in delovnih razmer zaposlenih članov.

Čestitka akademskemu slikarju Jaku Torkarju

Slavnostna seja občinske skupščine ob občinskem prazniku, ki bo jutri, 1. avgusta, bo hkrati odkritje umetniške plastične upodobitve poti, razvoja in borbe delavstva, ki bo odslej dalje krasila pročelje skupščinske dvorane. Njen avtor, njen tvorec je naš domačin, akademski slikar Jaka TORKAR, ki ga predstavljamo našim bralcem.

Jaka TORKAR je po diplomu na srednji šoli za oblikovanje odšel na študij na akademijo za likovno umetnost, ki jo je končal leta 1956 in nadaljeval s študijem umetniške grafike na specialni šoli za umetniško grafiko pri prof. Božidarju Jakcu. Če ga bomo predstavili samo kot tvorca omenjene plastične upodobitve mu bomo naredili krivico, kajti njegova umetniška pot se vzpenja od oblikovanja posmrtnih mask, ilustracij, plaket in značk, turističnih panoram, osnutkov plakatov, izdelave diplom in domicilnih listn, vmesnega, občasnega individualnega umetniškega izpovedovanja, do plastične mojstrovine, ki krasí skupščinsko dvorano. Kdor pozna slikarja in njegovo likovno — izrazno doslednost, natančnost in svojstvenost pri množini navedenih del, potem bo zlahka ugotovil njegovo delovno zavzetost varjalnega časa, ki ga vlaga v to delo.

Naši bralci se ga bodo gotovo spomnili kot ilustratorja

ilustrirane povesti o železu po besedilu, ki ga je napisal inž. Avgust Karba. Ali slikanice »Od fužin do železarne«, za katero je vsebino napisal dr. Aleksander Rjazancev. V to delo je vložil ogromno truda in časa saj so bile v drugem primeru ilustracije vezane na resnične dogodke oziroma objekte in portrete. Koliko oljnih slik, grafik ali portretov bi lahko v tem času naredil! Med njegova imenitna dela sodi tudi ilustracija Klinarjeve Kantate, ki jo je reševal že ekspresivnejše.

V seznam njegovih stvaritev moramo priključiti tudi zelo kakovostne plastične upodobitve železarja, Finžgarja, Gregorčiča, Cufarja in dr. Witeringa ter nekaj zelo uspešnih osnutkov značk. Izdelal pa je tudi nekaj odličnih turističnih panoramskih slik za prospekte npr. prospekt treh dežel, Kranjske gore, Slovenske obale in Maribora s Pohorjem. Drobnost, zaudno delo, ki ga je ogromno okupiralo in odvrnilo od svobod-

Podeljene Čufarjeve plakete

Jutri, 1. avgusta, bodo na slavnostni seji občinske skupščine Jesenice ob občinskem prazniku, že drugič podelili Čufarjeve plakete štirim posameznikom in enemu zavodu, za uspešno delo na kulturno-prosvetnem področju. Letošnji prejemniki Čufarjeve plakete so:

- **GIMNAZIJA JESENICE**, za uspešno vključevanje gimnazijskih izvenšolskih dejavnosti pri oblikovanju kulturno-prosvetne podobe Jesenice in občine;
- **JOŽA VARL**, za uspešno organizacijsko, vodstveno in oblikovno delo na področju kulturno-prosvetnega življenja in dela v občini;
- **POLDE ULAGA**, za 25-letno uspešno in neprekinjeno vodenje pevskih zborov na Jesenicah;
- **STANKA GERŠAK**, za izredno uspešno režisersko in igralsko dramsko dejavnost;
- **PETER SITAR**, za uspešno organizacijsko in vodstveno delo v amaterskem društvu

Jeseniška gimnazija, se je v petindvajsetih letih uveljavila kot ugledna vzgojno-izobraževalna ustanova. Kvaliteto znanja jeseniških gimnazijcev cenijo na vseh šolah kamor se po maturi vključujejo. Še prav posebno pa se je šola uveljavila v izvenšolskem kulturno-prosvetnem in športnem življenju ter predstavlja pomembno žarišče v občini in izven občine. Izredne uspehe je dosegel srednješolski zbor, ki ga v večini sestavljajo gimnazijke in gimnazijci. Vsa leta pa je v našem kulturnem in družbenem življenju zelo prisotna tudi dejavnost dramskega krožka, ki prireja izredno veliko kvalitetnih proslav in drugih prireditev na Jesenicah in v okolici.

Joža Varl je predsednik DPD Svoboda Tone Čufar

Jesenice neprekinjeno že od leta 1956. Poleg tega je imel v tem času pomembne odgovornosti v občinskih, bivših okrajnih in republiških organih Svobod in prosvetnih društev, tretje leto pa je tudi predsednik sveta občinske Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Jesenice. Vse te odgovornosti je opravljal in opravlja na čisti amaterski osnovi. V svojem delu je predvsem uspel, da je v društvu razvil nekatere dejavnosti, ki celo presegajo društvene in amaterske okvire. Med te sodi pred leti zelo razvita klubska dejavnost, za kar je društvo prejelo posebno republiško priznanje, zadnje desetletje pa zelo bogata in pestra razstavna dejavnost (od 18 do 26 razstav letno) in izredno razvito kulturno sodelovanje s sosed-

njo Avstrijo in Italijo. Društvo pod njegovim vodstvom predstavlja v občini pomembno kulturno-prosvetno žarišče. Aktivno pa je prisoten tudi kot organizator in oblikovalec pri vseh kulturnih in drugih manifestacijah v občini.

Polde Ulaga, je neprekinjeno že 25 let zborovodja različnih pevskih zborov na Jesenicah. S krajšimi prekinitvami je bil tudi dolgoletni tajnik jeseniške Svobode. Priredil in skomponiral je tudi že vrsto zborovskih pesmi. Poleg zborovodskega dela, se je izkazal kot zelo uspešen in dober organizator. Brez njegove ljubezni in prizadetosti do glasbene kulture, bi si na Jesenicah težko predstavljali 25-letno neprekinjeno zborovodsko dejavnost. Sedaj je zborovodja moškega pevskega zbora JEKLAR in moškega zbora jeseniških upokojencev.

Stanka Geršak, režiserka in igralka v amaterskem gledališču Tone Čufar. Ze vsa leta po osvoboditvi se izredno uspešno udejstvuje kot dramska igralka, zadnja leta pa se je še posebno izkazala kot režiserka. Poleg izredno uspešnih likov, ki jih je oblikovala v raznih odrskih delih, je prav tako z uspehom kot režiserka oblikovala mnoga dramska dela. Iz mladn-

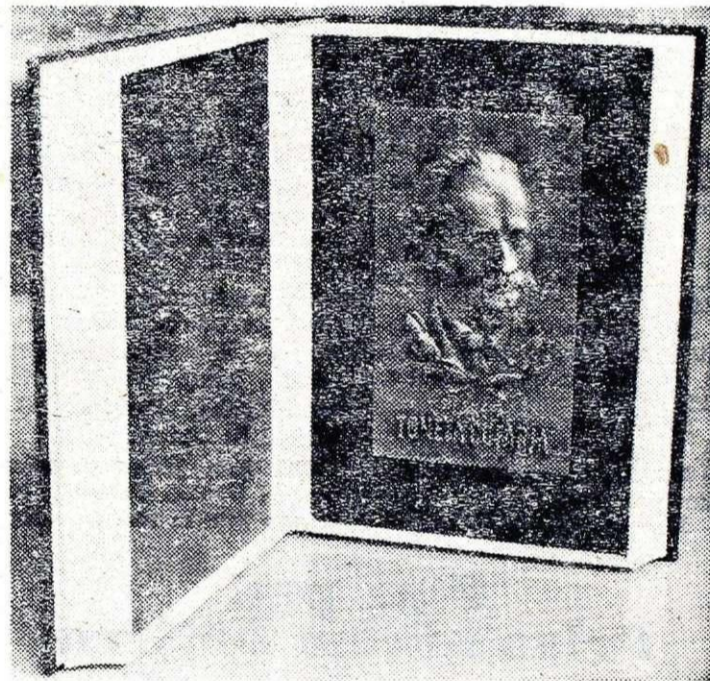
skega repertoarja so predvsem znana »Rdeča in modra barvica«, »Vilinček z lune«, »Princeska trmoglavka«, »Heidi« in druge. V ostalem repertoarju pa je še prav posebno uspela z režijo »Mišnice«, »Mery-Mery«, »Ognjenih vihar« in druge. Predvsem v zadnjih dveh, treh sezonah, jo uvrščamo med najbolj aktivne in uspešne amaterske režiserje v občini, razen tega pa se je zelo pridno udeleževala tudi kot igralka.

Peter Sitar, je z enoletno prekinitvijo, predsednik DPD Svoboda France Perešeren Zirovnica-Breznica od leta 1957 dalje. Razen tega je opravljal in opravlja razne funkcije tudi v občinskih in krajevnih političnih, kulturnih in prosvetnih organih. Že več let je tudi zelo priden

poverjenik Prešernove knjige. Zasedimo ga tudi kot člana v raznih občasnih akcijskih odborih. Uvrščamo ga med najbolj vztrajne in delovne predsednike amaterskih društev na našem območju. Kljub očitnemu upadanju in stagnaciji amaterske dejavnosti, z vsemi močimi oprijemi in načini poskuša obdržati in nadalje razvijati razne oblike amaterske kulture. Srečujemo ga kot organizatorja in oblikovalca različnih proslav in prireditev ter kot soustvarjalca kulturno-politične klime na svojem območju.

(Povzeto iz utemeljitev poslanih žiriji pri Skupščini občine Jesenice).

Vsem odlikovancem s Čufarjevo plaketo iskreno čestitamo tudi v imenu naših bralcev in uredništva.

Čufarjeva plaketa je izdelana v obliki knjige

nega umetniškega ustvarjanja. Seveda je ob tem pestrem delu ustvaril tudi nekaj umetniških slik in nekajkrat sodeloval na razstavi Društva slovenskih likovnih umetnikov. Na eni od teh razstav, so bila tudi njegova dela izorana za razstavo v Beogradu in Subotici. Opisano delo ga je toliko obremenjevalo, da na vseh razstavah ni sodeloval, ker se ni mogel povsem posvetiti individualnemu umetniškemu ustvarjanju. Poznamo ga pa, da počivčar noče biti.

Vsa ta pestra in obsežna ustvarjalna pot slikarja, je bilo za umetnika velika likovna šola, ki pa je od njega zahtevala ogromno časa in napora. Saj je vsaka od omenjenih tehnik zahtevala študijsko poglobljanje in prilagajanje različnim izraznim možnostim. Vendar pa tako delo v umetniških krogih in javnosti ni toliko priznано, kot je individualna umetniška izpoved — razstava. Slikar se ne drži strogo ene same svoje izrazne tehnike, poizkušal se je že v številnih, ker tako tudi razširja svoje izrazno možnosti. Še posebno pa ga je mikala plastika in zato se je tudi lotil reliefa.

Za plastično upodobitev razvoja in borbe delavstva skozi desetletja do današnjih dni, za katero je naročilo od občinske skupščine dobil maršala leta 1967, je izdelal v teh-

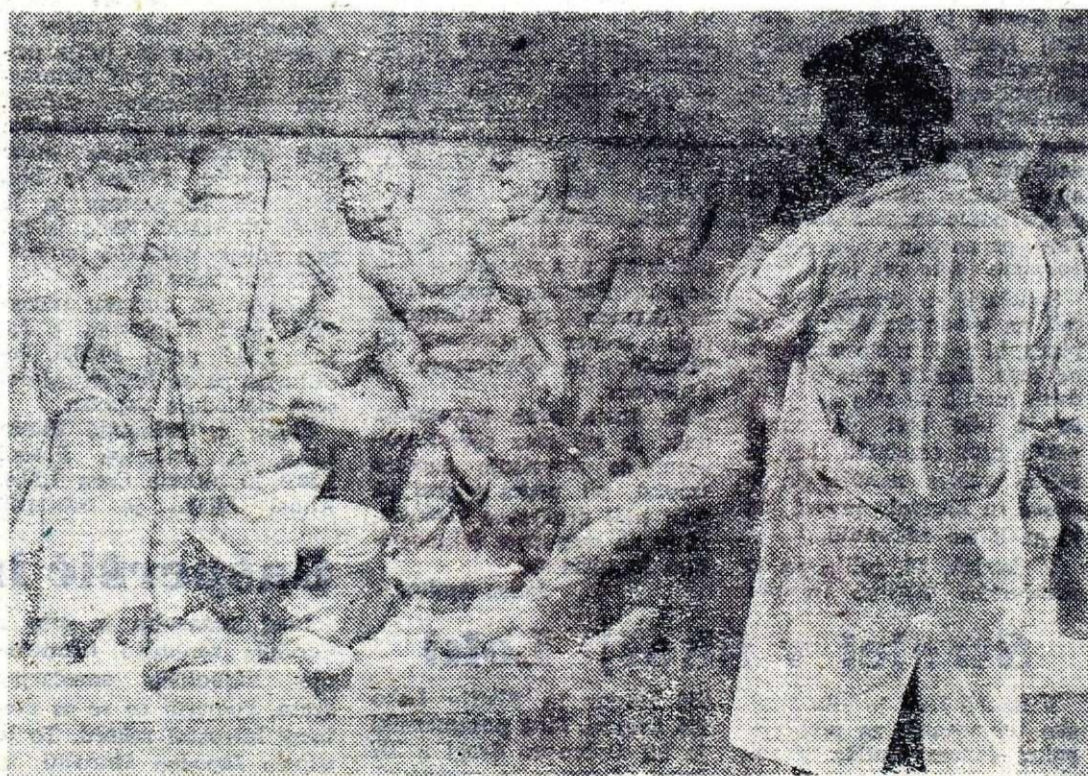
nikj patiniranega mavca. Relief, ki je dolg skoraj osem metrov in visok čez en meter, vsebuje 43 figur, za katere je avtor iskal vsebino v mimičnih izrazih posameznih figur. Seveda reliefa ni ustvarjal strnjeno vsa tri leta, temveč postopno med drugim delom in po posameznih detajlih, ki jih je povezal v celoto šele v skupščinski dvorani. Njegov delovni atelje je namreč v majhnih kletnih prostorih, kjer ni imel vpogleda nitj na celoten izgled reliefa. Koliko ur je vložil v to mojstrovino ve le avtor sam, kajti tako veliko delo se s tega stališča ne da presoditi.

Slikar Torkar je osnutek kompozicije, ki krasi skupščinsko dvorano predložil v merilu 1:10 za možno izvedbo v štirih tehnikah: v slikani izvedbi, v tehniki zgrafita, v grafični izvedbi in reliefni izvedbi. Izbran je bil relief, ki ga je avtor izdelal v tehniki patiniranega mavca. Brez dvoma mu je to delo zelo uspelo in ustvaril je imenitno umetnino.

V razgovoru nam je akademski slikar Jaka Torkar pomagal osvežiti nekaj posameznosti iz njegove umetniške poti in razčistiti nekaj napisanih stališč. Na vprašanje kam bo v bodoče usmeril svoj umetniško ustvarjalni korak, nam je odgovoril: »Kot domačin se verjetno vseh do-

sedanjih dejavnosti ne bom mogel popolnoma odreči, čeprav bi se jih rad, vendar pa bom moral spreminiti vsaj razmerje v korist individualne umetniške izpovedi.«

Slikarju Jaku Torkarju za njegovo umetniško stvaritev iskreno čestitamo.

Akademski slikar Jaka Torkar je za skupščinsko dvorano plastično upodobil razvojno pot in borbo delavstva — na sliki avtor pri vgrajevanju reliefa

Pionirski plavalni miting

V okviru občinskega praznika je bil na Jesenicah plavalni miting. Na mitingu je sodelovalo okoli 50 najmlajših iz Radovljice, Bleda in Jesenic.

Rezultati:

400 m crawl — st. pionirji: 1. Janez Kržišnik, Jesenice, 7.05,2, 2. Sandi Stojilkovič, Radovljica, 8.30,7

100 m prsno — st. pionirke: 1. Janja Zlebnik — Radovljica, 1.58,1, 2. Simona Leskovar — Jesenice, 2.03,4,

50 m hrbtno — ml. pionirke: 1. Simona Novak, Radovljica, 0.46,9, 2. Simona Zupan, Jesenice, 0.50,8, 4. Alenka Pribošič, Jesenice, 1.14,5,

100 m prsno — st. pionirji: 1. Toni Zupan, Radovljica, 1.38,2, 2. Severin Sever, Radovljica, 1.43,4, 3. Erik Polanc, Jesenice, 1.48,3, 4. Veljko Kovačević, Jesenice, 1.49,2, 9. Brane Suvak, Jesenice 2.17,4,

50 m prsno — ml. pionirke: 1. Simona Novak, Radovljica, 0.51,5, 2. Marjana Benedik, Bled, 0.52,7, 4. Vanda Vrdoljak, Jesenice, 0.58,8, 5. Zdenka Lavtar, Jesenice, 0.59,0, 6. Mojca Košir, Jesenice, 1.01,9,

100 m hrbtno — st. pionirke: 1. Marija Fegoš, Bled, 1.46,1, 2. Valerija Jeršin, Jesenice, 2.24,9,

100 m crawl — st. pionirke: 1. Marija Fegoš, Bled, 1.32,2, 2. Janja Zlebnik, Radovljica 2.09,5,

50 m hrbtno — ml. pionirji: 1. Jože Medja, Bled, 0.54,3, 2. Matjaž Pribošič, Jesenice, 0.56,3,

50 m crawl — ml. pionirke: 1. Simona Zupan, Jesenice, 0.46,3, 2. Simona Novak, Radovljica, 0.49,3,

50 m metuljček — ml. pi-

onirji: 1. Ciril Globočnik, Radovljica, 0.49,2, 2. Igor Čučnik, Jesenice, 0.58,4,

50 m prsno — ml. pionirji: 1. Zvone Suvak, Jesenice, 0.48,6, 2. Ciril Globočnik, Radovljica, 0.49,2, 3. Sašo Vrdoljak, Jesenice, 0.52,3, 7. Rado Čučnik, Jesenice, 1.10,8,

200 m mešano — st. pionirke: 1. Marija Fegoš, Bled, 3.40,8,

200 m mešano — st. pionirji: 1. Sandi Stojilkovič, Radovljica, 3.58,3, 2. Erik Polanc, Jesenice, 4.15,3.

Skupna uvrstitev:

1. PK Radovljica, 152 točk, 2. PK Jesenice 116 točk, 3. PK Bled 93 točk.

Jeseniški najmlajši so naredili velik korak naprej. Skoraj vsi so izboljšali svoje osebne rekorde, posebno pa sta se odlikovala Simona Zupan in Zvone Suvak. Ostali starejši tekmovalci pa so tekmovali izven konkurence.

Miting, ki ga je dobro organiziral PK Jesenice je uspel. Po končanem mitingu pa so uspešno izvedli člani PK Jesenice — sekcija za skoke Ramuš, Trošt in Žnidaršič nekaj eksibicijskih skokov. Bera

Starejši nogometaši

Kamnik : Jesenice 2 : 2

V okviru priprav za troboj slovenskih železarn, ki bo koncem avgusta na Ravnah, so nogometaši starejši od 30 let v nedeljo gostovali v Kamniku in z ustrežno ekipo odigrali prijateljsko tekmo, ki se je končala z rezultatom 2:2. Tekma je bila odigrana v okviru občinskega praznika, ko so svojemu namenu izročili tudi novo nogometno igrišče.

Moštvo Jesenic je bilo sestavljeno takole: Klinar, Pestotnik S., Rekar, Mulej, Luznar, Kralj, Šabec, Lavtazar, Koblar, Pestotnik O., Komelj in Lipicer.

Oba gola je za Jesenice dosegel Koblar. Tekma je bila zelo fair in zanimiva. Rezultat bi bil lahko drugačen in tudi višji v korist nogometašev Jesenic, če bi le ti izkoristili vse možnosti, ki so jih imeli.

Ob nedeljskem srečanju so gostitelji tudi predlagali ustanovitev lige starejših nogometašev, ki bi jo sestavljalo šest moštev, predvidoma iz Kamnika, Domžal, Kranja, Jesenic, Tržiča in Skofje Loke.

V okviru priprav za troboj slovenskih železarn nameravajo starejši nogometaši Jesenic odigrati še povratno srečanje z nogometaši Kamnika in tri tekme z gorenjskimi enajstercami.

Omenimo naj še, da so propozicije za troboj slovenskih železarn, spremenjene v toliko, da bodo odslej lahko sodelovali le nogometaši, starejši od 30 let. A. M.

Smučarji aktivni kljub vročini

Smučarski klub Triglav je v nedeljo, dne 26. julija priredil na plazu pod Grintavcem tradicionalni slalom. Tekmovanje se je udeležila tudi dvanajstčlanska ekipa SD Jesenice. Proga je bila dolga ca. 400 metrov in je imela 40 vrat. Sneg je bil zelo dober, udeležba pa bolj pičila kot običajno.

Ekipno so zmagali Jeseničani pred Triglavom s časom 8,58,7 proti 10,54,6. Posamezno pa so Jeseničani dosegli naslednje uspehe:

Člani: 1. Gašperšič Miran 1,17,5, 3. Leskošek Franci 1,20,9 10. Štravs Cena 1,32,4. Klinar Mirko je odstopil,

Ponikvar Andrej pa je bil diskvalificiran. Štravs je v prvem teku zgrešil in se je moral vračati.

Starejši mladinci: 1. Saksida Iztok 1,24,9.

Mlajši mladinci: 1. Jekler Sašo 1,30,2, 3. Saksida Jani 1,35,9, Vovk, Šoberl in Ogrin so bili diskvalificirani.

Starejše mladinke: 2. Krušič Breda 1,50,0.

Zmagovalci so bili nagrajeni s pokali, drugo in tretjeplasirani pa s plaketami.

Vsi jeseniški tekmovalci, ki so vozili na vse ali nič, so tokrat dosegli nič. Izgleda, da so hoteli doseči več kot zmorejo. T. Š.

Gašperšič in A. Klinar 178,660 km na uro

Pred nedavnim je bilo v Cervinija zanimivo tekmovaljeva najmlajših smučarjev sveta. Pomerili so se za svetovni hitrostni rekord. To je uspelo Japoncu Morošiti, ki so mu na plazu Plateau Rosa namerili hitrost 183,392 km na uro.

Tega zanimivega tekmovalca sta se udeležila tudi dva naša predstavnika Andrej Klinar in Miran Gašperšič. Tekmovalca sta nastopila z članovimi smučmi, o katerih sta se zelo pohvalno izrazila. Vreme je bilo tekmovalcem zelo naklonjeno. Ozračje je

RAZPIS

javnega natečaja za novo ime podjetja

Obrazložitev

Združeno podjetje Slovenske železarne — Ljubljana, je sedanje ime podjetja.

V podjetju so združene:

železarna Jesenice,
železarna Ravne in
železarna Štore

Dosedanje ime je predolgo in za tujce težko izgovorljivo.

Poslovni predmet združenega podjetja obsega:

— proizvodnjo grodlja, surovega jekla, predelavo v sivo litino, skleno litino, toplo in hladno plastično predelavo in sasko končno obdelane jeklarske izdelke;
— razvojni in raziskave, delitev proizvodnega programa in specializacijo proizvodnje;
— zunanje trgovinske posle izvoza in uvoza.

Zahteva:

— novo ime naj bo kratko, zvočno in tudi za tujce izgovorljivo,
— z imenom naj bo označena osnovna dejavnost.

Nagrade:

Najboljši predlogi, ki jih bo zbrala ocenjevalna komisija, bodo prejeli naslednje nagrade:

1. nagrada 2.500,00 din
2. nagrada 1.500,00 din
3. nagrada 1.000,00 din

Pridržujemo si pravico odkupa ostalih predlogov.

Rok: za oddajo predlogov je 15. avgust 1970 do 12. ure na naslov: Združeno podjetje Slovenske železarne, Ljubljana, Lepi pot 11 z označbo: »Novo ime«.

Udeležba je tajna. Vsak predlog mora biti v posebni ovojnici označen s šifro. Ločeno pa pošljite v posebni ovojnici svoj točen naslov z navedbo šifre. Na ovojnicah naj bo navedeno: »novo ime — naslov«.

Jeseničana na slovenskem prvenstvu

Na slovenskem prvenstvu v skokih v vodo z 10- in 5-metrskega stolpa v skupini »B«, sta Jeseničana Rudi Trošt in Franc Žnidaršič zasedla prvo oziroma drugo mesto.

V ponedeljek in torek je bilo v Ljubljani na kopališču Ilirija slovensko prvenstvo v skokih v vodo. Tekmovanje so se prvič udeležili tudi Jeseničani in dosegli lep

uspeh. Tekmovalci so bili razdeljeni v dve jakostni skupini. V prvi jakostni skupini je premočno zmagal Janez Obštetar, član ljubljanske Ilirije. V drugi jakostni skupini pa je zmagal Rudi Trošt, drugo mesto pa je osvojil Franc Žnidaršič, oba člana PK Jesenice. Ekipno pa so Jeseničani osvojili tretje mesto. V konkurenci članic prve jakostne skupine sta Andreja Atončič in Vojka Grilc (obe Ljublj.), zasedli prvo oziroma drugo mesto.

Z uvrstitvijo sta lahko oba jeseniška predstavnik, kakor tudi delavci v PK več kot zadovoljni, saj je bila to tudi prva udeležba jeseniških skakalcev na slovenskem prvenstvu.

»Led je prebit« je izjavil trener jeseniških skakalcev Benjamín Ramuš. Z vestnim treningom se bo dalo še marsikaj doseči. Škoda je, da se je Pavel Poljanšek nekaj dni pred prvenstvom na treningu ponesrečil — strgal mišico na nogi, saj se bi on lahko celo v prvi jakostni skupini potegoval za enega boljših mest na 3-metrski odskočni deski. Bera

Plaz pod Prisojnikom očiščen

Snežni plaz, oddaljen le 10 minut zložne hoje od koč na Gozdu, je bil zadnja leta kraj letnih priprav mnogih slovenskih tekmovalcev in priljubljena izletniška točka smučarjev turistov. Letos je med daljšim hudim pomladanskim dežjem padla s sten med plazom velika količina snega, pomešanega s peskom, vmes pa so bile velike skale, nekatere težke več ton.

Smučarji so dosedaj smučali na spodnjem delu in na plazu, ki je le malo oddaljen od tega. Ker je sneg na teh dveh mestih že zelo skopnel, se je bilo bati, da bomo ostali brez smučišča, ker je velika večina menila, da je peska in kamenja preveč, da bi ga lahko odstranili.

V četrtek, 24. julija pa je smučarsko društvo Jesenice

organiziralo akcijo, katere se je udeležilo 34 funkcionarjev in tekmovalcev društva ter nekaj članov državne reprezentance, ki se trenutno udeležujejo enega letnih treningov. Med udeleženci smo srečali znane smučarske delavce, kot so Berliška, Zupana, Toneta Šmitka, Saksida, Ogrina, Peskarja, Čučnika, Pirca in Kežarja. Poleg jeseniških reprezentantov Ja kopiča, Pesjaka, Gašperšiča in Štravs, sta sodelovala tudi trener reprezentance Magušar in Pirnarjeva iz Ljubljane.

Po štirih urah napornega dela, je bil plaz toliko očiščen, da dovoljuje ugodno smuko, od petka naprej pa dela tudi društvena vlečnica, ki je na razpolago tekmovalcem in turistom.

Janez Šmitek

Strelci v Škofji Loki

V Škofji Loki je bilo strelsko tekmovaljeva za prehodni pokal Janeza Platiše. Tradicionalnega tekmovalja se je udeležila tudi ekipa Jesenic, ki je ob koncu osvojila 3. mesto z 909 krogov za Kranjem

955 krogov in Škofjo Loko 926 krogov. Med posamezniki je bil Dobravec drugi z 247 krogov (4 kroge za zmagovalcem), Kraljeva pa sedma z 240 krogov (11 krogov za zmagovalcem).

Kaj bodo gledali v kinu

Kino RADIO

1. in 2. avgusta franc.-špan.-nemški barvni film »LAS VEGAS«, v režiji Antonio Isasi, v glavni vlogi Gary Lockwood, ob 17. in 19. uri.
3. avgusta amer. barv. film DIVJI SAM, v režiji Norman Tokar, v glavni vlogi Brian Keit, ob 17. in 19. uri.
4. in 5. avgusta, amer. CS barvni film SWINGERJI, v režiji George Sidney, v glavni vlogi Ann Margaret, ob 17. in 19. uri.
6. avgusta amer. CS barvni film PRISLI SO V SORDURO, v režiji Robert Rosen, v gl. vlogi Gary Cooper, ob 17. in 19. uri.
7. avgusta franc. CS barvni film JETNICA, v režiji Anri Georg Cluso, v glavni vlogi Elixabet Viber, ob 17. in 19. uri.
8. avgusta amer. CS barvni film LOVEC NA KRVAVE NAGRADE, v režiji Spenser Benet, v gl. vlogi Den Direa, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVZ

1. in 2. avgusta, amer. CS barvni film SWINGERJI, ob 18. in 20. uri.
3. in 4. avgusta francosko-špan.-nemški barvni film LAS VEGAS, ob 18. in 20. uri.
5. avgusta amer. CS barvni film PRISLI SO V CORDURO, ob 18. in 20. uri.
6. in 7. avgusta ameriški barvni film UGANI KDO PRIDE NA VEČERJO, ob 18. in 20. uri.
8. avgusta amer. barvni

film DVOJNIK V TEŽAVAH, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE-MOJSTRANA

1. avgusta amer.-angleški barvni film ZA KRVNIKA NI MILOSTI.
2. avgusta špan. CS barvni film SOJENJE NEKI ZVEZDI.
6. avgusta franc.-špansko-nemški barvni film LAS VEGAS.
8. avgusta ameriški barvni film UGANI KDO PRIDE NA VEČERJO.

Kino KRANJSKA GORA

1. avgusta amer. barv. film KRVAVA OBALA.
2. avgusta amer. barvni film UGANI KDO PRIDE NA VEČERJO.
4. avgusta amer. barvni film DIVJI SAM.
6. avgusta amer. CS barvni film SWINGERJI.
8. avgusta franc. špan. nem. barvni film LAS VEGAS.

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

1. avgusta špan. CS barvni film SOJENJE NEKI ZVEZDI, ob 19. uri.
2. avgusta amer. barvni film KRVAVA OBALA, ob 17. uri.
2. avgusta amer. barv. film DIVJI SAM, ob 19. uri.
5. avgusta amer. barvni film UGANI KDO PRIDE NA VEČERJO, ob 19. uri.
8. avgusta amer. CS barvni film SWINGERJI, ob 19. uri.

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru šamotarne se najtopleje zahvaljujem za odobreno brezplačno letovanje v počitniškem domu Železarne v Biogradu na moru.

Ana Babič
— šamotarna

ZAHVALA

Svojim sodelavcem na prometnem oddelku se najlepše zahvaljujem za dragoceno darilo, ki sem ga dobil ob odhodu v pokoj. Vsem želim mnogo uspeha na vseh delovnih področjih.

Mirko Kalan

Dolikovci za občinski praznik

Na predvečer občinskega praznika — 1. avgusta, bodo jeseniški dolikovci ob 18. uri v mali dvorani Delavskega doma odprli letošnjo drugo kolektivno slikarsko razstavo doma, v počastitev občinskega praznika. Ta razstava pa je že petnajsta razstava letos v organizaciji likovne sekcije DOLIK pri DPD Svoboda Tone Cufar Jesenice.

S svojimi likovnimi deli se na tej razstavi predstavljajo člani DOLIK: Janez Ambrožič s tremi deli — olje, Jože Čebulj s tremi deli — akvarel, Lojze Erman s tremi deli — olje, Jurij Herman z enim delom — akvarel, Janko Korošec s petimi deli — tempera, Janez Kozamernik s štirimi deli — akvarel, Tine Markež z 21 miniaturnimi — tempera, Miro Pengal s štirimi deli — akvarel, Mitja Rajhman z dvema deli — olje, Branko Šifrer s štirimi deli — akvarel in Cveto Zupan s tremi deli — olje.

Razstava bo odprta do vključno 9. avgusta vsak dan od 9. do 12. ure in od 14. do 19. ure.

ZAHVALA

Ob težki izgubi nenadomestljive žene, mame, stare mame in sestre

KATARINE ROZMAN roj. Egart

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom in sodelavcem KO-OP Mojstrana, ki so v dneh težke izgube sočustvovali z nami, nam ustno ali pismeno izrekli sožalje ter ji poklonili vence in cvetje. Posebno zahvalo smo dolžni dr. Sajevcu za zdravljenje, družinam Bregant - Mežik, Žurbi, Konobelj in Bori Rozman, pevcem ter vsem, ki so se poslovlili od naše drage mame in jo spremili do njenega zadnjega doma. Zahvaljujemo se tudi vsem voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo.

Zalujoči: mož Franc, sin Marjan, hčerka Greta z družino, sestra Franciška in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi dragega brata in strica

JANKA ŽVABA

se iskreno zahvaljujemo vsem prijateljem, znancem in sorodnikom, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Se posebno zahvalo smo dolžni družinama Crv in Smolej ter ostalim sosedom in sodelavcem, ki so nam v teh zadnjih urah stali ob strani.

Iskrena hvala za darovane vence, šopke cvetja in izrečena sožalja. Zahvaljujemo se tudi vsem voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo.

Prisrčna hvala pevcem in tovarišu Francu Trevnu za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Zalujoči: brat Franc z družino, sestri Micka in Angela z družinama, Geli z družino ter ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob težki izgubi naše dobre drage mame

KATARINE OGRIZEK

se iskreno zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem, ki so v dneh težke izgube sočustvovali z nami in lajšali bolečino, nam izrekli sožalje in poklonili vence in cvetje.

Posebno zahvalo smo dolžni družbeno političnim organizacijam, tako tudi Zvezi vojaških vojni invalidov, terena Sava, dalje za poslovilne besede, kolektivno prodajnega oddelka železarne Jesenice, dobrim sosedom in hišnemu svetu ter vsem tistim, ki so jo spremili na njeni zadnji poti.

Zalujoči: mož Blaž, hčerka Alma Varl in vnuk Rudi

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
SKUPŠČINA OBČINE JESENICE
Oddelk za gospodarstvo, gradbene in komunalne zadeve

RAZPISUJE

na podlagi 11. člena zakona o urejanju in oddajanju stavbnega zemljišča (Ur. list SRS, št. 42-218/66)

DRUGI JAVNI NATEČAJ

za oddajo stavbnega zemljišča v Mojstrani v uporabo za gradnjo:

- a) montažnih stanovanjskih hiš »Marles« tipa S-405/C na zemljiščih:
- s parc. št. 1375/42 k. o. Dovje, v izmeri 424 m²
 - s parc. št. 1375/43 k. o. Dovje, v izmeri 472 m²
 - s parc. št. 1375/44 k. o. Dovje, v izmeri 453 m² in
- b) zidanih stanovanjskih hiš na zemljiščih:
- s parc. št. 1375/36 k. o. Dovje, v izmeri 593 m²
 - s parc. št. 1375/37 k. o. Dovje, v izmeri 507 m²
 - s parc. št. 1375/38 k. o. Dovje, v izmeri 578 m²
 - s parc. št. 1375/39 k. o. Dovje, v izmeri 749 m²
 - s parc. št. 1280/1 k. o. Dovje, v izmeri 510 m²
 - s parc. št. 1280/2 k. o. Dovje, v izmeri 569 m²
 - s parc. št. 1281/1 k. o. Dovje, v izmeri 478 m²
 - s parc. št. 1281/2 k. o. Dovje, v izmeri 585 m²
 - s parc. št. 1283/1 k. o. Dovje, v izmeri 488 m²
- po skupinski lokacijski dokumentaciji, ki jo je izdelal urbanistični inštitut SRS Ljubljana.

1.

Zazidalni podatki in pogoji zazidave za posamezne stavbne parcele so obdelani v lokacijski dokumentaciji Stanovanjskega podjetja Jesenice, ki je tudi podlaga za parcelacijo stavbnih zemljišč in zakoličbo gradbenih objektov.

2.

Stavbno zemljišče se odda v uporabo najugodnejšemu ponudniku.

3.

Rok za začetek gradnje je 1 leto od pravnomočnosti odločbe o oddaji stavbnega zemljišča.

Začetni prispevek k stroškom za delno komunalno ureditev stavbnega zemljišča, ki ga mora ponuditi vsak udeleženec natečaja, mora znašati najmanj 4.500,00 din. Ponudbe z nižjim prispevkom se ne bodo upoštevale.

Odškodnina za pravico uporabe delno urejenega stavbnega zemljišča znaša 8,00 din za kvadratni meter.

4.

Rok za plačilo odškodnine iz prejšnje točke je 30 dni od pravnomočnosti odločbe o oddaji stavbnega zemljišča, za plačilo ponudene prispevka pa 15 dni od dneva podpisa pogodbe o delni komunalni ureditvi stavbnega zemljišča.

5.

Varščina, ki jo mora položiti vsak udeleženec natečaja z vložitvijo ponudbe znaša 500,00 din. Znesek se vplača v gotovini pri SDK Jesenice, na račun številka 5153-789-1 »Prispevek za urejanje stavbnih zemljišč SOB Jesenice«.

6.

Ponudba se lahko glasi samo za eno parcelo, ponudnik pa lahko navede še naslednje parcele, na katere se v podrejeni vrsti nanaša njegova ponudba, za primer, če bi ponudba za prvo navedeno parcelo ne bila določena kot najugodnejša.

7.

Ponudba mora vsebovati znesek, ki ga ponudnik nudi k stroškom za delno komunalno ureditev stavbnega zemljišča ter parcelno številko stavbnega zemljišča, na katerega se nanaša ponudba. Priloženo pa mora biti še potrdilo o vplačani varščini ter izjava, da ponudnik pristane na splošne in druge pogoje razpisa. Nepopolne ponudbe se ne bodo upoštevale.

8.

Ponudbe je vložiti pismeno na Oddelku za gospodarstvo, gradbene in komunalne zadeve Skupščine občine Jesenice v zaprtih kuvertah z označbo v levem spodnjem kotu »Natečaj — Mojstrana II«.

Rok za vložitev ponudb je 15 dni od objave tega razpisa.

6.

Podrobnejše določbe o oddaji stavbnega zemljišča vsebujejo splošni razpisni pogoji, ki jih lahko vsak zainteresent dobi v sprejemni pisarni Skupščine občine Jesenice, soba št. 1 in so sestavni del tega razpisa.

Oddelk za gospodarstvo, gradbene in komunalne zadeve
Skupščine občine Jesenice

Podeljene Gregorčičeve plakete

Janezu LUŠINA — višjemu oficirju JLA za uspešno delo pri razvoju množičnosti na področju telesne kulture.

Janez Lušina se ukvarja s športom od leta 1945 na celotnem področju JLA, predvsem je tesno povezan s smučarskimi delavci Gornjesavske doline. Je iniciator mnogih zimsko športnih, predvsem smučarskih prireditvev in organizator smučarskih tečajev s področja gorskega reševanja in planinstva. Sodeloval je pri gradnji in pripravi smučarskih objektov, ki jih je JLA gradila, vzdrževala in pripravljala za razne večje prireditve.

Posebne zasluge ima za kontinuiran razvoj tekmovalcev - vojakov, ki so na odsluženju vojaškega roka, da tam nadaljujejo s treninji, tečaji in tekmovanji.

Podelitev Gregorčičeve plakete Janezu Lušini za dosežke na športnem področju povezuje tudi z narodno osvobodilno borbo, saj je bil Lušina Janez - Mali v letu 1942 kurir komandanta Jožeta Gregorčiča-Gorenjca.

Mirku ZUPANU za dolgoletno uspešno delo na področju telesne kulture.

Sportno udejstvovanje Mirka Zupana sega v predvojno obdobje, ko se je uspešno uveljavil na atletskih tekmovanjih na srednjih in dolgih progah.

Po osvoboditvi v letu 1946 je bil vsearmijski prvak v partizanskem maršu.

Od leta 1952 pa do danes je vseskozi eden najvidnejših odbojnikov v športnem društvu Jesenice. Vseskozi sodeluje tudi v smučarskem športu, atletiki, hokeju, boksu, kot sodnik ali časomerilec in je vedno voljan priskočiti organizacijsko na pomoč tudi ostalim klubom in športnim organizacijam. Vse njegovo delo je popolnoma amatersko, upoštevajoč tudi delo s področja finančno materialnega poslovanja društva, za kar je in še žrtvuje mnogo prostega časa.

Greti SAMAR — za dosežke pri telesni vzgoji na strokovnem in organizacijskem področju.

Kot strokovna učiteljica telesne vzgoje na osnovni šoli Prežihov Voranc je s svojim vestnim delom in sodelovanjem s športnimi klubi in TVD Partizanom dosegla vidne uspehe v vzgoji mladih kadrov.

Njena aktivnost sega v čas pred drugo svetovno vojno. Takrat je bila aktivna tekmovalka v orodni telovadbi in smučanju. Takoj po ustanovitvi TVD Partizanov leta 1945 je postala vodnik in je skrbela za vzgojo mladega kadra v društvu, vse

do leta 1959. Več let je delovala kot načelnica za ženske oddelke.

Številne akademije in drugi nastopi, ki jih je izvedel Partizan Javornik v tem času, so bile v največji meri plod njenega delovanja. Od leta 1959 s svojim delom nadaljuje kot profesionalni vzgojitelj telesne vzgoje na osnovni šoli Prežihov Voranc. V letu 1962 je bila glavni iniciator ustanovitve šolskega športnega društva na tej šoli, ki je pod njenim vodstvom zelo aktivno. V tem času je društvo uspešno nastopalo na raznih občinskih in drugih šolskih tekmovanjih. Njeno zadnje uspešno delo je bila izvedba simboličnih vaj na letošnji reviji mladosti, katerih avtor je bila ona sama.

Jožetu ŠLIBARJU — za tekmovalne dosežke na področju telesne kulture.

Sportna aktivnost Jožeta Šlibarja je povezana s keg-

ljanjem na asfaltu. Bil je med prvimi aktivnimi kegljači ob formiranju jeseniškega kegljaškega kluba in od leta 1952 je stalno v ekipi kluba.

Kegljaški klub Jesenice je tudi po njegovi zaslugi imel lepe uspehe, saj sodi med prve v Sloveniji in tudi v državnem merilu zavzema vedno boljše mesta. Ekipa ima najmočnejšo oporo ravno v njem.

S svojo kvaliteto sodi v sam jugoslovanski vrh tega športa. V jugoslovansko reprezentanco se je uvrstil že leta 1958 in od takrat dalje je njen stalni član. Skupno je nastopil za reprezentanco Jugoslavije 26-krat. Sodeloval je na treh evropskih prvenstvih ter enkrat na svetovnem prvenstvu. Na vseh teh pomembnih tekmovanjih je dostojno zastopal jugoslovanske barve in bil vedno med boljšimi v naši ekipi. Razen tega je vseskozi marljiv, discipliniran in vzoren športnik.

SOLSKEMU ŠPORTNEMU DRUŠTVU ZIROVNICA — za uspešno delo pri razvoju množičnosti in dosežki na področju telesne kulture.

Šolsko športno društvo Zirovnica je bilo že v prvem letu obstoja najuspešnejše športno društvo, saj je na 31 prireditvah sodelovalo 63 učencev in učenk. V naslednjih letih se je aktivnost društva razširila, vključenih je bilo vedno več učencev in učenk. Kljub temu, da je šola po številu učencev ena od manjših šol v naši občini so učenci tega društva na tekmovanjih med ŠSD vedno osvajali boljše mesta. Njihove ekipe so bile na množičnih tekmovanjih vedno najštevilnejše.

Posebno uspešno so nastopali učenci na smučarskih tekmovanjih za pokal Joža Gregorčiča, katerega razpisuje za ŠSD občine občinska Zveza za telesno kulturo Jesenice. Na vseh štirih dosedanjih tekmovanjih je zmagalo prav ŠSD Zirovnica.

Podobne uspehe in napredek je od ustanovitve dalje društvo doseglo tudi v ostalih panogah, ki jih gojijo učenci in učenke nastopili na 35 raznih tekmovanjih. Društvo je vsako leto orga-

nizator smučarske šole za začetnike, v kateri si vsako leto pridobi osnovno znanje v smučanju 80-100 učencev in učenk.

ŠSD Zirovnica vsestransko skrbi za športno življenje učencev z dobro organiziranim delom znotraj društva. Postalo je zgled vsem šolskim športnim društvom naše občine in primer, kako je mogoče šoloobvezno mladino vključiti v pošolsko aktivnost v okviru ŠSD pri osnovnih šolah.

Izrez iz Gregorčičeve plakete — delo ak. slikarja J. Torkarja

Osmega in devetega avgusta veliko slavlje na Velem polju in na Triglavu

Na pobudo mladinskega društva Radovljica, so se mnoga planinska društva v Sloveniji odločila, da v počastitev 175-letnice znamenitega pohoda našega prvega pesnika, prosvetljenca, Valentina Vodnika na Triglav in 75-letnice ustanovitve prvega planinskega društva na Gorenjskem, dne 10. marca 1895 v Radovljici, ki je pred 75 leti, to je v prvem letu obstoja zgradilo in 19. avgusta 1895 slovesno odprlo prvo slovensko planinsko postojanko v triglavskem pogorju, organizirajo množični izlet prek Velega polja na Triglav. Osrednja letošnja planinska prireditve na Velem polju ne bo posvečena samo tem jubilejem temveč tudi 75-letnici Aljaževega stolpa na Triglavu in otvoritvi Staničevega zavetišča pod Triglavom.

Planinska društva Radovljica, Dovje-Mojstrana, Javornik-Koroška Bela, Bohinjska srednja vas, Ljubljana-matica in Gorje, so vložila v priprave veliko napora z željo,

da bi udeleženci te jubilejne proslave preživeli na Velem polju in Triglavu posebno lepe, sončne in praznične dni.

Dostop na Velo polje k novemu Vodnikovemu domu je

možen in nenaporen z Bleda prek Rudnega polja, iz Bohinja prek Uskovnice ali skozi Voje, iz Komne prek doline sedmerih jezer, iz Trente prek sedla Dolič ali skozi romantično Krmo prek Bohinjskih vrat.

V soboto, dne 8. avgusta, bo zbor vseh udeležencev pri Vodnikovem domu, kjer se bo ob 17. uri začela spominjska slovesnost z nastopom pevcev iz Krpne in recitatorjev iz Radovljice. Na Vodnikovem domu bo vzidana tudi spominjska plošča v počastitev teh jubilejev. Zvečer istega dne bodo zagoreli kresovi na bližnjih vrhovih, Toscu, Rzi, pri Planiki in na vrhu Trigla-

va. Nekateri udeleženci bodo že takoj po proslavi odhiteli proti bližnjim triglavskim postojankam, Doliču, Planiki Kredarici in Staničevem domu.

V nedeljo, dne 9. avgusta se bodo vsi udeleženci povzpeli po različnih poteh na vrh Triglava, kjer bo ob 10. uri osrednja proslava s krajšim kulturnim programom in nastopom pevcev in recitatorjev.

Vse planinske postojanke okoli Triglava bodo imele poseben jubilejni žig, tudi v Aljaževem domu na stolpu na vrhu Triglava bo nov slavnostni žig. Obiskovanje Velega polja in Triglava bo na voljo tudi poseben žig in slavnostna planinska štampiljka z vrha Triglava.

V planinskih postojankah iz Bohinja, Pokljuke, Krme in doline Vrat ter Trente bo na razpolago dovolj prenočišč za skromne in bolj zahtevne udeležence proslave. Na voljo bodo tudi izkušeni alpski vodniki in gorski reševalci.

Organizatorji pričakujejo v slučaju lepega vremena rekordno število domačih in tujih ljubiteljev gora, zato vljudno naprošamo vse udeležence, da se vedejo in obnašajo kulturno in spodobno in pazijo na svojo varnost.

Prva številka Biltena

Odbor za gradnjo športne, kulturne in komercialne hale na Jesenicah je izdal prvo številko Biltena, v katerem pojasnjuje namen objekta, ki bo služil športnikom za tekmovanja in priprave, kulturnikom za prireditve, v komercialne namene pa ga bodo izkoristile naše organizacije.

Izgradnja pokritega drsališča bo potekala v etapah, po projektu, ki sta ga izdelala inž. M. Božič in inž. D. Žitnik iz podjetja za projektiranje Projekt Ljubljana. V

ta namen so bile že zgrajene tribune, katere so vidne. Celotni predračun za dograditev hale z gradbenimi in obrtniški deli ter instalacijami je v letu 1966 znašal 6.105.000 N din. Ta vsota se je s podražitvijo materiala precej dvignila. Samo izgradnja strehe bo stala približno 4.800.000 N din, dokončna izgradnja s stenami in vsemi dodatnimi prostori pa še nadaljnjih 5 milijonov N din. V zadnji fazi je predvidena še gradnja manjše dvorane na vzhodni strani velike hale, za katero pa ne bi potrebovali

nekih posebnih dodatnih naprav.

Na podlagi dosedanjih dogovorov predvideva gradbeni odbor, da bo streha nove hale dograjena še letos. Dograditev ostalih faz pa terminsko še ni določena, ker nadaljnja gradnja zavisi od denarja, ki bo za to na razpolago.

Prispevke naj podjetja in organizacije, kakor tudi posamezniki pošiljajo na žiro račun pri SDK Jesenice — 5153-3-278, odbor za gradnjo hale Jesenice. — ne

KDO IZ MENE POJE: LJUDJE, LJUDJE, LJUDJE...

Vsebina:

Lado BRUN	V gneči vsakdanjosti (poezija)
Valentin CUNDRIČ	Jantarjev dan (poezija)
Miha KLINAR	Krčme (poezija)
Miha KLINAR	Stara harmonika (poezija)
Miha KLINAR	Silvi (poezija)
Miha KLINAR	Mrtvi drevored (poezija)
Miha KLINAR	Poslednji obraz (poezija)
Miha KLINAR	Zdravica pozabljenih (poezija)
Miha KLINAR	Pet minut čez polnoči (proza)
Andrej KOKOT	Nekdanjemu kmetu (poezija)
Andrej KOKOT	Moja vas (poezija)
Andrej KOKOT	Moja pot (poezija)
Jože KOSIR	Nekoč je vprašal (poezija)
Henrik LUŽNIK	Ti nisi nič (poezija)
Valentin POLANŠEK	Povest delavca (poezija)
Valentin POLANŠEK	Pesem moje matere (poezija)
Valentin POLANŠEK	Ob Klopinskem jezeru (poezija)
Marjan STARE	V dimu (poezija)
Marjan STARE	Moj dom (poezija)
Marjan STARE	Večer pred plavži (poezija)
Cvetko ZAGORSKI	Sodobna balada (poezija)
Cvetko ZAGORSKI	Sugišima Moritoku (poezija)
Cvetko ZAGORSKI	Riba na kamnu (poezija)
Cvetko ZAGORSKI	Trije rekviziti — Cigarete — Letak — Pisalni stroj (proza)

LISTI

Uredil kulturno-umetniški klub TONE ČUFAR

Številka 1

Jesenice, 31. julija 1970

Z literarno — umetniško prilogo *Železarja*, ki naj bi ob ustrezni finančni podpori tudi izventovarniških dejavnikov, izšla trikrat do štirikrat letno, želimo povezati vse umetniške ustvarjalce gornje Gorenjske in tiste domačine, ki živijo izven Jesenic in umetniške ustvarjalce našega porekla živeče onstran Karavank. K sodelovanju pa je pot odprta tudi drugim. Ta krog literatov, glasbenikov, likovnikov in drugih kulturno-prosvetnih delavcev, se bo povezoval v kulturno-umetniškem klubu Tone Čufar pri občinski Zvezi kulturno-prosvetnih organizacij Jesenice, za kar so temelji že postavljeni. Klub pa se bo svoji programski zasnovi poskušal čimbolj uveljaviti tudi kot kulturno — umetniški in estetski oblikovalec na tem področju.

Literarna priloga, ki smo ji dali delovni naslov LISTI, naj bi s svojo vsebino, ki mora zasledovati predvsem humanistične vrednote v naši kulturi prispevala tudi k estetsko-humanističnem osveščanju delovnih ljudi. Prikazovala naj bi umetniško tvornost tako tistih ki se poklicno, kakor tistih, ki se amatersko ukvarjajo z literaturo, likovno, glasbeno, ali drugo umetniško dejavnostjo na tem območju. Pri tem nas je vodilo tudi to, »da v teh odnosih (samoupravnih) postajajo delo, znanje in kultura temeljni proizvodni in povezovalni dejavniki razvoja družbe in poglobljanja socialističnih odnosov.«

Hkrati pa naj bi naša priloga prispevala svoj delež tudi borbi proti vsakodnevni kiču in plaži in proti vsem mogočim ekstremnim modernizmom, ki s socialistično etiko in humanizmom nimajo nič skupnega. Pri tem nas bodo vodila estetska in idejna merila socialistične kulturne politike.

Z umetniško - literarno prilogo *Železarja* želimo umetniške stvaritve čimbolj približati delovnemu človeku in jih na ta način tudi vključevati k oblikovanju in uresničevanju socialistične kulturne politike.

Prepričani smo, da se bo ob uresničitvi naših zamisli, v prihodnji prilogi krog sodelavcev najmanj podvojil. Veseli pa bomo tudi vaših pripomb, idej in spodbud.

Henrik Lužnik

Ti nisi nič

Ti, ki si rekel,
da sem nič.

Ti, ki me gledaš,
kot bi me ne bilo.

Ti, ki se domišljaš,
da si nebo.
Ti, ki pozabljaš,
da v meni je moč.

Moč, da z rokami
ruval bi hraste.
Moč, da bom vselej
krivic rušil zidove
in da bom zdrobil,
če mi na roke jih daste,
tudi okove.

Lado Brun

V gneči vsakdanjosti

Te roke
ne poznajo
usmiljenja.

Te roke
samo še grabijo.

Te roke
samo še
trgajo
da čimveč
natrgajo
da čimveč
nagrabijo.

In še takrat
kadar se
po dekliških
telesih
sprehajajo
ne ljubijo
ne božajo
marveč kradejo.

Cvetko Zagorski

Trije rekviziti Cigarete

NATANČNO se spominjam poti v vas: po kolovozu, ki pe-
lje čez nagnjena polja, košenine in mimo robidovja, prideš
do osterga ovinka, s katerim se kolovoz ogne za moža visoki,
strmi pečini. Vrh pečine stoji kapelica. Takoj za ovinkom se
ti odpre pogled na vas in na koruzne njive pod njo. V tistem
letnem času so bile vse eno samo koruzno strnišče. Niže doli
so gozdovi, za njimi dolina in v daljavi, iz vasi nevidno me-
stece Križevci.

Tisti ovinek mi je ostal za zmeraj v spominu, vidim ga kot
izsekanega, povzdignjenega nad pokrajino kot simbol nečesa
bolečega, nenadnega...

Po neprespani, vznemirljivi noči — napadli smo mestece
Zlatar v dolini in se spet umaknili v kalniške hribe — sem
si na drugem koncu vasi poiskal streho v neki bajti, zasedel
klop pod oknom in se predal lenarjenju in dremanju. Vsa
vojska, več sto ljudi, je dremala, jedla, postopala po vasi in
se predajala samozadovoljstvu nad uspelo akcijo v dolini,
nad svojo številčnostjo in oborožitvijo.

Iz dolgočasnja sem se okoli poldneva posprehodil po vasi:
vegaste kočice iz blata, le redkokatera iz kamna ali opeke; zvo-
žena, zanemarjena cesta z dvema globokima kolesnicama; še
bolj zanemarjena, blatna dvorišča, podoba jesenskega razde-
janja, ko so na vrsti le še zakoli s klobasami, pitjem in lič-
kanjem pa dolge noči; preplašen vaščan, ki sklonjen steče
čez cesto k sosedu in mu ne vidiš v obraz; otroški noski in
radovedne ženske oči za šipami.

Pogledal sem v štab v zidani, nadstropni hiši na drugem
koncu vasi. V izbi, levo od veže, sem zagledal ob telefonu,
ki so ga kdove zakaj in od kod napeljali v štab — bila je
pač spet ena izmed štabskih skrivnosti — visokega čednega
tridesetletnega človeka v civilu, nemirnih sivih oči. Hlastno
me je pogledal, ko da sem ga zmotil pri nujnem delu. Že
pri pozdravu, sva spoznala da sva oba Slovenca. »Od kod?«
sem ga vprašal.

»Z Jesenic!« Glej no, jaz tudi! Bil je presenečen, jaz pa
sem se razveselil rojaka in ga zasul z vprašanji: če pozna
tega in onega, če je ta in ta še živ. Posamezna vprašanja še
niti nisem prav končal, ko mi je že začel zatrjevati, da pozna
tega in tega človeka, da je živ, da je vse v redu. Ta njegova
hitrica, to hlipavo pritrjevanje mi je zaprlo usta. Obdajal se
je z gostobesedjem kot s ščitom, ki naj ga obvaruje neprijet-
nih vprašanj, tako se mi je zdela. V eni sapi, ko da hoče
prestreči moje še neizgovorjeno vprašanje, mi je pojasnil, da
je telefonist in da bo povezal vse partizansko področje. Vmes
je vrtel neke številke, nekoga klical, ga spraševal, če sliši,
se nenadno in prisiljeno zahehetal in opemu onstran žice
nekaj pritrjeval.

Iz štaba sem odhajal poparjen; rojaka, pa si nisva nič
povedala; samo pritrjeval je, ne enega imena ali dogodka ni
sam povedal. »Poznaš družino N. N.« »O, seveda jo poznam,
kako ne!« »Kaj je z njimi?« So še vsi doma?« Od kod se je
vzel? Kako se je vsilil?

— Vrag z njim! To je štabska stvar!

Vsa ta vprašanja so ostala tisto opoldne brez odgovora,
neizražena. In ostala bi taka zmeraj, pokopana globoko
na dnu duše, na smetišču tisočev srečanj, obrazov, besed, ki
jih človek zanemari, da se sčasoma nakopičijo v veliko, težko
gmoto... Ostala bi taka, ko se ne bi spomnil telefonista spet
naslednji dan, zgodaj zjutraj, da ga ne pozabim nikoli več.

Ob dnevu smo se zvrstili v kolono in se začeli leno pomi-
kati nazaj skozi vas, proti kapeli na skali. Le da za kapelo
zdaj ne bi zavili v dolino, ampak na desno, v smeri naše
»domovinske občine«, proti Ivancu. Bil sem v koloni med
zadnjimi, oprtan z nahrbtnikom in s težkim pisalnim strojem
v rokah. Počasi sem se prestopal, še majav in dremav od
dolge, spokoje noči.

Pa tudi dan je bil tak: zameglen, len in negiben.

Tedaj je zadonela s sprednjega konca vasi budnica. Bud-
nica, kakršne so v navadi samo v vojnem času: iznenada za-
drdra mitraljez, bobneče se razpoči mina. Ljudi, živali, vse
ozračje spreleti srh, čuti se napno do nemogočnosti. Ptice
sfrfotajo, divjad se splaši.

Tisto jutro je zadržalo kar več mitraljezov in čez nekaj
hipov je kolono butnila v neredu nazaj, proti koncu vasi,
zmedena, ko da jo je pahnil kdo iz sna, brez vodstva. Ustaši
so pričakali čelo kolone na pragu vasi, za tisto skalo in kapelo
na ovinku.

Umikanje brez reda, beg. Nihče ni zadržal borcev, jih sku-
šal pomiriti, razvrstiti. Vse je drvelo — eni med hiše, drugi
v breg nad vasjo, večina pa po strmini navzdol. Tudi jaz sem
se pognal po koruznem strnišču. Ne bi rekel, da sem tekal.
Tega občutka nisem imel. Zdelo se mi je, da plavam, da se le
včasih dotaknem zemlje, toliko da se odbijem in spet zapla-
vam... Tam gori v vasi pa je še kar naprej drdralo in kljub
neznanskemu opravljanju, ki sem ga imel s seboj in s svojimi
udi, sem v domišljiji jasno ugledal tisti ovinek, skalo, kapeli-

(Nadalj. na 3. str.)

Cvetko Zagorski

Sodobna balada

Ona je bila uradnica.
On uradnik.
Ona je postala direktorska tajnica,
on ostal uradnik.

To je bilo takrat,
ko so predmeti
nastopili svojo pot.

Najprej so bili predmetki.
Blesteči, ličnih oblik,
uvoženi,
ali vsaj iz tujega materiala,
le za okras.

Potem so bili predmeti,
bolj praktični,
večji
in prinašali so jih postrežčki.
In potem je prišel predmet,
stopil je mednju,
stopil je vanjo
bleščeč, dolg, hiter,
bil je pod njo,
nad njo,
od vseh strani
in ona je bila v njem,
njegova.

To je bilo že takrat,
ko so zavladali svetu
predmeti,

ki so jih eni imeli,
drugi ne,
in potem ni ona
več imela predmetov,
predmeti so imeli njo,

bili so zmeraj novi,
večji,
svetlejši
in bilo jih je zmeraj več,

zasuli so jo,
izginila je,
med predmeti predmet —

joj, kaj če predmeti kdaj oživijo,
a ona ostane predmet med njimi!
pa na srečo to ni mogoče,
ker to je že pravljica —

pač pa se je predmet med predmet
postarala

pobral jo je rak
direktorjeva kap
uradnika kralj alkohol
ostali so le predmeti
p r e d m e t i
PREDMETI
in ta protokol.

Cvetko Zagorski

Riba na kamnu

Riba na kamnu
hlastno usta odpira
iz škrg ji je kaplja
krvi izstopila

S svetlimi očmi
gleda

Vidi ribiča?
Vidi moj obraz?
Vidi sonce
in galebe pod njim?

Kaj si o ribiču misli
o soncu
o galebih
o meni

(Iz cikla »Ribarjenje«)

Cvetko Zagorski

Sugišima Moritoku

Poglej skozi lino
kako se obala odmika
pritisni rumeno lice k steklu
in povej
kako ti je pri srcu
Sugišima Moritoku

Pol leta je komaj preteklo
kar te je oče
šestnajstletnega
za tri vreče riža
na tunolovko prodal

Rumenopolt
slan
ožgan
si zasedel
nocoj se v naši kavarni
naše pesmi poslušal
pil pivo iz našega hmelja
žganje iz sliv
razmetaval drobšč
ki ga nisi poznal
vpil čudne besede
in po mizi bil

dokler te ni patrola
na ladjo odavlekla
kapitan premikastil
in pod palubo nagna.

Glej skozi lino
kako se tuja obala odmika
pritisni rumeno lice
k okroglemu steklu
in povej
kako ti je pri srcu
Sugišima Moritoku

(Iz cikla »Ribarjenje«)

Jantarjev dan

1.

*kovina ptičjih jat
žari kot zreli mak
skoz violinski grad*

*za ta korak
smo se pripravljali
smo se obnavljali*

*rožo teles
smo zalivali
v koreninah dreves
smo prebivali*

*stokrat prešteta čutila
smo presajali
jih razdajali prodajali
kot homer ahila*

*to je jantarjev dan
v katerega pojdemo
to je topla in hladna dlan
po kateri plešemo
kam pojdemo če ne vanj
če ne v jantarjev dan*

*s koščico oči
izgrebeno iz lobanje
bom šel skoz jantarjeve dm
in izkopal zeleno kesanje
kam pojdemo če ne na tatman
svetov s skeletom spoznanj*

2.

*na obodu blaženosti
bo cvetju povrnjeno
v lesku in vonju
za spomenik ozonu
za vse kar je zagrnjeno
v porazenosti
in očrnjeno*

*v cvetlični vtečki
bo počival svet
za našimi zapečki
prijateljsko sprejet
otajan in pogret
da ne pogine med izmečki
z ustnico na robu polnih skled*

*mrliška oprava noči
bodi zazidana: čimprej
zvezde pa pojdejo v zidanice oči
med čredami vej
skrinje so polne beseda
čakajočih na jutrišnji svet*

*noč med volčicami daljav
med šapicami mesečine
drgeta kot jokajoči pav
sred lilijine razvaline
prijateljsko sprejet
otajan in pogret*

3.

*glavniki ptič
prečešejo dolino
z očesno okroglino
jih spremlja svod
kakor da vstric
gre z njimi na pohod*

*kaj nosiš v šapicah
kaj če niso prazne
kaj si skrili v lopaticah
prisposodbe neopazne*

*v glavniku obvisiš
kakor mušica
a ne zabrenčiš
ker je tudi to le rokavica*

*daljava: nesrečni ojdip
se ne spominja svojih čutil
to je struga polna rib
smrdljivih v kamnu suhih žil
ljudje so rjuhe čez njeno ležišče
rjuha čez kadeče se pogorišče*

*iveri mrtvih in živih
režejo v živo
kri teče po nedolžnih in krivih
svet se spreminja v njivo
človek je očakujoči gibon
ki preži na prazen kokon*

4.

*brana zvezd nalomljena
ti leži nad glavo
na vero in postavo
je naslonjena
in ti skelet
nihaš sem ter tja
črviv načet
pojoča rja
brbljanje let
nečist izvir sveta*

*to je tvoja polovica
z vetrom zrasla perutnica*

*v klancu tvojih rok
suhljad noči gori
oči osveži solzni jok
osveži solzni sok oči
operoteni glas te obišče
na kraju ki je križišče*

*kdor verjame v živčevje pepela
in v srce rojstnega dne
ga bo slavila roža plevela
zasejana mimogrede
ga bo slavilo steblo glasu
s trni in kapljicami medu*

5.

*členki časa pokajo
prazna tisočletja
stoletja brez zavetja
po kotih stokajo*

*o kakšna vrtenina
in umetna platinasta os
in kje je dolina
za tvoj voz
ki ti drdra
iz dejanj mesa
vesolje je škodela
ki jo škrebljaš
škodela ponarodela
prazna na rovaš*

*drevesa so razlog za dan
krošnje kakor zagrobne
gotove niso zaman niso zama
čeprav si niso podobne
dan bo ugasla oljenka
ugasla sredi bisernega pomenka*

*vse je daleč in hkrati blizu
vse je jantar in hkrati prah
vse trepeti v ugrizu
ose ki prežre zapah
postavljen med kopno in morje
za ljudi oglodane do skorje*

(Nadalj. z 2. str.)

co — in naslednji hip še telefonista. Spreletelo me je, da mora biti v neki zvezi s to nenadno budnico. So hipi, ki spreleti človeka spoznanje — nekaj dogodkov se prekriža v središču tega križanja se pokaže jasna predstava nečesa tretjega.

Nemogoče je dolgo tako bežati. In tudi nesmiselno. V neznanem morju človeških nagonov tiči nekje le tudi zrno pameti. Počasi sem zavrl svoje »plavanje« in pristal med koruznimi storži. Niti opraskan nisem bil. Zgoraj v vasi je treskanje prenehalo. Zdaj so ustaši v njej. Kaj počno? Nobenega glasu od nikoder. Kje so naši?

Pokrajina se je spet pogrezala v zaspano, meglenosivo tišino. Ko da se to jutro ni prav nič zgodilo.

Desno in levo od sebe sem zagledal nekaj prav tako žalostnih postav kot je bila moja. Pomikale so se proti gozdu, ki se je malo niže od nas dotikal koruzne njive.

Med drevjem sem našel že nekaj zbranih fantov. Sedeli so med smrečjem in si oddihovali. Razpoloženje klavrno. Kakšno nasprotje prejšnji samovšečnosti in brezbriznosti. Molčali so, gledali predse, bili vsak sam zase, ne skupnost, ki bi jo kaj vezalo.

Presunilo me je. Lasten brezup mi ni tuj — koliko dni in noči sva prebila za isto mizo, koliko poti skupaj sva prekolovratila! — ne prenesem pa tujega obupa. Razdraži me, premakne iz letargije, spodbudi k akciji.

Spomnil sem se preprostega, preskušenelega tolažnika vojakov, beguncev in arestantov: cigarete.

Sam sem le redko kadil, bolj za »šport« kot zares, cigareto pa sem jemal, kjerkoli in kadarkoli sem mogel. Vedel sem, kaj pomenijo kadilcem. In kadar jim je kaj zmanjkalo, ko sta se jih lotevala nemir in nesrpnost, sem potegnil iz žepa kovinsko cigaretnico in ponudil. Tako sem storil tudi zdaj. — Boš kadil?

Prvi me je radovedno pogledal in v njegovih očeh je nekaj utripnilo. Drugi se je sede zravnal. Tretji se je pošalil... In že smo bili družina, družba, skupina, ki jo družijo nekaj več kot le slučajen kraj, kamor jo je spihala burja...

Življenje je spet teklo po starem. Hodil sem po vaseh okoli Ludbrega, v civilu, pogosto sam. Zanašal sem se, da mi tod, na ozemlju, s katerega je sovražnik umaknil postojanke, ne preti nobena nevarnost.

Za partizanski časopis sem zbiral podatke o delu ljudskih odborov, mladinskih in drugih organizacij. Edino dokazilo da sem »pravi«, je bila izkaznica. V vojnih časih pa je bil tak papir včasih bore malo vreden — kdo vse ni izdeloval najrazličnejših dokumentov! Zares zanesljivo je bilo potovati in opravljati svoje delo edinole po zvezah, po organizaciji.

Jaz sem jo pa mahal kar mirnodobsko, kot kakšen trgovski potnik, od vasi do vasi, posedal po kmečkih hišah, se pomenkoval o letini in živini, o političnem življenju na vasi in o dogodkih na frontah, božal otroke, koruzni kruh jedel in mleko pil.

In ko nekega sončnega jesenskega dne takole koračim po beli, široki ludbreški cesti iz ene vasi v drugo, zaslišim za seboj gromoviti ukaz:

— Sto-oj!

Ustavim se in ozrem. Čuden prizor: precej daleč za menoj, sto ali še več metrov, stojita možaka, eden namerja puško naravnost vame drugi drži dve kolesi, vsako z eno roko.

— Roke kvišku! — se zadereta oba v en glas.

— Pridi bliže!

Bolj nagonsko kot s pametjo sem vedel, da je lahko le pomota. Začel sem se pomikati proti možema.

— Stoj! — se je zadrli oni s puško, ko sem se jima približal na nekaj korakov.

Drugi možak je odložil kolesi na cesto, skočil k meni, zgrabil pas moje torbe, ki mi je visela čez ramo, potegnil torbo na tla in odskočil, ko da bi bili gadje v njej. Potem si je oprezno, kot maček vreli kaši, spet približal, jo potipal z nogo, nazadnje pa se le sklonil in jo začel s palcem in kazalcem previdno odpirati. V njej pa ni bilo drugega kot kos slanine in krajec kruha, brivske potrebščine, obrisača.

— Pretipaj ga! — je rekel oni, ki je še zmeraj meril vame.

— Kaj hočeta?! — sem vprašal ogorčeno.

— Brez besede! — je kriknil oni s puško, še ves zaripel od gonje za mano, in živčen od razburjenja. — Boš potem govoril!

Drugi zasledovalec se je zagledal vame, najbrž je premišljaj, s katere strani naj se loti nevarnega vojnega objekta. Zdelo se mi je, da se me neznanško boji in samo čaka, kdaj bodo začele sikati strele iz mene.

Minil je hip, dva. Oni pa je stal in me gledal zmeraj bolj začudeno, bolj miroljubno, dokler mu obraza ni spreletel sramežljiv smehljaj.

— Kaj niti ti tisti, — je spravil iz sebe — tisti, ki mi je dal cigareto?

Cigareto? Kdaj? Komu? Zадnje cigarete sem bil razdelil prejšnji teden, v gozdu.

Mož, ki naj bi me pretipal, je že čisto opustil svoje nasršeno, napadalno držo. Oni drugi je debelo gledal in odmikal puško. Tudi jaz sem že spustil roke.

(Nadalj. na 4. str.)

(Nadalj. s 3. str.)

Drug drugemu smo se začeli opravičevati. Njiju je bilo sram, ker sta dvignila puško proti človeku. Mene je bilo sram, ker sem to povzročil.

Bila je vojna.

Ponudila sta mi cigaret in prižgal sem eno, kar počnem le ob posebnih prilikah.

Kar pa se tistega telegrafista tiče — po koncu vojne sem zvedel, da so bili vsi, za katere mi je zatrjeval, da so zdravi in živi, že enainštiridesetega v taboriščih, ali postreljeni ali pa v partizanih ...

Letak

POTEM ko nas je presenetila ustaška zaseda in smo se razbežali me je na koruznem strnišču dohitel neznan, ne več mlad partizan. Po trdih potezah na širokem obrazu, po močnih zapetjih in prstih sem mu prisodil kmetiški stan. Iz oči sta mu gledala preplah in zbežnost. Čez ramo mu je visela torba, v desnici je stiskal puško.

— Kam?

Vedel sem toliko kot on. Brez pregovarjanja sva jo ubrala s planega proti gozdu malo nižje.

Zdaj sva bila vsaj dva.

In ko tako »prodirava« zagledava oba hkrati med strniščem nekaj belih listkov. Skloniva se vsak po enega in vsak zase bereva:

»Partizani! Bili ste zapeljani! Ne verjemite svojim kolovodjem, marveč se takoj javite na najbližji garniziji. S seboj prinesite ta list, ki bo veljal za propustnico in nič se vam ne bo zgodilo... Domov pojdete k svojim ženam in dekletom...«

Spogledala sva se. V njegovih očeh je bila še zmeraj zbežnost, potem se je nekaj premaknilo in odvrnil je pogled. Jaz sem pretrgal listič na dvoje in ga spustil na strnišče. On pa je svoj listič skrbno preganil, kot delajo kmetje z dokumenti, si ga počasi spravil v hlačni žep zadaj, potem pa zamomljal nekaj kot: papir ti zmeraj prav pride...

Obraz mu je postal zaprt in mrk. Za čelom skrita misel. Se naprej sva hodila dva — vendar ne dva partizana, tovariša, marveč tujca, ki z vsemi čuti otipavata drug drugega in prežita, kaj bo kdo storil...

V gozdu sva naletela na skupino partizanov. Posedali so, polegali in se menili, v katero smer bi šli, da bi se združili z glavnino vojske.

Vsak zase sva se razgubila mednje.

Trajalo je nekaj časa, da sem se znebil neprijetnega občutka in pozabil nesrečni dogodek.

Nikomur nisem povedal, preveč me je bilo sram.

Zdaj sem povedal prvič.

Pisalni stroj

Z ZGORNJEGA konca vasi so kar naprej drdrali mitraljezi. Enakomerno, ko naročeni, naj nam zaigrajo jutranjico. Vojska je rinila nazaj kot čreda, ki ji je pastir s pokajočim bičem zastavil pot.

Nihče še ni natančneje vedel, kaj se je zgodilo, nihče povedal, kaj naj storimo.

Pritisk od zgornje strani je postajal vse močnejši.

Medtem ko sem se bil prej brez lastne volje pomikal v koloni skozi vas in se prepuščal splošnemu redu — beseda »Pokret!« (kako groba, kar žaljiva beseda za civilno, pacifistično, celo še slovensko uho!) je bila čarovno geslo, ki je spravljal v gibanje vsakogar in vse — sem se zdaj kot od laježa prebujena žival iskaje oziral okoli sebe, po zaniknem, blatnem kmečkem dvorišču, kamor sem se za prvo silo umaknil. Domačih ljudi ni bilo na dvorišču, samo dišalo je še vse po njih in po delu: k svinjaku prislonežene vile, kadeča se gnojna jama, čeber na tleh pred hlevom, stopinje v blatu...

Moja prva misel je bila, kam s pisalnim strojem, zakaj z njim v rokah ne bi mogel držati koraka z bežečo vojsko. Oči so se mi ustavile na čudoviti rešitvi, vredne dobrega vojaka Švejka: na svinjskem kotcu. Skočil sem tja, odprl kotec, odrinil svinjo, ki se je nadejala pomij, porinil pisalni stroj globoko v svinjak in se rešen bremena pognal z dvorišča, po koruznem strnišču navdol...

Pisci napetih zgodb si v potu svojega obraza izmišljajo najrazličnejše slučaje, ko potiskajo zgodbo naprej. Vse to izmišljanje je borno vpricho »slučajev«, ki so vodili partizansko po varnih, zanesljivih poteh do zmage.

Partizanstva ni mogel nihče uničiti. Posamezne enote so se razkropile kot se razprši val, kadar butne ob čer — da se njegove kaplje čez hip dva spet srečajo v strugi.

In tako smo se že pred večerom znašli spet z glavnino.

(Zmeraj se je našel kdo, ki je znal povesti ljudi skozi neznane gozdove, zbral razklopljene, vtil poguma omahljivim... Tako je, kadar se ljudstvo dvigne!)

In spet smo se razporejali za pohod, bilo je na kdove katerem razritem kolovozu hrvaškega Zagorja, pod nekim

gozdom, se preštevali in klicali. Vseh kajpak ni bilo. Za tega in onega smo rekli, da je »izginil«, o večini tistih, ki so bili zgoraj v vasi na čelu kolone, pa smo vedeli, da so jih iz zasede pokosili ustaški mitraljezi...

Mimo kolone je prijezdil s štabnim spremstvom komandant in šel z očmi preko glav. Bil je resda nekoliko zamisljen, zdel pa se mi je še bolj samozavesten kot drugokrat, še bolj vzvišen. Drugače se je ustavljal, se pošalil z borcem iz čete — toliko se ga je še držala ljudska popkovina — zdaj pa se je držal nenavadno strogo.

In na nikomer drugem ni ustavil pogleda kot na meni.

Niti na misel mi ni bilo prišlo, da me bo kdo kdaj tako zares povprašal po stroju — po tem, kar se je bilo zgodilo.

— V vasi je ostal, — sem odgovoril ravnodušno, ko da je samo po sebi umevno.

— Takoj se vrni ponj! — je ukazal, ko da je tudi to samo po sebi umevno.

Ko nisem ne poskočil (»Razumem tovariš komandant!«) niti se začel izmotavati me je samo še gledal, jaz pa njega. Njegov pogled me ni mogel prepričati o upravičenosti ukaza. V njem sem razbiral le to, da hoče po vsej sili uveljaviti svojo voljo, svojo oblast nad nami, nič drugega; mogoče tudi samemu sebi dokazovati svojo moč. Ni šlo za stroj niti ne zame. Lahko bi si izbral tudi koga drugega in drug povod. Karkoli. Ne vem, zakaj sem mu bil jaz najpriročnejši. Mogoče zato, ker sem bil tak civilist po duši, tako malo vojaka.

Kaj pa je razbral on v mojih očeh? Mogoče vprašanje: »Kdo bo pa šel po tiste, ki so ostali za zmeraj tam zgoraj?«

(Teško je biti komandant).

Trajati je moglo le nekaj trenutkov, pa dovolj, da sva se o vsem povprašala. On mene in jaz njega. Jaz nisem bil tako pogumen kakor on. On ne tako pogumen kakor jaz.

Bil je dober poveljnik. Samo prevzemal se je rad. In na ljudi je rad pozabljal.

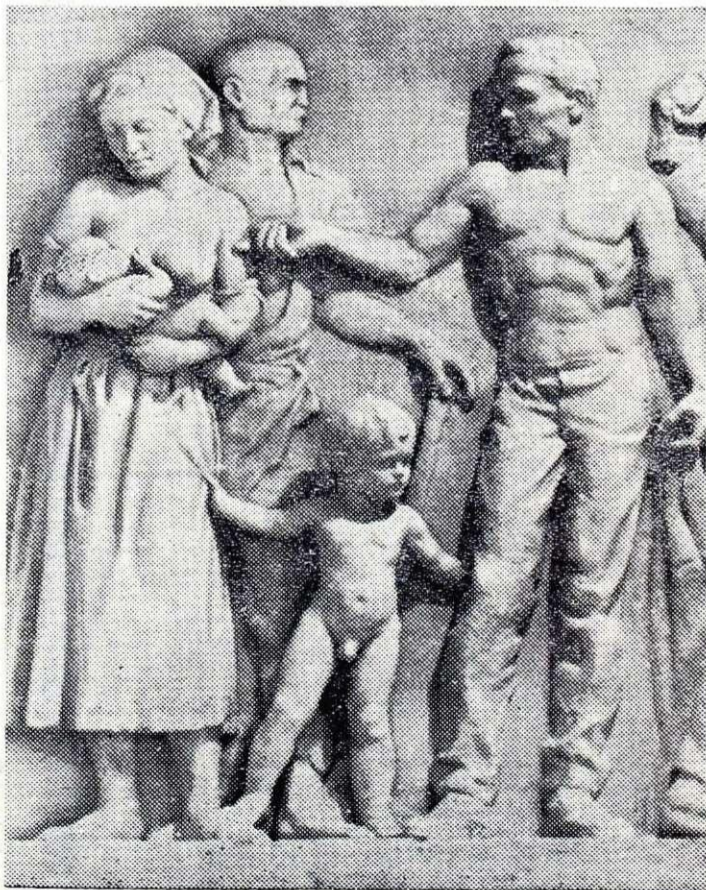
Bil sem slab vojak. Preveč sem na ljudi mislil. Pa nase tudi.

(Teško je biti vojak).

Mogoče bi poveljnik le še vztrajal pri svojem, nalašč — in potem ne vem, kako bi se izteklo zame — če se ne bi oglasilo med partizani mrmranje, negodovanje, se začelo nekaj premikati. Kot žival, ki hoče pokazati, da z nečim, z uzdo ali tovorom, ni zadovoljna.

Prebujena množica, odtrgana od vsakdanje skrbi za kruh, rešena te skrbi, pa s ciljem pred seboj, ima tenak posluš za človeške reči.

Komandant je odvrnil pogled od mene in strogost požrl vase. Spodbodel je svojega lepega konja in brez besed odjahal.

Miha Klinar

Pet mu čez pobo

»To je konec. Nič drugega ka...«

V očeh mu še gorijo kresovi, so so ž Pravezprav jih gleda že petič, za... je minilo četrto leto, odkar je p... deželo, in kresovi na predvečer p... goreli. Toda nikoli jih ni bilo toli... ga niso žgali s tako grozo v očeh n... in brezupom.

»To je konec. Nič drugega ka...«

Ze ves večer mu meljejo dušo... ti v sebi težo mlinskih kamnov. ... ti ognji po vrhovih in grebenih. Priži se prižigali v teh letih: najprej p... lani pet in letos, letos se mu z... stanju, ko ga tretja strah in b... Preveč jih je. Plešejo okrog n... zdaj se bo spremnil pošastni o... besnih ognjenikov, bruhajoča la... kako nik brzela s pobočij in spremeni... z gorami, v ogromno ognjeno je...

»Strahotna je smrt v poplavi...«

Ze vonja dim, ki ga ližejo po jeziku... naokrog se osipajo iskre, velike... jo na travo in jo sežigajo in z nj... daleč in se spuščajo na sivozelen... esovec, ki z naperjenimi brzostni... pravljenim strojnici obkrožajni... se spremenili na zadnji koledars... med Mežakljo in Pokljuko. V sežo... krike in jok žena, starcev, otrok... pava ogenj. Razločno jih sliši, če... komaj zmenil. Bil jih je vajen, s... se ni zaradi teh krikov vznemirja... v umirajočih se ga ni nikoli dotak... dar niso unirali ljudje, marveč... doletela eksemplarična kazen. S... z grozo in strahom, da bo morda... hodnje dni doživel tak pekel sam... umaknili in zapustili ta, prekleti...«

»Brez dvoma, maščevali se bod...«

Ko bi vedel takrat pred štiri... A kdo bi si mislil takrat po n... Poljsko, Dansko, Norveško. Belg... nad to preleto deželo, ki se je v... šila kakor hišica iz kock... kd... prav ta dežela razvihrala prva v... niso mogli zatreti ne s strahotnim... ne z oboroženimi enotami, ki so... mmelove divizije v Afriki in sk... made, ki so zadrževale anglo-ame... da, kdo bi si mislil takrat, ko je... o zaključnih zmagovitih bojih v... podvigih esesovskih padalskih en... kov, o njihovi zmagi nad Kreta... ko je Führer opeharil svojega p... neznanatni gorati košček, za ta... ten, kakor so to deželico po umak... vali... kdo bi si mislil takrat, ko... co v Celovec bivši koroški gaul... znanil z nalogami, ki so se strnile... »Napravite mi to staro nemško... ško za vselej!«... kdo bi si mislil... naloga zdela igrivo lahka, da je... niti... kdo bi si mislil takrat, k... poslancem Himmlerjevega urada... v prehodno koncentracijsko tab... takrat, da bo natančno čez štiri... upravnik KZ Vigaun trepetal ob...«

Da, konec... Prav gotovo ko... bod

Celovcu še vedno odlašali s povel... teh prekletih tal vsaj v Kraut ali... obkrožen ali ogrožen na vseh s... tami... Menda Rösener ne bo... kr nam zadrignejo zanke okrog v... Sam j... svoje hotelske sobe na Bledu ob... vseh vrhovih in grebenih, seveda... še tu umaknil na varno v Celovec...

Umaknil? Morda so se že vsi...?

Srh mu spreleti kožo.

Prav lahko so drug za drugim... general Rösener je bil najbrž p... govori da mora v Celovec vse poročat... erju R... so odšli drugi, čeprav jim je b... naroči njegove odsotnosti nadomeščajo... jim da brez njegovega povelja ne sme... e zapi... da, kdo med njimi zadnje tedne... še pe... drejenih? Sleherni je vse preveč... en z... se še pred koncem izvlekel iz te... in s...

miha poloči

ga kakomec!
sovi, če so že zdavnaj ugasnili
ič, zakaj pred šestimi dnevi
je prišlo nesrečno banditsko
ečer pri majnika so vsakokrat
to toliko or to leto. In še nikoli
očeh in napolnjevali s strahom

ga kakomec!
dušo sede. Že ves večer ču-
mov. Že večer ga skelijo v oči
benih. Prižigajo se, kakor so
iprej dnojem eden, nato trije,
mu začeli jih je brez števila. V
in brez njih ne more prešteti.
z njegovo ognjen obroč. Zdaj
tudi ognji pies v kolobar done-
ča lava kakor ognjeni hudour-
emenili svet, to ravan, obdano
mo jez
plavi oči

io pošev jeziki plamenov. Daleč
velike gorječi metulji, seda-
! z njimi. Nekateri se nosijo
ozelenujforme policistov in es-
brzostrelki in puškami ter pri-
ročajo jeni grob, v katerega
ledarski letni dan tisto vasico
V sebažno sliši predsmrtno
otrok klet, ki jih žive poko-
ši, če pa je takrat za te krike
jen, sliši slišal prvič. Nikoli
emirja za v ognjenih mukah
dotakni ognjenem peklu ven-
več pomiki banditov, ki jih je
n. Sele kresovi so ga napolnili
morda kmalu, morda že pri-
l sam, se ne bodo pravočasno
kleti kot uporniške zemlje.

e bodo hotno maščevali...
štirini... da, ko bi vedel!
o nagli sijajnih zmagah nad
Belgijo, tozemske, Francijo in
je v bližnjih dnevih poru-
kdo mislil takrat, da se bo
rva v tako razsežen, da ga
otnim nem nad prebivalstvom
ki so mnogo večje kakor Ro-
skoro enkrat večje kakor ar-
ameri prodiranje v Italiji...
o je razpinašal OKW poročila
ih v G. o jumaških in drznih
ih eno osvajanju grških oto-
reto. Kdo bi si mislil takrat,
ega prija Mussolinija za ta
z prekoberkrein ali Südkärn-
umikuljanskih čet preimeno-
rat, ko je sklical na konferen-
zauleiteutschera, da bi jih se-
trnile v prerjevo željo in ukaz:
ko dež najkrajšem času nem-
si mislil takrat, ko se jim je ta
a je mogo mogli nikoli izpol-
crat, ko prišel v ta kraj z odr-
rada, da to stavbo spremenila
tabori... kdo bi si mislil
štiri let prav v tej stavbi kot
l ob m na svoj konec.

o koncu bodo na Bledu ali v
povelja premik taborišča s
at ali drugam, kjer ne bodo
seh strah s partizanskimi eno-
bo čisto kraja in pustil, da
vratam je lahko videl iz
lu obrat partizanskih kresov na
veda, če se tu... če se že ni
...
vsi umili?

rugim ali šila in kopita. In
rč prvič govoril se je in rekel,
at gaulerju Reinerju. Za njim
z bržko poročil, naj ga v času
čajo. M. jim je celo ukazal,
z sme zapuščati Bleda. To-
edne sp. se poslušal ukaze na-
evec z. z mislimi, kako bi
iz te d. in si rešil kožo. No-

vena skrivnost ni, da so zadnje čase skušali nekateri povelj-
niki krajevnih orožniških in policijskih izpostav navezati sti-
ke s partizani in skleniti z njimi nenapadalne pakte. Za
orožniškega poveljnika v Nomenju ve zagotovo, da je tak ne-
napadalen pakt tudi dosegel z nekaterimi partizanskimi sku-
pinami na svojem območju. Ko je januarja zvedel o tem od
prijatelja Heinzja, je sprva hotel orožniškega poveljnika na-
znaniti, a je po krajšem razmišljanju samo zamahnil z roko,
obenem pa začel razmišljati, da bi bilo koristno, ko bi tak
sporazum dosegel tudi sam s partizanskim odredom, ki že
nekaj mesecev nenehno ogroža področje Begunj in o kate-
rem je slutil, da bo izbral prvo ugodno priložnost za napad
na policijsko postojanko v bližnjih Poljčah in na samo tabo-
rišče, kjer se je zadnje čase, odkar ne morejo več pošiljati
zapornikov v druga koncentracijska taborišča, nabralo več
kakor šeststo jetnikov. Pa je okleval; cela dva meseca okle-
val. Bal se je, da bi za njegovo namero zvedeli na Bledu in
jo presodili kot izdajo. Sele ko je videl, da se tudi Brandl in
drugi ukvarjajo s podobnimi mislimi, je začel iskati zvezo s
partizani. Vskogar, ki bi mu pred štirimi leti rekel, da se bo
moral nekoč tako ponižati, bi dal ustreliti.

»Da, brez dvoma, ustreliti bi ga dal!«

In vendar se je ponižal. Pred dvajsetimi dnevi, čim je
zvedel za jetniški upor v Buchenwaldu, je moledoval okrog
krajevne blokajterice, naj mu na vsak način poskrbi za zvezo
s štabom partizanskega odreda. Branila se je, češ da jo pošil-
lja naravnost v smrt, za njenimi besedami pa je vseeno ču-
til, da se blokajterica partizanov prav nič ne boji in da so
govorice, ki so mu pred dobrim mesecem prišle na ušesa in
ki so govorile blokajterično dvoreznost, resnične: blokajt-
terica je bila baje že vsa leta partizanska sodelavka in ob-
veščevalka. Ko se je spomnil, da vsa ta leta Nemci niso ime-
li nobene koristi od nje, so se mu te govoriče zazdele docela
verjetne. In ko je pomislil na neuspele akcije proti partiza-
nom in se spomnil, da stanuje v ohranjenem križu porušenega
građu, ki straži kot nema priča davne preteklosti teh krajev
vpadno točko v dolini Drage, je zasumil, kdo je zadnji dve
leti obveščal partizane o nemških premikih proti tej dolini,
ki je bila prvi dve leti nemške oblasti morišče za talce, a zad-
nji dve leti v domeni partizanov.

»Da, nihče drug ni mogel biti kakor ta očaljena blokajt-
terica, ki smo jo vsa ta leta šteli malodane za svojo. Roko bi
dal v ogenj, da je bila, čeprav se je tisti dan delala na smrt
prestrašeno, ko sem od nje zahteval, naj poskrbi za sestanek
med menoj in banditi.«

In sposlovala ga je, ne da bi ji banditje skrivili las.

»Zares smo bili vsa ta leta slepi. Ne samo nasprotniki, tudi
ljudje, ki smo jih imeli za naše, niso bili vsi naši.«

Tako si je rekel pred dvajsetimi dnevi, a takoj nato pomi-
slil, da je bilo morda le prav, da blokajterice niso razkrili
kot banditske sodelavke. Brez nje bi komaj našel posredo-
valca med seboj in partizani.

Sešel se je z odposlanci njihovega štaba. Še sedaj se vidi,
kako je trepetal ob pogledu na njihove brzostrelke in se za-
man prizadeval, da bi pred njimi prikri svoj strah. Tudi
Brandl, ki ga je spremljal, je bil blede Drug drugega sta po-
gledovala in čakala, kdo bo spregovoril prvi. Oba sta lovila
sapo, da bi iz grla izdaval glas in ga izoblikovala v besede.
Naposled se je vendarle posrečilo njemu, da je s čudno tujim
glasom povedal, da bi rad dosegel nenapadalen sporazum med
odredom in posadko taborišča. Partizani naj bi mu dali čast-
no besedo, da taborišča ne bodo napadli, on pa je bil pri-
pravljen sprejeti njihove pogoje. A kaj ko so zahtevali nič
več in nič manj kot izpustitev vseh šeststo osemdeset jetni-
kov, kakor jih je bilo tisti dan na taboriščem seznamu.

Ne, takega pogoja ni mogel sprejeti. Sam bi z jetniki ne
mogel k partizanom. Ubili bi ga. Če ne partizani, bi se nad
njim maščevali jetniki. Tudi njihovega pobega ne bi mogel
omogočiti. Räsener bi ga klical na Bled in postavil pred zid.

A partizani niso odnehali. Zahtevali so kot predpogoj prav
izpolnitev tega pogoja, šele potem bi bili pripravljeni razprav-
ljati o drugih željah nemške posadke.

K sreči se je znašel Brandl. Rekel je, da sta osvoboditev
ali navidezen pobeg take množice jetnikov trenutno nemogoča.
V bližini je vendar posadka s šeststo policisti, ki straži tabori-
šče in ki bi na pobeg reagirala. Le redkim jetnikom bi se
posrečilo, da bi se prebili skozi gost strojnični ogenj. Torej
bi izpolnitev tega pogoja terjala smrt večine jetnikov.

Te Brandlove besede so omajale partizansko nepopustlji-
vost. Nekaj časa so se posvetovali, potem pa predlog neko-
liko spremenili. Z Brandlom sta morala obljubiti, da bosta
storila vse in preprečila sleherni mučenje in šikaniranje jet-
nikov ter sleherni streljanje talcev, obenem pa kot dokaz
svoje pripravljenosti izročila partizanom določeno količino
orožja in streliva.

Tak je bil ta sestanek pred dvajsetimi dnevi. Ko sta se
z Brandlom vrnila izmučena od preštanega strahu, je začu-
til trenutno olajšanje. Naposled se mu bo vendarle posrečilo
preživeti vojno in se vrniti živ k svojim. Toda že naslednji
dan, ko so ga telefonsko klicali na Bled, se ga je polotil nov
strah. Klical ga je Rosumek. Bal se je, da Rosumek že ve o
njegovem in Brandlovem tajnem sestanku z banditi. Sreča-
nja z obersturmbannführerjem Rosumekom se je bal celo bolj

(Nadalj. na 6. str.)

Miha Klinar:

Pesmi za pozabljene Krčme

Rad imam krčme,
stare zakotne krčme,
uležani dim
tihe plave sanjavosti.
Rad imam otožno
mrmrajočo muziko
vsakdanjih skrbi.

Rad imam krčme,
stare delavske krčme.
Rad imam stare
ugašajoče ljudi.
Rad imam brate
sive vsakdanjosti,
sivih spoznanj
in spokojnih oči.

Rad imam krčme,
stare jeseniške krčme.
Rad imam stare
jeseniške ljudi.
Z njimi potujem
skozi njihove zgodbe,
zapisane v gube
in razorane dlani.

Rad imam krčme,
stare delavske krčme
s črvivimi stoli
in mizami.
Tam ni ljudi,
tistih ponarejenih ljudi
z volčjim pohlepom
in volčeje nravi.

Rad imam krčme,
stare zakotne krčme,
uležani dim
tihe plave sanjavosti.
Rad imam otožno
mrmrajočo muziko
večnih upov
in večnih skrbi.

Miha Klinar

Stara harmonika

Ob vinu in žganju
s sanj starim bremenom,
z bremenom spomina
pojemo pesmi mladosti,
razglašeno in hripavo
kakor stare harmonike
basi:

Lepi časi
lepi časi
takrat v hosti.

Ob vinu in žganju
s sanj starim bremenom
rahlo opita
primaja se tovarišija
in bolj kakor z vinom
in bolj kakor z žganjem
nas s spomini
opija:

Lepi časi
lepi časi
takrat v hosti.

Ob vinu in žganju
s sanj starim bremenom
razplamtevamo ognje
ugasle mladosti:

Lepi časi
lepi časi
takrat v hosti.

(Nadalj. s 5. str.)

kakor srečanja z generalom Rösenerjem. O Rosumeku so med seboj šušljali marsikaj. Govorili so, da ima posebna pooblastila in neposredno zvezo s petim Himmlerjevim obveščevalnim uradom. Nekateri so ga celo smatrali za večjo živino kakor generala. In ta živina, tako so se o Rosumeku izražali, je vsevedna kakor bog v nebesih. Baje se mu je posrečilo vrniti svoje ljudi med partizane, nekateri baje celo na pomembna mesta. Njemu so se še pred nekaj meseci zdele take govorice pretirane, čeprav je vedel, da ima gestapo posebno protipartizansko šolo in da je iz te šole že šlo nekaj absolventov med partizane s posebnimi nalogami, a so večino partizani že po nekaj tednih razkrili in jih postrelili. Da pa bi se kdo med njimi dokopal do kakega posebnega položaja, ni bilo govora. In vendar je Rosumek moral imeti tudi med temi kakega svojega človeka, saj bi drugače nikoli ne zvedel za Laskyjevega tolmača Fröhlicha, da je obveščal partizane o Laskyjevih zasliševanjih in tako omogočil pobeg nekaterim izdanim partizanskim sodelavcem v dolini. In na Fröhlicha je Laskega opozoril Rosumek. Šef radovljiškega gestapa Lasky sprva ni mogel verjeti, vseeno pa je Fröhlicha preizkusil in mu nastavil past. Ujel se je in Lasky ga je potem lastnoročno ustrelil. A še mnogo bolj kot to razkrije, ga je presenetilo, ko je Rosumek razkril Koglerja, namestnika komandanta taborišča, da obveščal partizane o obnašanju aretirancev in zajetih partizanov.

»Nemogoče,« se je takrat začudil. »Kogler, moj pomočnik, moj namestnik, pa izdajalec?«

»Storite z njim, kakor je Lasky s Fröhlicem!«

Tako je takrat ukazal Rosumek. In on, lagerführer Glanzer, je izpolnil Rosumekov ukaz. Povabil je Koglerja, da bi se odpeljala na Blej, v resnici pa je zavil na samoto, a varno pot med polji. Kogler se je čudil, zakaj se ne peljeta naravnost, in ga celo svaril, da bi v tej samoti lahko naletela na kako partizansko zasedo, a je umolknil, ko ga je vprašal, če se boji. Ko sta bila na samem je naglo zavrl avto, da je nekaj metrov zdrsel po gumah.

»Kaj je?« ga je Kogler preplašeno pogledal.

»Guma. Daj, poglej! Mislim, da je sprednje kolo na tvoji strani!«

Tako je rekel. In ko je Kogler izstopil in se sklonil k prednjemu kolesu, je potegnil iz toka revolver.

»Nič ni. Guma je cela.«

To so bile Koglerjeve poslednje besede. Potem je odjeknil strel. Z nogo je odrinil od avtomobila Koglerjevo truplo, ne da bi se zgrozil. Ubil je vendar izdajalca, ki ga ni bilo težje ubiti kakor kakega bandita. In prav tako lahko je pozabil na to smrt. Šele pred devetnajstimi dnevi, ko ga je klical Rosumek in ko je imel slabo vest zaradi svojega sestanka z banditskimi poslanci, ga je misel na Koglerja začela vznemirjati.

Rosumek ni rekel nič, samo vprašal je, ali je ozemlje taborišča dovolj zavarovano pred morebitnim banditskim napadom. Toda že to vprašanje in Rosumekov glas, ki se mu je zazdel cinično posmehljiv, sta njegov nemir še poglobila, tako da je namesto odgovora samo nekaj zajecjal in živčno krčil prste, da bi ga drhteče roke ne izdale. Telo mu je prešinila tesnoba bolečina, nekakšen notranji krč, ki mu je stisnil pljuča. Ni slišal Rosumeka, kaj mu je govoril. Šele čez čas dojel, da mu pripoveduje o okrepitevah, ki so ta dan prišle na Gorenjsko: vlasovska, ustaška in podobna drhal, na katero bi se v teh časih ne mogel zanesti, ko bi ne bila prežeta s takim sovraštvom do partizanstva. V zahodnjakih bodo poiskali svoje nove gospodarje, ker menijo, da je nemška moč že pri kraju, je Rosumek skoro zaničljivo govoril o teh zaveznikih, obenem pa rekel, da so za sedaj še vedno dovolj zanesljivi, da bodo držali v šahu bandite in njihove podpornike in ga pri tem pogledal z neko posmehljivo pomenljivo zaničljivostjo, ki je do kraja razkrojila njegovo notranjost in ga napolnila z mučno omočitnostjo.

»Vse ve. Prav gotovo že vse ve,« si je ponavljal, ko je odhajal od Rosumeka in si želel samo to, da bi ga nikoli več ne videl. Poljubil bi tisto partizansko kroglo, ki bi zadela tega vseveda. Ko bi mogel, bi sam postavil peklenški stroj v Rosumekovo pisarno. Ne, miniral bi ves hotel s tolikšnim razstrelivom, da bi se vsa stavba spremenila v prah in da bi od Rosumekovega trupla ne ostala niti koščica. In ker tega ni mogel, se je hotel izkazati službeno še bolj vestnega, kar je pomenilo, da je zaostрил režim nad jetniki. Ko ga je Brandl opozoril na dogovor s partizani, ga je zaklinjal, naj o tem molči. Se več, iskal je krajevno blokajterico, da bi skrivaj opravil s njo, kakor je s Koglerjem, toda vse te dni je nikjer ni mogel najti, tako da je začel verjeti, da so jo odpeljali partizani in jo obdržali kot talko, na kar je namignil že na tistem sestanku nekdo med partizanskimi odposlanci.

Obdržali so jo in ubili, ker ni izpolnil partizanskih zahtev po orožju, ki jim ga je obljubil. Torej so mu storili uslugo, se je še pred štirinajstimi dnevi tolažil, a že naslednji dan, bilo je 18. aprila, prebledel, ko se je v taborišču pojavil Rosumek že navsezgodaj zjutraj. Ta dan so obsodili na smrt dva zajeta partizana.

(Nadalj. na 6. str.)

Silvi

Za druge je davna minulost,
a zame je kakor včeraj:
temni gejziri zemlje,
jeklo in stok drevesa
in smrt, ki natrosila korale
je rdeče po tvojem telesu.

Tu so te pokopali, deklica ubita

Požeto žito poleti ni tako zlato
kakor so tvoji lasje bili zlati,
rdeči maki ne tako rdeči
kakor rana na tvojem čelu.
Nebo v tvojih očeh
je odvrгло vse daljave
v črne prepade smrti.

Samo to drevo je ostalo,
njegove korenine
so že zdavnaj izpile
sinjino tvojih oči.
Toda na njegovem deblu
ni več videti
bele rane.

Mrtvi drevored

Polomljen ploč
na raztrganih krpah vrtov
sajast sneg.

Osemtonski žerjav
nikoli ni videl
visokih
košatih dreves
ne senčnatih
belih steza.

Breg rjave rude
in koksna črna breg.
Eno samo drevo
med črnim koksom
je še ostalo
in grabi s krošnjo
črnih rok
v nebo.

Ne bo se odkopalo.
Med črnim koksom
bo umrlo
kot stari drevored.

Poslednji obraz

Železo
razbito železo
rjasie
ničeve sanje
vame
topo strmijo
z obrazom
mrtvaške lobanje
Nad mano
magnetno dvigalo
s kremplji
predpotopne zveri
slači
do okostnjaka
pretekle
prihodnje dni.
V mrtvaško lobanjo
brez kože
brez ustnic
oči
in brez las
V mrtvaško lobanjo
brez duše
slači nas
čas.

Zdravljica pozabljenih

Dan se z oblaki
prevaža zaspano.
Kaj drevje boli,
da krvavi...
Listi se vetru
prepuščajo vdano,
vdano
kot smrti mi.

Misli prezebajo
v oktobrskem dnevu.
Kdo nas je ranil,
da smo bolni.
Starci prezgodnji
prezgodaj k pogrebu
ubite mladosti
smo šli.

Živi mrlič
čakamo ure
nesmiselno vdani,
da vse se konča.
Čakamo smrti
kakor oktobrske trave
na pozabljenih jasah
v osrčju gora.

S spomini ogrejmo
si žalostni konec
in svojo grenkobo
izpijmo do dna.
Do dna!

(Nadalj. s 6. strani)

»Slabo izgledate, Glanzner! Vas je zajela splošna panika?«
Strupen je bil Rosumekov glas.

»Morada bi vam koristilo, ko bi eksekucijo danes opravili vi. Pri Koglerju ste dokazali, da imate mirno roko. Ubili ste ga z enim samim strelom. Zato bi lahko tudi s tem dvema banditoma opravili brez hrupa.«

Omotičen in brez besede je stopal ob Rosumeku. Noge so mu bile težke, kakor da jih je imel vkovane v okove. Drevje na poti k bunkerjem mu je plesalo pred očmi. Komaj vzbrstelo listje na vejicah se je prižigalo z zelenimi plameni. Pomladno nebo je bilo čisto in jasno, njemu pa se je zdelo svinčeno sivo. Ko jima je stražar odprl vhod v podolgovato stavbo s samicami, ki jih je dal te dni napolniti z jetniki, in so njegovi in Rosumekovi koraki stopili v smrtno tišino, ki je nenadoma napolnila celice, ga je postalo te tišine nenadoma strah. Prav tako mu je zastajal dih kakor jetnikom, ki so v celicah prisluskovali s smrtnim strahom njihovim korakom. Kakor v megli je videl, da je stražar že odklenil bunker, v katerem sta bila obsojenca.

»Glej, glej«, je slišal Rosumekov krohot. »Sem pogledjte, Glanzner!«

Pogledal je na vrata, kjer je tičal Rosumekov kazalec s konico kakor zabito vanja in kazal na vgreben krog, podoben uri s kazalcema, ki sta kazala peto minuto čez dvanajsto.

»Kaj pravite k temu, Glanzner? Kaj pravite k temu?«

Molčal je, Rosumek pa se je zakrohotal.

»Tadva sta nam že prisodila pet minut čez polnoč. To se pravi, prisodila sta nam že popoln poraz. Ali mislite tudi vi, Glanzner, da se je kazalec naše usode že pomaknil čez polnoč. Vsak, kdor misli tako, bo uničen! Ali je tako, Glanzner, ali ne?«

Bolščal je v Rosumeka, prepričan, da grožnja, ki jo je bil Rosumek izrekel, velja njemu. Ni odgovoril, ker ga je v grlu davilo srce. Samo z glavo je pritrtil in še to ga je veljalo strahoten in mučen napor. Ni videl obsojencev. Videl je samo Rosumeka, a še ta se mu je zdel nenaravno velik. Bil je kakor bog, ki ima v rokah usodo vseh ljudi. In prav tako velika sta se mu zdeli policista, ki sta tedaj stopila mimo njega in se spravila na oba zajeta in na smrt obsojena partizana.

»Se dobro, da bandita vesta, da je danes 17. aprila 1945 in da bosta ta dan nehala dihati. Ha, tudi tega nista pozabila vgrebsti v ta vrata. Sem pogledjte, Glanzner! Prav gotovo mislita da si boste tudi vi zapomnili ta dan.«

Hodnik, ki so ga jetniki pa tudi policisti, le da vsak z drugačnim naglasom in v drugačnem jeziku, imenovali hodnik smrti, je odmeval od Rosumekovih besed. Samo te besede je slišal. Ne spominja se, ali sta obsojenca kričala, jadikovala, ali pa s prezirno do smrti klicala maščevanje nad Nemce (taki niso bili redki), zagledal ju je šele, ko so prvega pripeljali iz celice, drugega, ki je hotel stopiti za njim, pa je Rosumek sunil nazaj v bunker, da se je opotekel ob zid in se potem zrušil. Potem je slišal policista, ki je vprašal Rosumeka, ali naj jetnika odpelje na vrt.

»Na vrt? Zakaj bi delali hrup in plašili ptice? Tako čudovitega pomladnega dne letos še ni bilo. Hudo bi mi bilo za travo, če bi jo unazali s krvjo. In naposled naj zvedo tudi drugi, kaj jih čaka.«

Spet je mislil, da Rosumek misli njega. Megla mu je legla na oči in ovedel se je šele, ko mu je Rosumek porinil v roko malokalibrsko puško in ko je v prečnem hodniku, ki so ga ločila vrata iz brun od hodnika smrti, zagledal ob steni, okrušeni od strelcev in prebeljeni s surovim apnom, skozi katerega so silili stari rjavi madeži strnjene krvi, obsojenca, ki ga je policist privezoval k obroču.

»Streljajte!«

Za trenutek ga je prešinilo, da bi naperil puško v Rosumeka in ga ustrelil, a se je takoj ovedel, da bi ga to ne rešilo. Zato je sprožil v obsojenca, a ga je zadel preničko, da bi ga ubil.

»Slabo ste merili, Glanzner! Imel sem vas za boljšega strelca.«

Hotel je sprožiti še enkrat, a mu je Rosumek iztrgal puško.

»Bržkone zadnje čase premalo spite. Zelo ste shujšali in reka se vam trese. Vidite, tako se strelja!«

Rosumek je dvignil puško in sprožil. Obsojenčeva glava je omahnila, še preden se je pokazala rana tik nad tilnikom, komaj tolikšna kakor golobje oko. Vsaj tako se mu je zdelo, ko je iz rane pogledala prva velika kaplja krvi in se nato spremenila v majhen krvav izvir, ki je polzel po ustreljenčevem tilniku in napojil ustreljenčevo srajco.

»Ausgezeichnet!« se je s prečnega hodnika oglasil eden od policistov in hvalil Rosumekov zadetek.

Potem sta policista odvlekla truplo, da bi pripravila prostor za drugega obsojenca.

»Tega bova streljala na slepo. Prepričan sem, da vas bom tudi pri tem prekosil.«

Ni bilo prvič, da bi jetnike streljali na slepo. O tem so pričala težka masivna in iz tramov zbita vrata, ki so zapirala hodnik smrti proti steni, ob kateri so kdaj pa kdaj streljali talce. Vrata so bila prevrtana od krogel, izstreljenih iz vojaških pušk. Včasih je kaka krogla obtičala v debelih tramovih,

(Nadalj. na 8. strani)

Valentin Polanšek

Povest delavca

Kaj vaša mojstrska pisma in doktorske diplom.

ko vse življenje le na eno struno boljše ali slabše brenkate.

Jaz bil sem še smrkavec, ko sem s coklači na bosih nogah pasel drobnico.

Kot mladeč s prvim puhom pod nosom sem z očetom hodil okrog in žgal kope za oglje.

Potem sem bil kanonir pri trdnjavskega topništva v Kotoru

Nekaj let po tistem sem bil voznik pri lesnem trgovcu oderuhu, skopuhu.

Potlej sem bil dolga leta rudar.

Vmes sem v bajti, kjer sem prebival z ženo, sam naredil postelji, mizo, omaro, iz dimnice pre naredil kuhinjo in vanjo postavil štedilnik, krpal čevlje, izdeloval cokle in coklače, kopal novine, spremljal steze v kolovoze, na kmete hodil na dnne

Bil pri gradnji ceste za barabo in zadnja leta tesar.

Dolga leta redil žemino hčer in hčerina pankerta — a nikdar tožil, da nisam sam otrok.

Navsezadje mi je bilo nerodno, da so drugi imeli z mano težave, preden sem samcat in betežen — kot pomožni delavec — umrl.

Valentin Polanšek

Pesem moje matere

Brezkončna mena:
Osem ur v tovarni,
ostale ure, če so še svetle,
na gosposkih vrtovih pri pletju plevela,
ponoči pranje, krpanje,
če že ni treba hoditi
k imovitim družinam pod ribat,
in tako naprej,
ker ljudje tako prosijo
in se bojim zamere —

in če bi bilo mogoče,
bi še iz groba hodila
izpolnjevati prošnje
vsem po vrsti
za boglonaj.

Valentin Polanšek

Ob Klopinijskem jezeru

Z vonjem
prežgane čebule je preplavljena cesta.
Natakarice kot lastovke frlijo
med štirioglatimi belimi muzami.
Letoviščarki,
ki svojo spogledljivost
komaj skriva za temnimi očali,
ni noben prostor na terasi po volji.

Zarjavel mladenič
leži na jezerski obali
in ima tranzistor »ča-ča« za vzgljavje.

Ne, tu ni koticčka
za najine sanje.

Andrej Kokot

Moja pot

Tam,
kjer ni
bilo cest,
pokritih s črnim
asfaltom,
je bila
moja pot.

Moj semafor
je bilo sonce.
Moji konji
rumeni oblaki,
vampi goved
moja ura
in moja križišča
vrhovi storžastih smrek.

Andrej Kokot

Nekdanjemu kmetu

Zulji na roki
so ti obledeli.

Zemlja več ne teži
tvojih misli.

Tvoj dan se začne
in konča ob glasu siren.

Le ob vonju junijskih trav
ti še srce zadržti.

Andrej Kokot

Moja vas

Kot gruča
priletnih ženic
bledih obrazov
in črnih oči
se hiše druga k drugi tišče,
kot da so zatopljene
v zaupni klepet.
Nad njimi pa kot
moški s klobukom čez čelo,
zamišljen v svoje skrbi,
nemo seniki stoje.

(Nadalj. s 7. strani)

ki so zmanjševali krogla probajno moč in, s tem podaljševali rabeljski posel in seveda tudi obsojenčeve muke in umiranj.

Policista sta nekaj kričala nad drugim obsojencem, preden sta ga privlekla do stene, oškropljene s svežo krvjo. Stalo ju je precej napora preden sta obsojenca privezala k steni. Potem sta na Rosumekov ukaz zaprla vrata, Rosumek pa je vzel eno izmed pripravljenih vojaških pušk, porinil v magazin naboje in z zapiranjem potisnil prvi naboj v cev.

»Upam, da vam bom prihranil posel. Zadel ga bom s prvim!«

Dvignil je mavzerico in pomeril v sredo med sledi starih strelcev. Strel je oglušujoče odjeknil na ozkem hodniku. Med vonj po smodniku se je pomešal vonj po osmojenem lesu, ki ga je krogla prebila in osmodila zaradi svojega trenja, takoj nato pa je Rosumek potegnil proti sebi težka vrata, ki so se odpirala na hodnik pred bunkerji. Takoj nato se je naglo odmaknil.

»Halo, Glanzner, zdaj ste vi na vrsti!«

Se sedaj ne vidi, kako je klecnil in začutil slabost v nogah in obistih. Prav nič čudnega bi se mu ne zdelo, ko bi tedaj planila k njemu policista in ga odvrlekla k steni. Ni razumel, ko mu je Rosumek tiščal v roke puško.

»Prezgodaj sem se pohvalil! Za vruga, kaj pa vam je. Saj ste bolj blede kakor tista usrana svinja pri steni. Ne vem, kako ga je mogla zadeti krogla v ledja. Meril sem vendar dovolj visoko.«

»Torej, na vrsti, kako na vrsti?« je izdaval iz sebe in izgubljeno strmel v praznino, ki so jo vnovič zaprla vrata.

»Nočete tekmovati, kdo ga bo ubil prvi. Dajte, pomerite!« Puška mu je zatrepetala v roki.

»Pazite! Varovalka je odklopljena in naboj je v cevi!«

Bilo je že prepozno! Strel je odjeknil. Sam ne ve, kako se je puška sprožila. Samo strel je slišal. Naboj se je zavrtal v strop in odkrušil precejšen kos ometa in ga spremenil v prah.

»Skoro ste me ubili! Zadnji hip sem odbil cev! Toda kriv sem sam. Pozabil sem zapreti varovalko. Zato imate še vedno pravico do naslednjega strela.«

Potem sta, menjaje se streljala. Preden je bil obsojenec mrtev, sta porabila enajst nabojev. Noben zadetek sam zase bi ne bil smrten, ko bi z enajstimi ranami obsojenca dobesedno ne razmesarila. Smrad po krvi in človeškem blatu, ki je ustreljencu sililo iz prestreljenega, od zadetkov razmesarjenega trebuha, se je mešal s smodnikovim dimom. Ko sta opravila rabeljski posel in popila kozarec konjaka, se je nekoliko pomiril in mislil, da morda vsevedni Rosumek vseeno ničesar ne ve o njegovem in Brandlovem sestanku z banditi, da bi za vsak primer rešili svojo kožo.

»Pa je ne bodo rešili. Bodite prepričani, da je ne bodo rešili!«

Ta poudarek ga je vnovič napolnil s strahom in nemirrom. In ko mu je Rosumek ukazal, naj ga spremlja v Kranj, kjer bodo danes obesili enega izmed banditov, ki so januarja minirali kranjski hotel Evropa, a enega ustrelili, mu je zopet prišel pred oči Kogler. Ko sta vozila proti Kranju in ko je na tistem odljudnem gozdnatem odseku ovinkaste ceste, prav na mestu, kjer so nekoč ustrelili talce v maščevanje za uničeni gestapovski avtomobil, Rosumek nenadoma ustavil in mu rekel naj pogleda, če ni prednje kolo prazno, je že mislil, da bo doživel Koglerjevo usodo.

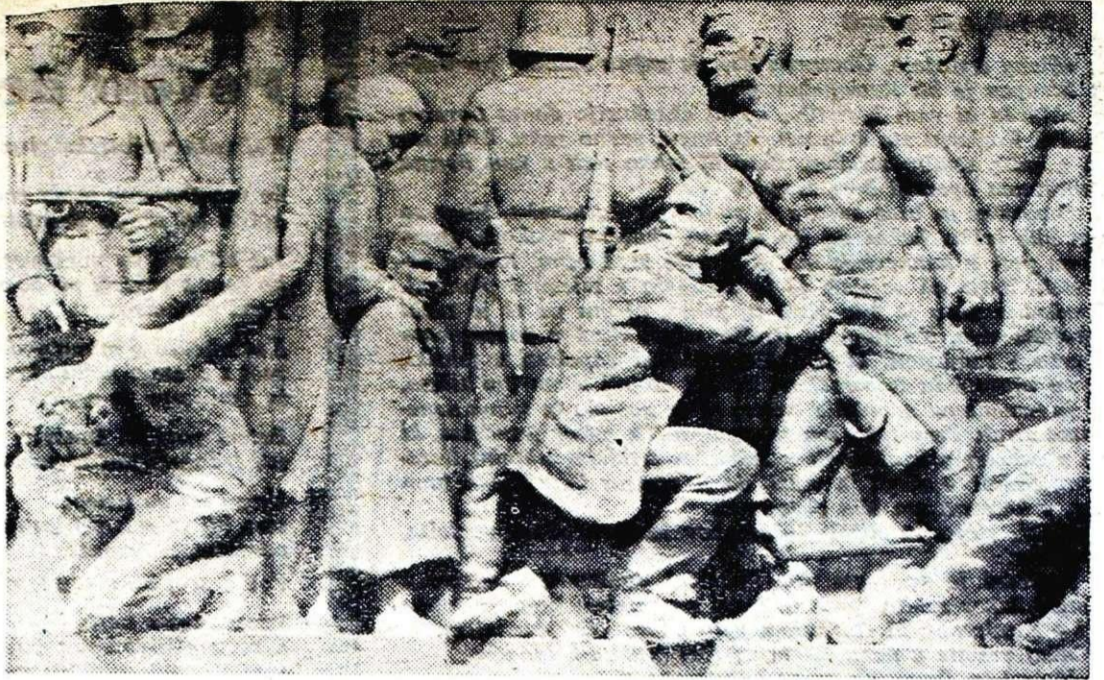
Toda nič takega se ni zgodilo. Kolo je bilo res premalo napolnjeno, vendar sta se vseeno pripeljala do Kranja brez defekta. Tudi potem, ko so obesili tistega mladega kuštravega obsojenca in ko sta se z Rosumekom vračala, ga je še vedno mučilo občutje strahu in se ga držalo tudi naslednje dni.

»Bojim se, da Rosumek vse ve,« je zaupal svoj strah Brandlu, ko so ju dvajsetega povabili na Bled, na praznovanje Führerjevega rojstnega dne. »Bojim se, da bova doživela Stauffenbergovo ali Nebbejevo usodo,« je rekel, ker ni hotel imenovati Koglerja ali Fröhlicha.

Brandl je samo zamahnil z roko ali pa je znal bolje prikrivati svoj strah pred Rosumekom.

Na Bledu praznovanje Führerjevega rojstnega dne ni bilo prav nič manj slovesno kakor na primer leta 1942. Vsaj navidez je bilo vse tako kakor takrat. General je govoril o neomajnem zaupanju v genialnega firerja, ki ga je natančno pred devetimi meseci obvarovala sama božja previdnost pred peklenkim strojem izdajalca Stauffenberga in druge zarotniške bande, ki se je prikrivala celo v vrhu kriminalistične policije Tretjega Reicha, gruppenführerja SS in generala policije Arturja Nebbeja. Samo tadva je general omenil, a njemu se je zdelo, da sta general in Rosumek nenehno gledala njega, ko je general zagrozil, da bodo najstrožje obračunali z vsakim obupancem, ki bi rad rešil svojo kožo in iskal stikov s sovražnikom.

»Tisti, ki mislijo, da nam je čas že odbil, se krvavo motijo. Tudi, ko bi kazalec naše usode kdaj zdrknil na peto minuto čez polnoč, obupanci in izdajalci te minute ne bodo dočakali. Prej jih bomo umičili!«

Jože Košir

Nekoč je vprašal

Nekoč je vprašal belega konja:
(Dimniki so ga rodili)
kje ima mesto srce?
Nekoč je vprašal metulja:
(Poigraval se je s travniki)
kje ima mesto srce?

Nekoč je vprašal temnega pesnika,
rožo je vprašal, kamennie, dež . . .
o, vse-vse je molčalo;
le ptič je tožil z njim
skozi samotni dan . . . le ptič;
ker se je beli konj zaljubil v oblake,
ker je mladi pesnik pohodil metulja
in rože so pokosili,
iz kamenja zidali hiše,
dež je zemlja izpila . . .

Spraševal je rjave stene mesta —
dolgočasno so zrle vanj, zazidanih ust.
Prosil je v noč, kričal:
» . . . kje je srce? Kje? Kje . . . «
da si košček vzame,
da suhe veke izpere,
pepel v obeh.

Objavljene slike so detajli iz reliefa obešenega v dvorani občinske skupščine in ilustracije h Klinarjevi Kantati — vse delo akademskega slikarja Jaka Torkarja

Ta generalov stavek mu je tisti večer pred desetimi dnevi ves večer zvenel v ušesih. Še davi ga je zaradi tega napadla tesnoba. Sele ti kresovi, ki so nocoj goreli po vseh hribih in naznanjali partizanski obroč, so ga iztrgali strahu pred Rosumekom in generalom, zato pa so mu vžgali vanj še hujši strah, ko se je spomnil, da ni izpolnil niti enega samega partizanskega pogoja. Nasprotno! Strah pred Rosumekom ga je celih devetnajst dni trl in slepil, da ni upal niti pomisliti na izpolnitev partizanskih pogojev. Nasilje nad jetniki je še poostri in jim še davi grozil, da jih bo dal vse od kraja postreliti. Ponavljal je generalove besede, le da jih je uporabil kot grožnjo, ki naj bi jetnikom ubila sleherni upanje na osvoboditev in rešitev.

»Edina vrata, ki se vam bodo še odprla, so vrata na strelišče.«

Tako je mislil še davi in bil v resnici tudi prepričan, da bo dal še pred morebitnim koncem vse od kraja postreliti, saj je upal, da se bodo še lahko umaknili. Ti kresovi pa so mu upanje docela omajali.

»To je konec. Prav gotovo konec . . .«

To noč se ga spanec ni usmilil.

Marjan Starec

V dimu . . .

Pustih saj
in grdih sanj
stopinje rjave
gazijo dehteče cvetje.

Koprena barv
se utaplja
v žarečih žilindrnih livadah.

Sonce se
krvovorjavo
je vsesalo
v železno listje
in posijalo
na staro, razžopano pot.

Stopinje rjaste povsod.

In le želje
našle so kot,
kamor z nasipov
strupeni smrad ne zajde,
kjer le zaklad
v zasanih očeh
mu trudna misel najde.

Moj aor . . .

Ječlen ropot.
Žerjavi
razkladajo staro železo.
V smrdljivo temo
se ukradel je vonj
pomladnega cvetja.

Žerjavi
bobneče stresajo
staro železo.

Vrisk.
Pijanec korači
široko
in upa,
da bo kmalu
prvega.
Sčest,
ropot
in jaz
sem legel
v trudno temo.

Večer pod plavži . . .

Večer razjeda sikanje
razjarjene železne pene,
kot drobni žebli
bode sivi prah v oči.
Tam tone dan v sen,
a tu jekleni okostnjak
med zublji v noč boljši.
Tu sva doma
in najin dan je in večer,
tu s svežo roso si
izprala mi oči.